

**Göteborgs universitet
Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG)
Medie- och kommunikationsvetenskap**

”Nytt toppmöte i sikte?”

**-en kvalitativ textanalys med kvantitativa inslag av Göteborgs-
postens rapportering från Israel- och Palestinakonflikten i
samband med Osloprocessen**

**Författare: Elmira Bavel och Irini Siga
Uppsatsarbete
Fördjupningskurs, höstterminen 2006
Handledare: Karin Fogelberg**

Abstract

Titel:

"Nytt toppmöte i sikte?" –en kvalitativ textanalys med kvantitativa inslag av Göteborgs-postens rapportering från Israel-Palestinakonflikten i samband med Osloprocessen

Författare:

Irini Siga och Elmira Bavel

Kurs:

Fördjupningskurs i medie- och kommunikationsvetenskap

Termin:

Höstterminen 2006

Syfte:

Att studera hur Göteborg-posten värderade och framställde nyheter från Israel- Palestinakonflikten under Osloprocessen.

Metod:

En kvalitativ textanalys med kvantitativa inslag.

Material:

Publicerade artiklar från Göteborgs-posten i samband med Osloprocessen, under perioden 930813 – 940213.

Huvudresultat:

Våra resultat visar att majoriteten av texterna i rapporteringen från konflikten mellan Israel och Palestina under den undersökta perioden, utgjordes av politiska artiklar med ett fredsinriktat perspektiv. Det huvudsakliga fokuset i dessa artiklar var hur man ska få till en fred mellan de två parterna genom politiska möten, samtal och förhandlingar. Det huvudsakliga perspektivet i artiklarna är från konfliktens huvudparter Israel och PLO och representanter för dessa parter i form av politiska ledare och fredsförhandlare. De politiska aktörerna som förekommer framställs i huvudsak som aktiva initiativtagare till fred, dock utför de inga fysiska eller praktiska aktioner utan detta fastställs genom för freden positiva uttalanden.

Resultaten av vår studie leder oss fram till slutsatsen att Göteborgs-posten värderade nyheter kring fredsprocessen mellan Israel och Palestina högt i processens inledande skede. Detta beror till stor del på dess oväntade och dramatiska egenskaper som går i linje med konventionerna för nyhetsvärdering.

Göteborgs-posten framställde fredsprocessen som en övervägande positiv politisk händelse och aktivitet mellan ledande politiker. Detta betyder att nyheter från konflikten under denna fredsperiod utspelar sig i den politiska sfären med ett tydligt fokus på den politiska eliten.

Den civila dimensionen och rapportering kring positiva respektive negativa humanitära konsekvenser i samband med konflikten och fredsprocessen är i stor mån frånvarande. Detta har fått dra sig tillbaka till förmån för en förenklad rapportering kring ett politisk skeende.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
2. Bakgrund.....	5
2.1 Konflikts bakgrund	5
2.1.1 Konflikts kärnfråga	6
2.1.2 Konflikts parter och dess utveckling	6
2.2 Fredsprocessen i Oslo.....	7
2.2.1 Undertecknandet av principöverenskommelsen.....	8
2.2.2 Fredsprocessen möter motstånd	8
2.2.3 Camp David- slutet på fredsprocessen	9
2.3 Mediebevakning av konflikten.....	9
2.4 Vårt studieobjekt – Göteborgs-posten.....	10
3. Teoretiska utgångspunkter.....	11
3.1 Introduktion till forskningsfältet	11
3.1.1 Kopplingen mellan krigsjournalistikforskning och freds- och konfliktforskning.....	12
3.2 Medias roll i krig och konflikter	12
3.2.1 Mediernas roll som språkrör	13
3.2.2 Mediernas roll som opinionsbildare	13
3.2.3 Krigsnyheter och nyhetsvärdering	14
3.2.4 Konfliktorientering.....	15
3.3 Medias roll i fredsprocesser	17
3.3.1 Fyra typer av inflytande	17
3.4 Freds- och krigsjournalistik.....	18
3.3.3 Freds- och krigsjournalistikens egenskaper	18
3.3.4 Den goda journalistiken	20
3.5 Framträdande begrepp och perspektiv	21
3.6 Tidigare forskning och slutsatser	23
3.5.1 Forskning kring mediernas nyhetsvärdering i fred och krig	23
3.5.1 Forskning kring de svenska mediernas konfliktorientering	24
3.5.2 Forskning om medias roll i fredsprocesser	24
4. Syfte och frågeställningar	25
4.1 Definition av problemområdet	25
4.2 Frågeställningar	26
5. Metod och Material.....	27
5.1 Journalistik som forskningsområde.....	27
5.1.1 Textanalysens syfte	28
5.2 Val av metod	28
5.3 Urval	30
5.3.1 Tidsperiod och Placering.....	30
5.3.2 Val av texter/ Svarefrekvens och bortfall	30
5.3.3 Giltighetsanspråk	31
5.4 Undersökningens upplägg	32
5.4.1 Den kvantitativa undersökningen.....	32
5.4.2 Förklaring av kodschema och variabler	32
5.5 Den kvalitativa undersökningen.....	33
5.5.1 Ethnographic Content Analysis.....	35
5.6 Tillvägagångssätt och bearbetning	35
5.6.1 Den kvantitativa undersökningen	35
5.6.2 Den kvalitativa analysen	36
5.7 Kvalitetsdiskussion.....	37

6. Resultat och Analys	38
6.1 Tema ett- Nyhetsvärdering	39
6.1.1 Huvudsaklig fokus och ämne	41
6.1.2 Sammanfattning - nyhetsvärdering	46
6.2 Tema två- Rapporteringens fokus (sakområde)	46
6.2.1 Presentation av sakfråga och ämne	47
6.2.2 Problemformuleringen	50
6.2.3 Sakområdets mångsidighet.....	52
6.2.4 Sammanfattning - rapporteringens fokus	53
6.3 Tema tre- Rapporteringens perspektiv	54
6.3.1 Presentation av de olika aktörerna	54
6.3.2 Aktörernas agerande	57
6.3.3 Aktörerna i relation till andra aktörer.....	59
6.3.4 Sammanfattning – rapporteringens perspektiv.....	62
6.4 Sammanfattning resultat och analys.....	62
7. Slutdiskussion	64
8. Sammanfattning	66
9. Referenslista.....	67

1. Inledning

Varje dag överöser medier oss med information om krig, konflikter och elände från världens alla hörn. Dessa dramatiska bilder av de våldsamma och meningslösa strider som pågår ger många av oss en känsla av hopplöshet för att problemen någonsin ska kunna lösas. Det får oss att undra om ingen bryr sig, eller försöker göra någonting åt det. Eller om det kan bero på att de försök till att stoppa de konflikter som pågår inte når fram genom mediernas sätt att rapportera?

Mellanöstern är en region som har en lång och komplex bakgrund präglad av ständiga konflikter. De återkommande oroligheterna har lett till att medias intresse för området har varit stort och konflikterna välbevakade. Intresset för Mellanöstern har ökat ännu mer efter den 11:e september 2001 och västlänternas "krig mot terrorismen". Nyhetsmedierna betraktar detta område som ett säkert kort för att förmedla uppseendeväckande, spännande och dramatiska nyheter, kriterier som går hand i hand med vad medierna värderar som en bra nyhet.

Konflikten mellan Israel och Palestina är en av de längsta i modern tid och präglas än idag till stor del av samma omständigheter som det gjorde vid konfliktens början. Dock har konflikten utvecklats på ett sådant sätt att den har frångått dess ursprungliga kärna. Det handlar inte längre enbart om en stats suveränitet och rätt till identitet vilket var de ursprungliga konfliktfrågorna. Idag har det kommit att innefatta även konsekvenser av konflikten, såsom israeliska bosättningar, palestinska flyktingar och terrorism. Ett stort problem i sammanhanget är den djupt rotade fiendebild som existerar mellan parterna och som spridit sig även i det civila samhället.

Medierna har en aktiv och viktig roll i hur de olika parterna och konflikten dem emellan framställs. Detta på grund av att de har en exklusiv roll som förmedlare av konfliktens händelseförlopp, orsak och analyser av parternas agerande. Medierna har en makt att påverka bilden av en konflikt och dess utgång, samt en förmåga att skapa opinion för eller emot militära aktioner respektive en fredlig lösning. Vad gäller Israel- Palestinakonflikten ser vi även att många medier under konfliktens gång har mottagit kritik för deras oförståelse för dess komplexa bakgrund och historia. De rapporteringar som gjorts har saknat analytiskt djup och har istället skildrat konflikten som en kamp mellan två folk med olika etniciteter som strider för samma territorium.¹ Mediernas sätt att rapportera kan ha bidragit till förstärkandet av de existerande fiendebilderna och skapat en distinktion i de båda samhällena mellan "Vi och dem".

Att det finns ett brett forskningsfält kring mediernas roll i krig och konflikter, råder det inga tvivel om för den som söker sådan litteratur. Det har gjorts mängder av sådana studier på många olika krig och konflikter genom tiderna. Ett fåtal studier påpekade dock bristen av forskning kring mediernas roll i fredsprocesser. Vi kände då att istället för att fokusera på mediernas roll under konfliktperioder mellan Israel och Palestina, ville vi uppmärksamma den fredsriktade journalistikens betydelse. Detta gör vi genom att studera rapporteringar från fredsprocessen som pågick mellan Israel och Palestina under början av 1990-talet. Detta var en tydlig period då denna långlivade konflikt var nära en lösning och det viktigaste fredsöversöket i konfliktens historia. Genom att studera hur nyheter kring Israel-Palestinakonflikten värderades och framställdes under fredsprocessen får vi en inblick i hur medierna beter sig i fredstider och i samband med fredsinitiativ, vilket är syftet med denna studie.

Även om vi gärna skulle vilja så kan vi tyvärr inte undersöka hela världens medier, eller för den delen medierna i Israel eller Palestina, i denna uppsats. Men vi kan undersöka hur ett

¹ Sharoni och Abu-Nimer, 2000, s. 162

svenskt medium rapporterade från konflikten under fredsprocessen. För oss som har ett kulturellt och geografiskt avstånd från konfliktområdet, samt ytterst begränsad inblick i och förståelse för situationen, förlitar vi oss i stor mån på det som de svenska medierna rapporterar från händelsernas centrum. Därmed är den bild medierna förmedlar av fredsprocessen avgörande för vår uppfattning kring fredsprocessens framgångar eller misslyckanden. Göteborgs-posten är en av Sveriges största dagstidningar och dess rapporteringar utgör underlaget för denna studie. Tidningen når en bred publik och har även ett stort förtroende bland dess läsare. Rapporteringen från konflikten under fredsprocessen kan därmed tänkas få ett stort genomslag för vilken uppfattning publiken får av fredsprocessen.

I uppsatsens bakgrund har vi försökt sätta in Israel-Palestinakonflikten i sin historiska kontext för att skapa en förståelse för den komplexa situation som den omges av. Vi redogör även för fredsprocessens händelseförlopp och viktiga milstolpar. För att knyta an konflikten och fredsprocessen till vårt forskningsfält beskriver vi hur mediernas bevakning har sett ut tidigare, samt ger vi beskrivning av vårt studieobjekt, Göteborgs-posten. De teoretiska utgångspunkter som präglat vår studie förklarar vi närmare i teorikapitlet. I kapitlet tar vi upp nyhetsvärderingen och teorier kring mediers roll i fred och konflikter, samt normativa aspekter av god journalistik. Därefter preciserar vi vårt syfte med undersökningen och våra teoretiskt förankrade frågeställningar. Våra frågeställningar är uppdelade i tre teman som tillsammans ska täcka in väsentliga aspekter av vårt syfte. I metod och materialkapitlet har vi strävat efter att göra undersökningen så genomskinlig som möjlig för att läsaren ska kunna följa alla de steg vi tagit för att nå fram till vårt resultat. Vi för resonemang kring val av metod, urval och tillvägagångssätt som vi gjort, och som vi anser på bästa sätt hjälper oss att utföra en trovärdig och tillförlitlig undersökning. Den analys och de resultat vi kommit fram till presenterar vi sedan utefter våra tre teman som frågeställningarna bygger på. Resultatredovisningen av varje tema följs av en klargörande sammanfattning som ska underlätta för läsaren samt påminna denne om vad som uppkommit. Sedan följer en slutdiskussion kring de resultat vi kommit fram till, uppsatsarbetet i sin helhet samt förslag till vidareutveckling av vår studie och andra studier inom forskningsfältet. Uppsatsen avrundas med en sammanfattning. Längst bak återfinns även bilagor på tabeller, artiklar och kodscheman, som läsaren enkelt kan titta i vid behov och som även tillför transparens till studiens tillvägagångssätt.

2. Bakgrund

I bakgrundkapitlet redogör vi för konfliktens historiska bakgrund, Osloprocessens händelseförlopp samt vårt studieobjekt Göteborgs-posten. Israel- Palestinakonfliktens komplexa bakgrund gör det tämligen svårt att skildra historien utan att göra vissa

avgränsningar. Vi har valt att klargöra två utgångspunkter som legat till grund för hur vi återger konflikten och dess utveckling. Den ena är att trots att motsättningarna i regionen går flera hundra år tillbaka, ser vi konflikten som den ser ut i modern tid som en följd av nationalistiska idéer som växte fram under mitten och slutet av 1800-talet. Det andra är att beskrivningen av konfliktens händelseförlopp och utveckling tar sin början vid slutet av andra världskriget och bildandet av staten Israel. Denna avgränsning har vi gjort eftersom vi anser att det är tillräckligt för att förstå konfliktens nuvarande stämning samt fredsprocesserna som ligger till grund för vår kommande studie.

2.1 Konfliktens bakgrund

Konflikten som den ser ut i modern tid kan sägas ha sin början i utvecklandet av Sionismen under 1800- talet. Sionismen var en typ av judisk nationalism vars mål var att skapa en självständig judisk stat, det vill säga ett judiskt nationalhem. Med hänsyn till folkets ursprung och religion skulle den judiska staten byggas upp där judarna hade sina rötter.² I slutet av århundradet började processen som senare skulle leda till att den judiska staten Israel bildades på Palestinsk mark. De nationalistiska idéerna var märkbara även i de arabiska staterna. Man hade, liksom judarna, en vision om att bli ett enat arabiskt rike, och ur detta växte en bit in i slutet av 1800-talet en önskan till självständighet från tidens koloniserare. När det stora Ottomanska riket slutligen besegrades av arabstaterna i början av 1900-talet kom istället Storbritannien och Frankrike att kontrollera stora delar av Mellanösternregionen. Av dessa två stormakter var det den förstnämnda som fick mandat och den övergripande makten i Palestina. Britterna kontrollerade därmed dagens Israel, Gaza, Västbanken och Jordanien.³

Det var under den brittiska mandatperioden i början av 1900-talet fram till Andra världskrigets slut som det judiska nationalhemmet byggdes upp i Palestina. Antalet judar som flyttade till området nästan sjudubblades. Man upprättade ett gemensamt språk, utvecklade industrier och skapade en försvarsstyrka. Denna uppbyggnad skedde till stor del isolerad från den arabiska befolkningen.⁴ Dessa stod vid sidan om och såg redan från början med ovilja på invandringen. Det som för judarna var återvändande var för araberna kolonialism.⁵ Genom denna utveckling och Andra världskrigets framåtskridande växte nationalismen sig ännu starkare i arabländerna. Efter en rad våldsamma upplöpp från arabernas sida riktade mot de imperialistiska makterna, gav Frankrike och Storbritannien efter. De arabiska länderna fick en efter en självstyre. En tid efter Andra världskrigets slut gav Storbritannien även upp sitt mandat i Palestina då de ansåg att situationen mellan den brittiska militären, israelerna och palestinierna hade blivit allt för instabil.⁶ Man försköt Palestina- frågan till Förenta nationerna (FN). Inom FN ansåg man att andra världskriget skapade legitimitet åt judarna och deras planer på en judisk stat.⁷ FN:s resolution år 1947 slog fast att den judiska staten som hade byggts upp och som var under uppbyggnad i Palestina skulle omfatta cirka 55 % av den totala landytan. Den arabiska staten skulle omfatta cirka 44 %. Tanken var att Jerusalem, som historiskt varit en helig plats både för araber och judar skulle stå under FN:s kontroll och ses som internationellt område. Den 14 maj 1948 utropades staten Israel som självständig.⁸

2.1.1 Konfliktens kärnfråga

² Persson, S, 1994, s. 11-12

³ Öhberg, P, 2006, s. 49

⁴ Persson, S, 1994, s. 28,29

⁵ Öhberg, P, 2006, s. 51

⁶ Persson, S, 1994, s. 30

⁷ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s. 170

⁸ Persson, S, 1994, s. 47, 54

Israel- Palestinakonflikten beror till stor del på en kollision mellan två nationella rörelser, den judiska sionismen och den arabiska nationalismen. Båda dessa nationella rörelser uppstod under 1800-talet, och konflikten är fokuserad till ett område som för båda parter är av betydelse. Därmed kan man konstatera att dess karaktär utgörs av en konflikt mellan två nationaliteter om ett territorium som båda hittills ställt oförenliga anspråk på. En vägran att erkänna varandras existens har försvårat fredsinitiativ.⁹ Ytterligare aspekter som ligger till grund för konflikten är principer av nationellt självbestämmande och territoriell suveränitet. Det vill säga rätten till en självständig stat och ett erkännande av denna stat av omvärlden. Konflikten handlar också i stor mån om att bevara den judiska respektive den palestinska identiteten. Den upptrappning och den väpnade kampen som förts dessa identiteter emellan har kraftigt förstärkt bilden av ”vi” och ”dom”.¹⁰

Då den judiska staten Israel varit omringat av så kallade ”fiendeländer” har man betonat den nationella säkerheten och det är med motiveringen att Israels överlevnad står på spel som de har agerat i konflikten. För palestinierna har den nationella frigörelsen, skapandet av en självständig stat och det internationella erkännandet varit det primära. Speciellt efter ockupationerna av de palestinska områdena som genomförts av Israel.¹¹

2.1.2 Konflikten parter och dess utveckling

För att förstå Israel- Palestina konflikten krävs det en förståelse för Mellanöstern som region. Arabländerna som utgör Palestinas grannar, har haft en central roll för konflikten, då dessa långt in i konflikten förde Palestinas talan. Arabförbundet som bildades 1945 karaktäriserades av att det var en mellanstatlig organisation, där varje arablands suveränitet erkändes. Inom förbundet såg man även Palestina som ett arabiskt land, och tog sig an uppgiften att stötta den israeliska staten.¹² På detta sätt förvandlades alltså Palestinakonflikten till den Israel-arabiska konflikten, inte bara en konflikt mellan Israel och Palestina om ett territorium.

Bildandet av staten Israel 1948 ledde direkt till krig mellan judar och araber. Detta krig benämns av judarna som Självständighetskriget, medan palestinierna beskriver det som Den stora katastrofen. Kriget resulterade i att Israel kom att kontrollera 77 procent av den totala arean i området, och de återstående 23 procenten delades mellan de arabiska grannländerna.¹³ Då palestinierna stod utan land, politiska ledare och resurser kom man att bli än mer beroende av grannländerna. Perioden mellan det inledande kriget mellan Israel och arabländerna karaktäriserades av konflikt och stridigheter som med tiden resulterade i Sexdagarskriget 1967. Kriget medförde att kartbilden förändrades i Mellanöstern, då Israel kom att ockupera Västbanken, Gazaremsan, Golanhöjderna och egyptiska Sinaihalvön. Därmed hade Israel ockuperat även de resterande 23 procent som tillhört Palestina (eller arabländerna).¹⁴ Sexdagarskriget medförde två viktiga förändringar i konfliktens historia; dels innebar Israels seger en geografisk utvidgning av konflikten och dels att palestinierna förlorade tilltron till arabländernas möjligheter att lösa den grundläggande konflikten.¹⁵ Den palestinska nationalismen som rest sig 1964 genom bildandet av Palestine Liberation Organization (PLO) med Yasser Arafat som ledare tog till stor del fart efter sexdagarskriget. Man såg diplomatiska medel som resultatlösa och många palestinier uppfattade nu en väpnad kamp som den enda

⁹ Persson, S, 1994, s. 213-215

¹⁰ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s. 186

¹¹ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s. 186

¹² Persson, S, 1994, s. 37

¹³ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s: 171.

¹⁴ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s: 171-172.

¹⁵ Persson, S, 1994, s: 220.

lösningen. Trots att PLO bildats på initiativ av arabländerna förlorade de snart greppet om organisationen som istället tog en roll som företrädare för Palestina och dess folk.¹⁶

Efter Sexdagarskriget stärkte Israel sitt grepp över de ockuperade områdena. Arabländerna förberedde under tiden återigen en konfrontering med den israeliska militären. Oktoberkriget 1973 handlade i stor mån om att ta tillbaka ockuperade områden från Israel. Kriget inleddes med stora arabiska framgångar, dock lyckades Israel slå tillbaka. Även detta krig slutade med israelisk seger och nya territoriella vinster. Dock hade arabvärlden genom Oktoberkriget visat på sin styrka internationellt, då dessa använt oljan som förhandlingsvara mot västländerna.¹⁷

Tiden efter Oktoberkriget beskrivs som en relativt lugn period i konflikten. Genom initiativ taget av externa parter pendlade arabländerna och Israel mellan fred och konflikt. Så småningom erkändes Israel som stat av allt fler länderna och överenskommelser angående vapenvila och fred skrevs dem emellan.¹⁸ I samband med denna utveckling kom PLO att allt mer stå för den palestinska kampen. Organisationen flyttade sina högkvarter till Libanon, där de i princip utvecklade en stat i staten. Då PLO hade visat sig bli en utmaning gick Israel 1982 in i Libanon. Man försökte främst skada organisationens verksamhet och dess militära baser.¹⁹ Detta lyckades man med och situationen blev för PLO så ohållbar att man fri lejd av utomstående parter om organisationen drog sig ur landet. Det var i samband med Libanonkriget som Israel för första gången fick internationell kritik för sitt militära agerande.

Konflikten vidareutvecklades och efter en rad händelser riktade mot den palestinska och israeliska civilbefolkningen bröt 1987 slutligen den palestinska intifadan ut. Det palestinska folket gjorde ett massivt uppror och var fast beslutna om att bli av med den israeliska ockupationen, men även med externa makter, såsom USA, FN och arabstaterna. Intifadan markerade ett maktskifte i relationen mellan Israel och Palestina. Palestinierna kom medialt och internationellt att stå på en högre moralisk grund än israelerna, då det var de som strävade efter nationell frigörelse och självbestämmande. Intifadan pågick under ett par år och under tiden byggde PLO och palestinierna för första gången upp ett självstyre och myndigheter.²⁰

Den palestinska intifadan leder oss fram till en viktig brytpunkt i konfliktens historia och studiens fokus, nämligen fredsprocesserna som tog plats mellan Israel och Palestina i början 1990- talet.

2.2 Fredsprocessen i Oslo

Efter intifadan 1987 var palestinierna och PLO nära en ekonomisk kollaps. Dessutom hade det politiska internationella stödet minskat med tiden och detta gjorde att palestinierna var i stort behov av någon sorts överenskommelse med Israel. Även det israeliska ledarskapet hade genom intifadan insett att en fortsatt ockupation inte utgjorde någon lösning på Israels säkerhetsproblem.²¹ Efter att tidigare försök till förhandlingar misslyckats, insåg man nu på såväl israeliskt som palestinskt håll att man för att nå resultat var tvungen att ändra förhandlingsstrukturen. Parternas nyvunna och gemensamma intressen sammanföll med ett norskt engagemang där man erbjöd parterna en ostörd miljö i Oslo där samtal och förhandlingar kunde äga rum. Norges engagemang byggde på en uppfattning om att felaktiga fiendebilder existerade hos de olika parterna och att man genom samtal skulle kunna bryta ner dessa. Norge deltog dock inte i förhandlingarna och behöll en passiv roll genom processen.²² I

¹⁶ Persson, S, 1994, s: 98-99

¹⁷ Persson, S, 1994, s: 136, 140-141

¹⁸ Persson, S, 1994, s: 143-144

¹⁹ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s: 177

²⁰ Sharoni och Abu- Nimer, 2000, s. 179.

²¹ Lindholm Schultz, 2002, s. 159

²² Lindholm Schultz, 2002, s. 159-161

tidigare förhandlingar hade parterna varit mer fokuserade på utspel i media så att själva konfliktlösningen hade blivit lidande. Detta var en av anledningarna till att man inledningsvis höll hemliga möten i Oslo, utan massmedias vetskap. En annan anledning till detta var att israeler enligt israelisk lagstiftning förbjöds att tala med representanter från PLO. Detta eftersom Israel ännu inte hade erkänt PLO som ledare för palestinierna. Då det inte fick framkomma att den israeliska regeringen var involverad i samtal med PLO skickades istället två akademiker, som man lätt kunde ta avstånd ifrån ifall att samtalen skulle uppdagas. Efter att arbetarpartiet vunnit parlamentsvalet 1992 ändrades dock lagen som förbjöd samtal med PLO²³ och i maj 1993 utsåg den israeliska regeringen sin egen representant.²⁴

2.2.1 Undertecknandet av principöverenskommelsen

Förhandlingarna i Oslo gjordes offentliga i och med parternas undertecknande av Principöverenskommelsen i september 1993. Överenskommelsen var inget fredsavtal utan utgjorde mer en ram för en flerstegslösning av konflikten under en femårsperiod.²⁵ Principöverenskommelsen byggde på de FN-resolutioner som tagits av FN:s säkerhetsråd efter Sexdagarskriget (1967) och Oktoberkriget (1973). Innebörden i dessa resolutioner är att ett tillbakadragande av Israel från de ockuperade områdena måste bygga på ett ömsesidigt erkännande av de berörda staterna och ett fredsavtal mellan Israel och de arabstater de befunnit sig i krig med. Man enades om att lämna de svåraste frågorna till sist.²⁶ Det första steget i processen var att erkänna varandra. Detta skedde genom författandet av två brev där Israels premiärminister Yitzhak Rabin erkände PLO som representant för det palestinska folket och PLO:s ledare Yasser Arafat erkände Israels rätt att existera inom säkra gränser.²⁷ Det andra steget resulterade i ett avtal 1994 där det fastslogs att PLO kunde återvända till Gaza och upprätta ett självstyre. Detta skulle successivt även komma att inkludera delar av Västbanken. Till sist sparade man frågorna om Jerusalems status, flyktingarna, bosättningarna och formerna för en palestinsk stat.²⁸

2.2.2 Fredsprocessen möter motstånd

Trots den pågående fredsprocessen fanns det fortfarande stridigheter mellan de olika parterna. Den förnyade fiendebilden som var ett resultat av samtalen i Oslo hade svårt att nå ut utanför den sfär som skapats i Oslo. Detta bidrog till förvirring för stora delar av befolkningarna. För oppositionella grupper blev fredsprocessen istället ett hot mot de "gamla" självbilderna och agerade genom våldsamma handlingar. Exempel på detta är den islamistiska organisationen Hamas terrorbomber mot israeliska civila och bosättningsvård mot palestinier i Hebron 1994. En våldshandling som skulle komma att få stor betydelse för Osloprocessens framtid var mordet på den israeliska premiärministern Yitzhak Rabin. Under en fredsmanifestation i november 1995 där Rabin försvarade den fredsprocess man påbörjat, mördades han av en israelisk extremist.²⁹ Efter denna händelse valde man att relativt snabbt ha omval till en ny president i Israel, detta för att fredsprocessen skulle kunna fortsätta. När då arbetarpartiet förlorade valet till högern gick mycket av det upparbetade partnerskapet om intet. Förtroendet mellan den nyttillkomne premiärministern Benjamin Netanyahu och Yasser Arafat var mycket lågt men man lyckades ändå komma fram till Hebronavtalet i januari 1997 och det så kallade Wye River-avtalet i november 1998. Dessa avtal innebar att det palestinska självstyret ökade

²³ Lindholm Schultz, 2002, s. 160

²⁴ Carlberg, 2002, s.12

²⁵ Lindholm Schultz, 2002, s. 162

²⁶ Carlberg, 2002, s 13-14

²⁷ Lindholm Schultz, 2002, s. 162

²⁸ Öhberg, 2006, s.95

²⁹ Öhberg, 2006, s. 97

något samtidigt som det palestinska säkerhetsansvaret underströks. Dock betydde åren mellan 1996 och 1999 att fredsprocessen avtog och värdefull tid gick förlorad.³⁰ Efter tre år med högerstyrkt ledarskap gick Israel till nyval och arbetarpartiet kom återigen till makten, men situationen hade vid denna tidpunkt gått ur styr. Ett näst sista försök gavs i september 1999 då parterna kom överens om att man skulle försöka lösa de resterande frågorna inom loppet av ett år. Men tiden gick och förhandlingarna förblev resultatlösa.³¹

2.2.3 Camp David- slutet på fredsprocessen

I juli 2000 samlades parterna till en sista förhandling i Camp David, efter påtryckningar från USA:s dåvarande president Bill Clinton. Även fast det gjordes intensiva ansträngningar och mötet nådde längre än några andra förhandlingar mellan israeler och palestinier, utgjorde de slutet på fredsprocessen.³² Det slutgiltiga förslaget från Clinton gick ut på att palestinierna skulle få hela Gaza och cirka 95 procent av Västbanken. Den återstående marken i Västbanken skulle tillfalla Israel. Tanken var att Palestina skulle bli en demilitariserad stat men med en stark polisstyrka och internationell närvaro vid sina gränser. Palestinierna skulle även ha suveränitet över området kring Al-Aqsa moskén samt de arabiska kvarteren i Jerusalem.³³ Kring flyktingfrågan diskuterades återvändandet av ett litet antal flyktingar från 1948. Israel gick med på att lämna ifrån sig Västbanken och utrymma bosättningarna samtidigt som man behöll ett par stora "bosättningsblock". De accepterade också att flyktingar fick rätt att återvända till sina hemorter, även om det enbart handlade om en bråkdel av det antal som flydde 1948.³⁴ Det främsta skälet till att förhandlingarna misslyckades var oenigheten om Jerusalems status och vilka områden de olika parterna skulle kontrollera över. Arafat tackade nej till förslaget och de båda parterna reste ifrån Camp David utan en överenskommelse och kort efter kunde en ökad militant aktivitet bland PLO:s organisationer skönjas. I september 2000 skördade den andra intifadan sitt första offer³⁵ och konflikten hade därmed återgått till en mer våldsam inriktning.

2.3 Mediebevakning av konflikten

Internationellt är Israel- Palestina konflikten en av de mest bevakade konflikterna i vår tid. Dess känslighet, våldsamma utveckling och att det utspelar sig i mellanöstern som idag präglas av en mängd motsättningar, gör att konflikten alltid har ett nyhetsvärde. Uppmärksamheten kring denna konflikt kan exemplifieras med att det genomsnittliga antalet utrikesjournalister som kommer till Israel för att bevaka händelseutvecklingen är cirka 1300 journalister per år.³⁶ De svenska massmediernas intresse för konflikten utgör i detta fall inget undantag. Under konfliktens kanske mest kritiska år mellan 1967 och 1976 ägnades stor uppmärksamhet åt Mellanöstern. De många krigen, flygplanskapningar samt det uppmärksammade attentatet mot israeliska idrottsmän vid olympiska spelen i början av 1970-talet är bara några exempel på dramatiska skeenden med stort nyhetsvärde. Sedan dess har ytterligare händelser som till exempel kriget i Libanon, den palestinska intifadan samt fredsprocesserna i Oslo kommit att avspegla konfliktens utveckling. Dessa har även dem på grund av sin dramatiska prägel kommit att få stor täckning i medierna. Noterbart är att svenska mediers beskrivning av konflikten tydligt har förändrats över tid, och dessa har i sin bevakning av Mellanöstern och Israel- Palestinakonflikten vid flera tillfällen framkallat debatt

³⁰ Lindholm Schultz, 2002, s. 163-164

³¹ Lindholm Schultz, 2002, s. 164

³² Lindholm Schultz, 2002, s. 164

³³ Öhberg, 2006, s. 100

³⁴ Carlberg, 2002, s. 45

³⁵ Öhberg, 2006, s. 100- 101

³⁶ Dominique, 1998, s. 7

och anklagelser för partiskhet gentemot olika aktörer i konflikten.³⁷ Detta har sin utgångspunkt i att medierna ändrat uppfattning om de inblandade parterna. Då det inte är möjligt att undersöka hela den svenska pressens bevakning av Osloprocessen, är det nödvändigt att avgränsa sig. Vi väljer en av Sveriges största morgontidningar.

2.4 Vårt studieobjekt – Göteborgs-posten

Göteborgs-posten grundades 1858 av Felix Bonnier.³⁸ 1926 köptes den konkurshotade tidningen upp av Harry Hjärne och ekonomichefen Ebba Ljunggren. De gjorde sedan om tidningen från grunden och skapade en bred och folklig tidning, med lokal förankring.³⁹ Tidningen är idag Sveriges andra största morgontidning, med en upplaga på 246 000 exemplar 2004.⁴⁰ Tidningen består till drygt 40 procent av annonser.

Vid tiden för Andra världskriget var tidningen etablerad i tidningsvärlden. Ägaren Harry Hjärne var kommunalpolitiskt aktiv för folkpartiet men samtidigt företrädare för samarbete både inom riks- och lokalpolitiken. Under kriget satt han i den statliga Informationsstyrelsen och stödde samlingsregeringens politik. Politiskt var tidningen folkpartistiskt, men det var inte på grund av sin partipolitiska färg som tidningen hade sina framgångar. Det berodde främst på den ekonomiska strategin, effektiv distribution, framgångsrik personalpolitik och även lokal journalistik. Sedan 1973 är Göteborgs-posten ensam kvar på morgontidningsmarknaden i Göteborg.⁴¹ Enligt en undersökning gjord av SOM-institutet 2004, är de flesta läsare intresserade av Göteborgsnyheter, riksnyheter, utrikesnyheter, västsvenska nyheter samt radio- och TV-sidorna. Undersökningen visar dessutom att 81 procent av västsvenskarna anser att nyhetsrapporteringen i Göteborgs-posten är mycket eller ganska tillförlitlig.⁴² Tidningen använder sig av ett antal olika källor till sina utrikesartiklar. Majoriteten av artiklarna och informationen kommer från nyhetsbyrån TT, som även översätter telegram från utländska nyhetsbyråer. Göteborgs-posten har en utrikeskorrespondent i London men använder sig ofta av stringers; frilansande journalister som är bosatta utomlands. Tidningen har kontinuerlig kontakt med stringers i ett tiotal länder och städer, bland annat i Oslo, Köpenhamn, Lissabon, Rio De Janeiro och Tel Aviv. I vissa fall då det handlar om en stor händelse, skickar man även journalister från den egna utrikesredaktionen till området. Ett annat vanligt sätt är att journalisterna själva skriver artiklar från redaktionen och hämtar information från olika nyhetstexter, nyhetsbyråer, Internet och liknande.⁴³

3. Teoretiska utgångspunkter

I teorikapitlet kommer vi börja med att ge en allmän introduktion till vårt forskningsfält och sedan redovisa de teorier som legat till grund för vår studie. Vi kommer främst att ta upp teorier som behandlar mediers roll i krig och konflikter samt mediers roll i fredsprocesser. Detta inkluderar teorier om nyhetsvärdering och Gatungs teorier kring freds- och krigsjournalistik. Avslutningsvis kommer vi att klargöra och reda ut framträdande begrepp och perspektiv som är av vikt för studien samt redogöra för tidigare forskning.

³⁷ Bjereld, 1989, s. 180, 182

³⁸ Hadenius och Weibull, 2003, s. 51

³⁹ Hadenius och Weibull, 2003, s. 60

⁴⁰ Hadenius och Weibull, 2003, s. 86

⁴¹ Hadenius och Weibull, 2003, s. 61

⁴² Snabbfakta 2005, GP- broschyr

⁴³ Andersén Peter, telefonintervju, 2006- 11- 22,

3.1 Introduktion till forskningsfältet

Det var inte förrän i mitten av 1950- talet som rapporteringar från krig började se ut som vi känner igen dem i modern tid. Det var i samband med denna utveckling som krigsjournalistik blev ett objekt för forskningen. Detta betyder att forskningsområdet är relativt ungt och man vet inte så mycket om medier i samband med krig innan denna tid.⁴⁴ Sedan dess har fältet utvecklats, och trots att forskning om journalistik och mer specifik forskning om krigsjournalistik inte i början utgjorde självständiga forskningsfält har detta nu ändrats. I likhet med utvecklingen av hela det medievetenskapliga fältet har även forskningen kring krigsjournalistik kommit att präglas av en självständighet.⁴⁵

Krigsjournalistiken som forskningsfält präglas idag av en mångfald. Det är inte endast inom medie- och kommunikationsvetenskapen som man har varit intresserad av att forska kring mediernas betydelse och roll i krig, konflikter och fredsprocesser. Det är en forskning som i hög grad även bedrivs med utgångspunkt från historievetenskapliga, statvetenskapliga och freds- och konfliktlösningsperspektiv. Därmed kan man säga att inom studier av krigsjournalistik finns många perspektiv representerade.⁴⁶ Då 1900- talet har en historia som präglas av krig och konflikter har omfattande litteratur producerats där man studerar, diskuterar och kritiserar mediernas rapporteringar i samband med dessa. Forskningsfältets utveckling har gått mot att nya forskningsresultat leder till en nyansering och specificering av tidigare studier och resultat.⁴⁷

Två centrala problematiska aspekter har varit och är i olika grad ständigt återkommande i forskning av krigsjournalistik. En är propagandaaspekten, och i all forskning om krigsjournalistik finns en medvetenhet kring propagandiska intressen hos krigets alla parter. Den andra aspekten som ofta berörs inom krigsjournalistikforskningen är frågor om sanning och mediernas förmåga att objektivt förmedla information.⁴⁸

Hallin menar att den största svagheten inom forskningen av krigsjournalistik är att man inte kan referera till historien och historiska kontexter, då det saknas kunskap om tiden innan andra världskriget.⁴⁹ Avsaknaden av det historiska perspektivet tas i en annan form även upp i Karin Fogelbergs avhandling *Reportrar på plats; studier av krigsjournalistik 1960-2001*, där denne anger att historiska studier som förklarar krigsjournalistikens förändring över tid i stort sett saknas.⁵⁰ Ytterligare ett perspektiv som är underrepresenterat inom området är hur medier verkar i fredstider och under pågående fredsprocesser,⁵¹ vilket är det område som vi väljer att inrikta oss på.

3.1.1 Kopplingen mellan krigsjournalistikforskning och freds- och konfliktforskning

Vi ser en naturlig koppling mellan forskning om krigsjournalistik och freds- och konfliktforskningen. Då medierna är en naturlig plats där krigets olika parter antingen kan mötas och utveckla fredsplaner eller ta avstånd från varandra, blir det naturligt att man intresserar sig för vilken roll medierna spelar i krigs och konflikt sammanhang. Trots detta har forskning om nyhetsmedier och journalistik inte haft någon framträdande roll inom den

⁴⁴ Hallin, 1997, s. 207

⁴⁵ Fogelberg, 2004, s. 10-11

⁴⁶ Fogelberg, 2004, s. 10

⁴⁷ Fogelberg, 2004, s. 11, 12

⁴⁸ Fogelberg, 2004, s. 12, 14

⁴⁹ Hallin, 1997, s. 207

⁵⁰ Fogelberg, 2004, s. 13

⁵¹ Wolfsfeld, 2004, s. 3

internationella freds- och konfliktforskningen, men det betyder inte att ämnet har gått fältets forskare helt förbi. Det som man främst har lagt vikt vid är att studera skapandet av hotbilder och fiendebilder, samt att visa hur massmedierna påverkar, förändrar och till och med ibland skapar kollektiva uppfattningar om konflikten och dess parter. Ytterligare intresseområden fredsforskarna med inriktning på kommunikation har utforskat berör frågor om propaganda samt hur man skildrar och återger våld i medierna. Många av studierna har gjorts i form av innehållsstudier.⁵²

Man kan påstå att det som man främst har intresserat sig för har varit den journalistiska slutprodukten, då man vill se hur nyhetsmedier använder begreppen krig och fred, och hur man skildrar respektive. En aspekt som blir aktuell är vad medierna gör och vad de borde göra för att främja fred, nedrustning och internationellt samarbete, detta är mycket centralt inom freds- och konfliktforskningen.⁵³ Då även vi är intresserade av denna aspekt blir forskningen som bedrivs inom detta fält ett komplement till den forskning kring krigsjournalistik som bedrivits inom medie- och kommunikationsvetenskap. För att på bästa sätt förstå mediernas roll i fredsprocesser krävs en förklaring av hur medierna arbetar och vilken roll de har i en motsatt situation. Det vill säga en situation karakteriserad av krig och konflikt.

3.2 Medias roll i krig och konflikter

Det rapporteras dagligen om krig eller krigsliknande händelser runt om i världen i svensk och utländsk press. De egenskaper hos ett krig eller en konflikt, som karaktäriseras av plötsliga händelser med ofta våldsamma inslag, går hand i hand med medias nyhetsvärdering och ligger högt på listan för intresseväckande nyhetsrapporteringar. Det har genom åren inom forskningen gjorts många studier kring medias roll i krig och konflikter och sammantaget pekar de flesta resultat åt samma håll; media har en betydande roll med makt nog att påverka händelseförlopp och beslut.⁵⁴ Med utgångspunkt i den omfattande litteraturen ser vi främst två roller eller funktioner som medierna intar vid dessa tider.

3.2.1 Mediernas roll som språkrör

En roll som medierna under krig och konflikter spelar är att verka som en förlängd arm för de olika parterna som är involverade. Från deras synvinkel är uppmärksamhet i medierna ett mycket viktigt vapen i en pågående konflikt. Publiciteten under ett krig eller en konflikt är enorm och kompletteras ofta med slående och dramatiska bilder som är till förmån eller till nackdel för respektive parter.⁵⁵ I medierna har man chans att komma till tals, föra fram åsikter och ställningstaganden samt berättiga militära aktioner och andra tvivelaktiga handlingar. Nyhetsförmedlingen utgör därför en central del i propagandakriget. Pressen kan i dessa situationer fungera som ett verktyg för propaganda genom att nyheterna innehåller viss fientlig propaganda och desinformation.⁵⁶ Propagandaaspekten är problematisk, dock är det ett av grundvillkoren som krigsjournalistiken arbetar under. Detta eftersom journalister är beroende av de olika parternas information för att skildra kriget eller konflikten för folket och publiken.⁵⁷ En orsak som ligger till grund för propagandaföring i medierna är det selektiva användandet av källor under krig och konflikter. Ofta förlitar sig medierna på officiella informationskällor och bygger upp en nyhet utifrån uttalanden av politiker,

⁵² Carlsson, 1995, s. 16-18

⁵³ Carlsson, 1995, s. 20

⁵⁴ Wolfsfeld, 2004, s. 9

⁵⁵ Wolfsfeld, 2004, s. 9

⁵⁶ Hvitfelt, 1988, s. 246

⁵⁷ Fogelberg, 2004, 12-13

myndighetspersoner och högt uppsatta inom militären.⁵⁸ Dessa har i konfliktsammanhang ett intresse av att endast förmedla information som är till förmån för den egna sidan. Detta speciellt om den egna nationen är inblandat och om den inte är det förmedlar man information som är till förmån för det egna ställningstagandet. Användandet av dessa typer av källor verkar inte heller skilja sig på internationell, nationell eller lokal nivå, utan studier visar att all journalistik i olika grad präglas av detta förhållande.⁵⁹ Kempf säger att det finns ytterst små skillnader mellan propaganda och krigsrapporteringar. Och så länge journalister inte vet om de sociala processer de är offer för, är chansen liten att det kommer att förändras.⁶⁰ Journalister bör ta ett ansvar, men med det menar han inte att krigspropaganda ska ersättas med fredspropaganda utan att journalister bör avfärda enkla motsättningar mellan "gott" och "ont".⁶¹

3.2.2 Mediernas roll som opinionsbildare

Ytterligare en roll som medierna har under krig och konflikter berör förhållandet till publik och skapandet av opinion. Rapporter om konfliktens verklighet och natur härstammar ofta från reporterns perspektiv. Konflikter gör det ofta fysisk och psykiskt svårt att ta till sig och skildra "den andra sidan". Journalister berättar i stor mån på ett sätt som är relevant och igenkännbart för deras specifika publik, vilket även gör att de ofta speglar den egna kulturen. Genom detta sätt att jobba skapas även en "vi" känsla och denna går ofta i linje med den politiska stämningen i landet.⁶² Genom detta sätt att rapportera skapas det en identifikation från folkets sida till det som framförs i medierna. Man följer samma normer och värderingar, och dessa manifesteras indirekt i bevakningen av en konflikt. Detta benämns som nyhetsideologi.⁶³ Detta betyder i ett utvecklat perspektiv att medierna då fungerar som en samlingspunkt där de olika parternas sidor kan enas och utveckla gemensamma bilder av kriget och konflikten. Det egna landets ställningstagande och mål rättfärdigas och en gemenskap med uppslutning bakom ledarna skapas.

I samband med detta aktualiseras objektivitetsfrågan. Alltså hur medierna genom detta sätt att jobba kan anses vara objektiva informationsspridare. I Israel Palestina konflikten har dock parternas journalister sällan tillbakavisat att de inte är objektiva i sina rapporteringar. En israelisk journalist skulle inte förneka att denne hade ett åtagande till sionismen, lika lite som en palestinsk journalist skulle förneka att denne hade en aktiv roll i skapandet av en palestinsk stat.⁶⁴ Då Sverige inte utgör någon stridande part, samt på grund av att landet befinner sig både geografiskt och kulturellt långt ifrån konflikten är inte denna partiskhet lika framträdande. Medierna i Sverige värderar objektivitetskriteriet högt och betonar hur viktigt det är med en kritisk och undersökande journalistik, då man anser att allmänheten har rätt till korrekt information. Vi inser att även Sverige har intressen i denna långvariga konflikt som i sin tur kan påverka det sätt som medierna rapporterar. Men detta är en aspekt av rapporteringen som vi väljer att inte fördjupa oss eftersom vi är mer intresserade av fredsprocessen som nyhet.

Det råder inga tvivel om att medierna generellt i konflikt och krigstider är i krigens tjänst. Under dessa perioder dominerar den dagliga händelseinriktade rapporteringen där medierna följer minsta motståndets lag och ofta anpassar sig till de dominerande och största

⁵⁸ Roach, 1993, s. 23

⁵⁹ Roach, 1993, s. 23

⁶⁰ Kempf, 2002, s. 70

⁶¹ Kempf, 2002, s. 71

⁶² Liebes, 1997, s. 1, 3

⁶³ Carlsson, 1995, s. 54-55

⁶⁴ Liebes, 1997, s. 1, 3

nyhetskällorna. Vissa händelser och perspektiv lyfts fram alternativt göms undan, andra bevakas inte alls.⁶⁵ Findahl beskriver hur den händelseinriktade rapporteringen från journalisternas sida kan påverka opinionen och konfliktens fortsättning;

*”Istället för bakgrunder, analyser av sociokulturella och kulturella omständigheter, resonemang om konfliktens upprinnelse eller historiska perspektiv är den internationella medierapporteringen inriktad på händelsen, den senaste eller den nästa episoden i händelsekedjan. Resultatet av denna händelseinriktning är ett ökat stöd i opinionen för militära aktioner framför ett diplomatiskt agerande. Medierapporteringens filter innebär därför inte bara en ofullständig och missvisande bild utan den legitimerar också och främjar militära lösningar.”*⁶⁶

Ovanstående visar hur mediernas sätt att skildra en svår situation, vare sig det är krig/konflikt eller fredsprocess, direkt kan påverka dess fortsatta karaktär. Genom att inte sätta den enskilda händelsen i ett större sammanhang skapas ingen förståelse vilket leder till att en felaktig bild av situationen skapas hos opinionen. Vilket i sin tur ökar stödet för krig och militära aktioner. Denna händelseinriktning som Findahl beskriver kan förstås utifrån främst två aspekter. Dels de nyhetskriterier och nyhetsvärderingar som präglar nyhetsmedierna, och dels även utifrån de egenskaper som den journalistiska texten i dessa sammanhang präglas av.

3.2.3 Krigsnyheter och nyhetsvärdering

Nyhetsmedierna styrs av en typ av nyhetskonventioner som bestämmer vad och hur man rapporterar från en konflikt. Alla artiklar, som rör såväl krig som fred och som publiceras, passerar först genom en urvals- och granskningsprocess som kallas nyhetsvärderingsprocessen. Nyhetsvärdet i en konflikt beskrivs som den mest dominanta faktorn för bestämmandet av vad som är *newsworthy*. Detta började under tidigt 1900-tal och kommer ursprungligen utifrån en jakt på sensationalism som skulle öka tidningens försäljning. Trots att lång tid har passerat har inte detta ändrats mycket.⁶⁷ I *Dimensioner vid nyhetsvärdering* anger Breed några faktorer som denne anser att nyheter utmärks av. Enligt Breed utmärks nyheter bland annat av att de, i större eller mindre grad är aktuella, intressanta, korrekta, tillgängliga och enkla. Men även att andra faktorer spelar in såsom säljbarhet, objektivitet och ytlighet.⁶⁸

Urvalet av krigsnyheter och den journalistiska bearbetningen av dess nyheter kan således sägas vara påverkade av två huvudsakliga faktorer. Dels av principer för nyhetsvärdering och nyhetsbearbetning i allmänhet och dels av de speciella omständigheter som krigssituationen medför. Ett krig eller en konflikt betyder dock inte en helt ny typ av nyheter utan snarare vissa förändringar av den traditionella sortens nyheter.⁶⁹ Hvitfelt menar att nyhetsmaterial från krig och konflikter följer ett visst mönster och sammanfattar krigsartiklars egenskaper utifrån sin studie av krigsnyheter i sex svenska medier som följande;

1. Krigsartiklar är händelseinriktade
2. Krigsartiklar innehåller källkritiskt osäkra uppgifter
3. Krigsartiklar innehåller olika slag av överraskningsmoment
4. Krigsartiklar är vanligen opersonliga
5. Krigsartiklar har enkel struktur
6. Krigsartiklar har samband med varandra och bildar teman

⁶⁵ Findahl, 1999, s. 31-32, 33

⁶⁶ Findahl, 1999, s. 34

⁶⁷ Roach, 1993, s. 21-22

⁶⁸ Fjaestad, Jeleby, 1970, s. 10-11

⁶⁹ Hvitfelt, 1988, s. 246

7. Krigsartiklar presenterar vanligen händelser med långt tidsperspektiv
8. Krigsartiklarnas källangivelser är ofta vaga och det refereras ofta till nyhetsbyråer eller andra medier
9. Krigsartiklar är inte tillförlitliga med avseende på källangivelser
10. Krigsartiklar är tillförlitliga med avseende på struktur⁷⁰

Studier av krigstidsjournalistik gjorda av Hvitfelt visar att tillförlitligheten är lägre hos krigsartiklar än vad de är i vanliga nyhetsartiklar. Källangivelserna är färre, man återger fler tveksamma och osäkra uppgifter och ägnar sig i allmänhet åt spekulativa utsagor. Målsättningen att informera sanningsenligt och inrikta sig på väsentliga fakta kan i krigsjournalistiken offras för andra samhälleliga mål.⁷¹

3.2.4 Konfliktorientering

Nyhetsjournalistiken föredrar att belysa olika samhällsproblem som skapar oförenligheter och som kan leda till samhällskonflikter. Det är denna fokusering som skiljer nyhetsjournalistiken från andra typer av journalistik och har lett till att nyhetsmedierna är en av de viktigaste kommunikationskanalerna för samhällsproblem och konflikter.⁷² Eftersom journalister föredrar att berätta historier om konflikter och oroligheter utgör detta majoriteten av nyheterna. Det mest naturliga nyhetsmaterialet utgörs av protester, våld, brott, krig och katastrofer. Wolfsfeld hävdar att det på grund av fundamentala motsättningar mellan en fredsprocess natur och nyhetsvärden, spelar media ofta en destruktiv roll i fredsöversök. Detta påstående är rotat i de professionella normer och rutiner som bestämmer hur journalister konstruerar nyheter om fred.⁷³

Wolfsfelds modell visar att det finns fyra stora nyhetsvärden vilka gör produktionen av fredsnyheter problematisk. Dessa värden är *omedelbarhet*, *dramatik*, *enkelhet* och *etnocentrism* och bestämmer vad som anses och vad som inte anses vara nyheter.⁷⁴ Redaktörer använder dessa normer som utvärderande kriterier för att bestämma vad man ska täcka och hur mycket plats och tid man ska ägna åt ett visst ämne.⁷⁵ Eftersom vi gör vår studie på Israel-Palestinakonflikten i Göteborgs-posten har vi valt att ta bort det etnocentriska värdet. Detta värde i Wolfsfelds modell är anpassat efter när ett medium rapporterar från krig och konflikter där det egna landet är en av parterna, vilket inte är fallet i vår studie.

Modell 1. Wolfsfelds statiska modell över nyhetsvärdering

	Nyheter	Inte nyheter
Omedelbarhet	Händelser Specifika aktioner	Processer Långsiktig policys

⁷⁰Hvitfelt, 1988, s. 185

⁷¹Carlsson, 1995, s. 18-19

⁷²Carlsson, 1995, s. 93

⁷³Wolfsfeld, 2004, s. 15

⁷⁴Wolfsfeld, 2004, s. 15

⁷⁵Wolfsfeld, 2004, s. 16

	Nyheter	Inte nyheter
Drama	Våld Kriser Konflikter Extremism Faror Intern oenighet Stora genombrott	Lugn Brist på kris Samarbete Moderation Möjligheter Intern konsensus Stegvis progress
Enkelhet	Opinioner Bilder Stora personligheter Tvåsidiga konflikter	Ideologier Texter Institutioner Flersidiga konflikter

Det första problemet handlar om nyhetsmediers fokus på det omedelbara. Det förser publiken med ett extremt smalt och enkelt synsätt på vad som händer och gör det svårt för ledare att marknadsföra långsiktiga policys. En fredsprocess karaktäriseras ofta av långdragna, svåra förhandlingar med tillfälliga genombrott. Medias betoning på "här och nu" gör det svårt för regeringar att behålla allmänhetens stöd av processen över en längre tidsperiod. Ständiga rapporteringar om brister i framgångar kommer säkerligen att leda till en känsla av misslyckande bland allmänheten.⁷⁶ Journalisters ständiga sökande efter dramatik anger Wolfsfeld som en annan bidragande faktor till det problematiska förhållandet mellan medier och fred. Varje våldshandling, varje kris och varje tecken på konflikt anses vara en nyhet. Lugna och samarbetsvilliga områden däremot ignoreras eftersom de inte anses som intressanta. Det finns ett undantag till detta generella mönster (se modellen ovan) och det är stora genombrott i förhandlingar, vilka är dramatiska nog att anses ha nyhetsvärde. Stegvis framgång har dock betydligt mindre chans att anses ha nyhetsvärde.⁷⁷

Sökandet efter dramatik påverkar inte bara *vad* som täcks av medierna utan även *hur* det täcks. Wolfsfeld menar att reportrar har ett yrkesmässigt intresse i att få alla konfrontationer att verka dramatiska och extrema. Drama anses vara kärnan i alla "bra" nyhetsrapporteringar. Självklart finns det dock viktiga skillnader mellan olika nyhetsmedier angående hur mycket dramatik som är acceptabelt.⁷⁸ Det tredje problemet är mediers förenkling av komplexa situationer. Nyckeln till att nå en stor massa är enkla handlingsförlopp i kombination med bra bilder. Brist på tid och plats i mediet gör att journalister tvingas producera historier som är korta och enkla att förstå. Nyhetsmedier tenderar att hellre täcka personligheter än institutioner, föredra bra bilder framför en komplex text och att ha att göra med specifika opinioner hellre än ideologier. Journalisters ovilja att beröra ideologier menar Wolfsfeld är speciellt problematiskt. Det begränsar medborgarnas möjlighet att fullständigt förstå debatter över en fredsprocess. Ideologier är viktiga aspekter av stora politiska konflikter och att ignorera dessa övertygelser sänker omfattningen av den offentliga diskursen. Tar man bort den ideologiska kontexten förvandlas medias rapportering från en fredsprocess till en meningslös kamp om politiskt övertag.⁷⁹

⁷⁶ Wolfsfeld, 2004, s. 17

⁷⁷ Wolfsfeld, 2004, s. 18

⁷⁸ Wolfsfeld, 2004, s. 18

⁷⁹ Wolfsfeld, 2004, s. 20-21

3.3 Medias roll i fredsprocesser

Media kan spela en viktig roll i främjandet av fred. De kan betona de fördelar som fred kan föra med sig, och de kan hjälpa till att omvandla fiendebilder. Men media kan även verka som förstörande agenter i processen. De kan framhålla riskerna och farorna associerade med kompromisser, öka legitimiteten för dem som motsätter sig kompromisser och återinföra negativa stereotyper av fienden.⁸⁰

3.3.1 Fyra typer av inflytande

Wolfsfeld tar upp *fyra typer av inflytande* som nyhetsmedier kan ha på en fredsprocess. För det första kan medierna spela en stor roll i att *definiera den politiska atmosfären* där fredsprocessen tar plats. Detta anses även som det mest uppenbara inflytandet som medier har. Många menar att en fredsprocess har bäst chanser att lyckas i ett positivt klimat som är ledande för kompromisser och försoning. Nyhetsrapporter förser människor med ledtrådar om det politiska klimatet kring fredsprocessen. Självklart är mediernas rapporteringar även länkade till externa händelser, om förhandlingarna har varit tveksamma och våld har brutit ut kan medierna knappast förmedla positiva nyhetsrapporter. Men en fredsprocess är ofta långdragen och komplex och journalistiska normer och rutiner som i sin tur påverkar nyhetsartikelns struktur, kan ha en väsentlig effekt på vilken tolkning som verkar rimligast.⁸¹ För det andra kan medier ha ett viktigt *inflytande på debatten kring fredsprocessen*. Medier är idag en central arena för politisk debatt i västliga länder. Det är nyhetsmedierna som bestämmer vem som får komma till tals och vad som är passande argument. Media bör vara ett forum där förespråkare och opponenter uppmuntras att uttrycka sina åsikter på ett öppet och förnuftigt sätt.

För det tredje kan media ha ett *inflytande på antagonisternas strategier och beteende*. Med antagonister menar Wolfsfeld alla individer, grupper eller institutioner som försöker påverka en specifik fredsprocess. Eftersom de flesta antagonister bidrar med mycket viktig information till nyhetsmedierna, händer det ofta att antagonisterna anpassar sina planer och handlingar till medias behov. Detta blir tydligast bland svagare motståndare där behovet att täckas in av media är som störst. Media kan även influera strategier och planer från makthavarna. När exempelvis våld bryter ut faller makthavarna under en enorm press att "göra någonting". Media är en viktig del i att skapa denna angelägenhet. De kan även spela en viktig roll i att förändra allmänna uppfattningar om diverse antagonister.⁸²

Till sist menar Wolfsfeld att medierna kan *höja och sänka den allmänna opinionen och legitimiteten för antagonister* som är involverade i processen samt deras positioner. Det finns flera olika politiska aktörer som vill påverka en pågående fredsprocess, men desto färre anses viktiga nog att ge medial uppmärksamhet. Det finns en direkt relation mellan mediestatus och offentlig status. Denna pågående kamp om medias uppmärksamhet är vad som driver antagonister att utveckla mediestrategier. Första steget till politiskt inflytande är att anses vara en spelare. Något som är viktigt, påpekar Wolfsfeld, är att skilja mellan att uppnå en offentlig position och att uppnå offentlig legitimitet. Detta är extra viktigt när det gäller bilder av fienden som bygger på en lång historia präglad av konflikt och hat. I krigstider utgör pressen en viktig aktör för *villification*, en metod som tillåter ledare att mobilisera allmänhetens stöd för sina policys. Genom att förändra fiendebilder kan pressen dock spela lika viktig roll i att mobilisera allmänheten för fred som för krig. Nyhetsmedier kan även höja och sänka

⁸⁰ Wolfsfeld, 2004, s. 1

⁸¹ Wolfsfeld, 2004, s. 11-12

⁸² Wolfsfeld, 2004, s. 12-14

legitimiteten för politiska aktörer involverade i den interna fredsdebatten. Medias porträtteringar av förespråkare för och opponenter mot en fredsprocess utgör viktiga faktorer i den allmänna kampen om politiskt stöd. Även här måste man ta hänsyn till vad som verkligen sker i den politiska arenan såväl som hur media väljer att framställa den verkligheten.⁸³

3.4 Freds- och krigsjournalistik

Freds- och konfliktforskaren Johan Galtungs teorier preciserar hur krigs- respektive fredsjournalistik ser ut i medierna. Galtungs främsta utgångspunkt är att det i medierna idag utövas en typ av krigsjournalistik som försvårar fredsprocesser och konfliktlösning. Detta beror på att medierna i många fall blir propagandiska språkrör för konfliktens parter och på så sätt kan dessa inte utgöra ett alternativt forum för nyanserade och mångsidiga synsätt som är nödvändiga för att möjliggöra freds- och konfliktlösningar. Man beskriver konflikten i militära termer och som en kamp mellan två parter, vilket slutligen leder till att man avhumaniserar den ena parten och skiljer ut ”vi” från ”dem”. Istället för krigsjournalistik förespråkar Galtung vad han kallar fredsjournalistik, som kan ses som raka motsatsen till föregående. Denna typ av journalistik skildrar båda parter sanningar och osanningar, samt fokuserar på beskrivningar av vad konflikten handlar om, dess rötter och fredliga utvägar.⁸⁴

3.3.3 Freds- och krigsjournalistikens egenskaper

Galtung menar att det finns två sätt för medierna att se på en konflikt, *the high road* och *the low road*. Denna skillnad grundar sig i om man väljer att fokusera sig på själva konflikten, dess bakgrund och dess fredliga förändring, eller om fokuset ligger på det våldsamma efterspelet av den ursprungliga konfliktens rötter.⁸⁵

The low road är den som är dominerande i medierna, vilket även har bekräftats tidigare i teorikapitlet. Medierna börjar rapportera först när våldsamheter brutit ut och skildrar konflikten som ett slag där de olika parter som är inblandade slåss för att uppnå sina mål. Man rapporterar med fokus på militära aktiviteter och berättar vilken part som avancerar och vilken part som misslyckas. Händelseförloppet beskrivs genom att konstatera hur många som blivit dödade eller skadade och man återger konfliktens status i form av materiella skador, som till exempel bombningar och förstörelse av infrastruktur. Galtung menar att denna typ av journalistik följer samma modell som sportjournalistik och har denna som förebild, vilket gör att vinna skildras som det enda viktiga i konflikten. Detta visar sig även när man beskriver förhandlingar mellan parterna, där dessa framställs som verbala krig och handlar om vem som är smartare än den andre och vem som till slut får sin vilja igenom.⁸⁶ *The high road* däremot berättar utifrån båda parter sidor och försöker göra både konflikten och händelseförloppet transparent. Man ser själva konflikten som problemet som måste lösas och inte den ena eller den andre parten som måste besegras. Perspektivet grundar sig på empati, förståelse och berättar om konflikten utifrån kulturella och humana perspektiv, där krigets effekter visas i form av människors lidande, trauman, förluster och så vidare.

Ytterligare en väsentlig skillnad i detta sätt att rapportera är att man intar ett historiskt perspektiv där man beskriver konfliktens bakgrund samt beskriver konfliktens ursprung med fokus på dennes förändring. Det baserar sig på att hitta nya vägar och att vara kreativ, på så sätt skapas möjligheter till att omvända konflikten och ta vara på lösningar som inte avgörs av våld och tvång. Trots alla negativa aspekter som en konflikt eller ett krig präglas av möjliggör

⁸³ Wolfsfeld, 2004, s. 14

⁸⁴ Fogelberg, 2004, s. 33

⁸⁵ Galtung, 2002, s. 259

⁸⁶ Galtung, 2002, s. 259-260

detta perspektiv ett internationellt samarbete och ett medialt fokus på fredprocesser och lösningar.⁸⁷

För att ytterligare förtydliga Galtungs teorier kring krigs- och fredsjournalistik presenteras nedan en modell där respektive typer definieras och deras utmärkande drag fastställs. Modellen är gjord utifrån fyra huvudrubriker och under dessa beskrivs skillnader i hur krigs- respektive fredsjournalistik rapporterar från konflikter och krig.⁸⁸

Modell 2. Galtungs modell för freds- och krigsjournalistik

<p>Fred/konfliktorientering</p> <p>Undersöka konfliktens formation, parter, sakfrågor Öppenhet i tid och rum Göra konflikter genomskinliga Ge röst åt alla parter Betrakta konflikt/krig som problem Humanisering av alla sidor Proaktiv: förebyggande innan våld eller krig utbryter Fokus: osynliga effekter av våld</p>	<p>Krigs/våldsorientering</p> <p>Fokus på konfliktarenan, parter, seger Slutet rum, slutet tid Göra konflikter ogenomskinliga Vi” och ”Dem” journalistik Betrakta dem som problem Avhumanisering av ”Dem” Reaktiv: vänta med rapportering tills våld inträffat Fokus: endast synliga effekter av våld</p>
<p>Sanningsorientering</p> <p>Exponera osanningar hos alla sidor Synliggöra alla försök till att dölja och förtiga</p>	<p>Propagandaorientering</p> <p>Exponera ”deras” osanningar Underlätta ”våra” försök att dölja och förtiga</p>
<p>Folkorienterad</p> <p>Fokus på lidande överallt Namnge alla ”evil-doers” Fokus på folkliga fredssträvar</p>	<p>Elitorienterad</p> <p>Fokus på vårt lidande Namnge deras ”evil- doers” Fokus på fredsträvar på elitnivå</p>
<p>Lösningsorienterad</p> <p>Fred= ickevåld + kreativitet Uppmärksamma fredsinitiativ Fokus på struktur, kultur, följder för det fredliga samhället</p>	<p>Segeorientering</p> <p>Fred= seger + eldupphör Dölja fredsinitiativ innan seger föreligger Lämna för att gå vidare till nästa krig</p>

3.3.4 Den goda journalistiken

Med fredsjournalistik efterlyser därmed Galtung en journalistik som ger röst åt och en skildring av alla parter osanningar, lidande och mänskliga förluster. Dessa ska granskas och beskrivas utifrån samma förutsättningar och normer. Han efterfrågar även en analyserande journalistik där konfliktens orsaker och konsekvenser ses i relation till historia och kultur samt menar att det är journalistikens uppgift att beskriva och förklara. Genom att betrakta konflikten som problemet och med fokus på fredsprocesser och lösningar kan man lyfta fram och uppmärksamma de positiva krafter, exempelvis civila fredsinitiativ, som är till förmån för freden och som vanligtvis inte lyfts fram i traditionell krigsjournalistik.⁸⁹

⁸⁷ Galtung, 2002, s. 260- 261

⁸⁸ Fogelberg, 2004, s. 34 (Alternativt Galtung, 2002, s. 261)

⁸⁹ Fogelberg, 2004, s. 34-35

Krigsjournalistikens fokus på krig leder ofta till en eskalering av konflikter och till mer våld och hat som berättigas av att den ena parten måste stoppa den andre. Det är en typ av våld som betraktas som nödvändigt för att båda parter till slut ska börja förhandla, och i ett bredare perspektiv ett synsätt som förespråkar fred, dock med ett våldsamt förspel där den ena parten får böja sig för den andre. Genom att följa den traditionella krigsjournalistikens former hamnar fredsprocesser och konfliktlösningar i skymundan och den analyserande, transparenta och mångsidiga bilden försvinner.⁹⁰ Mediernas aktiva roll och det sätt de rapporterar från krig och konflikter försvårar i dagens läge fred och konfliktlösning.

Trots att vi har valt att ha Galtungs teorier kring krigs- och fredsjournalistik som utgångspunkt är de tankar som har presenterats ovan mycket utbredda. Fältet kompletteras med fler forskare som betonar journalistikens roll i krigstider och fredsprocesser. Ett exempel är Kempf som talar om *Journalism of attachment*, och menar att om media verkligen vill bidra till ett slut på kriget, till nedtrappningen av en konflikt och till stärkandet av fredsprocesser måste dessa ha insikt i deras inverkan och dess journalistiska ansvar. Medierna behöver också förmedla en allsidig bild av situationen eller konflikten, ha en stark förpliktelse gentemot sanningen samt en klar ställning i utvecklandet av fred. Kempf menar även att mediernas fokus på krig inte genererar andra alternativ, vilket beror på att journalister som vanligtvis ärhängivna sanning och objektivitet även de i krigs- och konfliktsammanhang tenderar att måla bilder i svart eller vitt. Samt att dessa förenklar konflikten till en grad då den blir spännande och mer förståelig för publiken.⁹¹ *Journalism of attachment* har många likheter med det som Galtung beskriver som fredsjournalistik, dock har den en klarare betoning på mediernas och journalistikens ansvar.

Galtungs tankar kring freds- och krigsjournalistik tillsammans med övriga teorier som presenterats i detta kapitel leder oss fram till några centrala begrepp och perspektiv. För att ytterligare klargöra vilka dessa är samt hur de är sammankopplade följer nedan en sammanfattning av teorikapitlet.

3.5 Framträdande begrepp och perspektiv

Forskning som berör krigsjournalistik är ett enormt stort forskningsfält och vi har efter inläsning fått göra stora avgränsningar för att en studie ska vara möjlig. Det som presenteras i teorikapitlet är de aspekter ur fältet som är relevanta för vårt område; medier i fredsprocesser. Den utgångspunkt som teorikapitlet vilar på är att medierna har en viktig roll i samhället och därmed även i krig, konflikter och fredsprocesser. Dels är media den informationskälla som majoriteten i samhället förlitar sig på för att få reda på vad som sker i omvärlden. De är även ansiktet utåt för de olika parterna i en konflikt, och samtidigt en arena där en del av händelseförloppet tar plats. *Detta gör att medierna blir en bidragande aktör i utvecklandet av händelseförloppet och har makt att påverka den slutliga utgången.* Tidigare studier visar tydligt hur media har haft framträdande roller i exempelvis Gulfkriget och Vietnamkriget som språkrör för de olika parterna och därmed oundvikligen blivit *förmedlare av krigspropaganda*.⁹² Detta hör samman med mediernas nära samarbete med politiker och makthavare som inte minst när det egna landet är inblandat har intresse i att föra fram sina synvinklar och sina aktioner. Problematiken ligger i att medierna är beroende av dessa relationer för att få tillgång till information om kriget/ konflikten. Detta informationsberoende finns samtidigt med de krav på omedelbarhet som moderna medierna präglas av. Denna

⁹⁰ Galtung, 2002, s. 262

⁹¹ Kempf, 2002, s. 60

⁹² Se till exempel Fogelberg, 2004

kombination kan göra det problematiskt för journalister att skilja sanning från osanning; den kritiska blicken blir lidande.

Som vi nämnt tidigare i kapitlet så styrs nyhetsmedierna av en viss mall och alla nyheter passerar innan publicering en värderingsprocess. *Nyhetsvärderingen* är orsak till att det finns på förhand bestämda kriterier för hur krigsjournalistik bör vara utformad. Flera forskare hävdar att det är dessa kriterier som är skäl till varför journalister föredrar att lyfta fram krig och våld i de konflikttrabbade områdena framför fredsprocesser. Ett gemensamt drag hos forskarna kan urskiljas och det är att medierna är väldigt *konfliktorienterade* i sina rapporteringar. Flera av dessa uttrycker att nyheternas inriktning på dramatik, eliter och händelser utgör rapporteringarnas kärna.⁹³ Det finns en tydlig *motsättning mellan nyhetsvärdering och fredsnyheter*. Enligt journalister så innebär fred i sig ingen nyhet då det karaktäriseras av lugn, långa tidsperspektiv och brist på dramatiska händelser. Däremot innehåller ett genombrott i en fredsprocess, som exempelvis undertecknandet av Osloavtalet i Israel- Palestinakonflikten, nyhetsvärldiga kriterier. Men en fredsprocess består av ytterst få sådana händelser och när medierna fortsätter att rapportera från detta område däremellan är det med fokus på omgivande konflikter och våldsamheter, istället för att följa upp utvecklingen av freden. Därför kan man som Wolfsfeld konstatera att *nyhetsmedierna spelar en huvudsakligen negativ roll i fredsprocesser*, även fast detta kan variera.⁹⁴ Detta på grund av medias ständiga fokus på våld och konflikt. Slutsatsen blir att nyhetsvärderingen bidrar till mediernas konfliktorientering. Denna konfliktorientering leder i sin tur till att krigsjournalistiken gynnas till skillnad från fredsjournalistiken som inte uppfyller de krav som nyhetsvärderingen ställer. I ett längre perspektiv kan detta leda till att krig och konflikter uppmuntras medan fredsprocesser försummas.

Kempf summerar ovanstående och menar även han att *mediers agerande kan ha en negativ inverkan på fredsprocesser*, och att dessa istället medverkar till att konflikten eskalerar. Detta beror till stor del på tre olika orsaker. Så länge som våld inte brutit ut ger media konflikten ytterst lite uppmärksamhet. Detta ger en ojämn fördelning av uppmärksamhet och ett misslyckande i att hjälpa förebyggande aktioner. För det andra berörs journalisters tendens att tolka konflikter ur ett vinna - förlora perspektiv. När journalister slutligen uppmärksammar konflikten drar de ofta förhastade och fientliga slutsatser utan tillräckliga analyser av konfliktens olika faktorer. Som beskrivits tidigare så uppmärksammar även Galtung dessa tendenser och han likställer krigsjournalistiken med sportjournalistik. Att vinna skildras som det enda viktiga. Den tredje orsaken Kempf tar upp handlar om journalisters hängivenhet för eliter, vilket gör dem speciellt utsatta för offentlig propaganda. Han menar att journalister hellre försöker göra propagandan rimlig för en publik än att kritisera den.⁹⁵

Mycket av tidigare teori har berört bilden av hur mediernas sätt att rapportera från konfliktområden domineras av propaganda och motsättningar och därmed försvårar lösning och fred. Som ett svar till detta beskriver Galtung det vi benämner som *den goda journalistiken*, vad den bör innehålla och hur den ska utövas. Även Fogelberg använder detta begrepp för att beskriva idealbilden av journalistik.⁹⁶ Vad den goda journalistiken karaktäriseras av har Galtung sammanfattat i en modell (se sidan 19). Den goda journalistiken är fredsjournalistiken och denna har en klar betoning på att alla sidor i en konflikt måste belysas och skildras efter samma förutsättningar. Det är även en journalistik som beskriver konfliktens uppkomst, orsaker och konsekvenser, ofta i relation till historien och kulturella skillnader. I motsats till denna idealbild står krigsjournalistiken som karaktäriseras av ensidiga

⁹³ Se till exempel Wolfsfeld, 2004, Hvitfelt, 1988, Galtung, 2002

⁹⁴ Wolfsfeld, 2004, s. 220

⁹⁵ Kempf, 2002, s. 71

⁹⁶ Fogelberg, 2004, s. 286-289

rapporteringar där man fokuserar på den ena partens synvinkel. Den innehåller även att tydligare fokus på enskilda, lösryckta händelser som sker *här och nu* utan att de sätts i en större kontext. En viktig skillnad mellan freds- och krigsjournalistik är att man i fredsjournalistik beskriver konflikten som ett problem som måste lösas och i krigsjournalistik beskrivs istället den ena parten som problemet. Fredsjournalistiken erbjuder en transparent bild av konflikten medan krigsjournalistiken döljer viktiga faktorer som kan möjliggöra fred.

Intressant är därmed att studera huruvida medierna hjälper till att främja fredsbevarande processer genom att fokusera på fredsprocessens händelseförlopp och de möjligheter och lösningar den erbjuder, eller om medierna fortsätter att rapportera med utgångspunkt i militära aktioner och våldsamheter. Trots att fredsprocesser står i direkt kontrast till traditionellt nyhetstänkande och nyhetsvärderingen, är det ändå viktigt att från mediernas sida uppmärksamma fredsinitiativ och fredliga konfliktlösningar. En sida av krig och konflikter är konfliktlösningsperspektivet där den ständigt närvarande frågan är hur man ska få den våldsamma situationen att upphöra och lösas på en fredlig väg. De inblandade parterna har ett självklart intresse i att uppnå sina mål. Förverkligandet av dessa mål innebär dessutom ett slut på konflikten. Detta betyder att en fredsriktad rapportering alltid är möjligt. Vår utgångspunkt är att om medierna i krig och konflikter kan skapa opinion för militära aktioner och en slutlig lösning med ett våldsamt förspel, kan de även under en pågående fredsprocess skapa en positiv atmosfär som verkar för en opinion för fred och emot användandet av "nödvändigt" våld. Detta gör att mediernas roll i fredsprocesser är minst lika viktig som mediernas roll i krig och konflikter.

3.6 Tidigare forskning och slutsatser

Att konflikten mellan Israel och Palestina är väl debatterad och uppmärksammas märks tydligt i en litteratursökning. Det finns många avhandlingar och böcker som behandlar ämnet genom ett samhällsvetenskapligt och freds- och konfliktforskningsperspektiv. Intresset ligger i att analysera konfliktens orsaker, utveckling och tänkbara lösningar. De avhandlingar som riktar in sig på fredsprocessen i Oslo försöker kartlägga förhandlingarna och analyserar varför fredsöversöken misslyckades.⁹⁷ Vi har hittat en forskare som direkt fokuserar på mediernas roll i Osloprocessen. Denne verkar vara unik i sitt perspektiv.⁹⁸ Inom det medievetenskapliga fältet finns det, som redan beskrivet, en hel uppsjö av forskning kring medier och krig.⁹⁹ Mindre finns det om krigsjournalistik,¹⁰⁰ och än mindre om fredsjournalistik.¹⁰¹ Vi kan konstatera en tydlig obalans mellan forskning som rör mediernas roll i krig och den som rör mediernas roll i fredsprocesser.

Karin Fogelbergs avhandling *Reportrar på plats* är en studie av krigsjournalistik i de svenska public servicekanalerna 1960- 2001. Trots att denna studie utförts med utgångspunkt i Tv-mediet och har en betoning på krigsjournalistik har vi funnit den användbar. Den har introducerat oss för relevanta begrepp och perspektiv, till exempel propagandabegreppet samt Galtungs teorier kring krigs- och fredsjournalistik. Fogelbergs primära slutsats ifrån studien är att public servicekanalerna rapporterar på två olika sätt från krig och konflikter; krig som militär aktivitet och krig som drabbar civila. Dessa resultat är inte direkt applicerbara på vår studie, men dessa har ändå fungerat som riktlinjer i uppbyggnaden av denna. Därmed är den forskning som bedrivs i avhandlingen i många avseenden väsentlig för oss. Inte minst på grund av att forskaren använder sig av Galtungs modell som ett teoretiskt verktyg.

⁹⁷ Se exempelvis Carlberg, 2002

⁹⁸ Wolfsfeld, 2004

⁹⁹ Se exempelvis Lindholm- Schultz, 2002, Carruthers, 2000

¹⁰⁰ Se exempelvis Fogelberg, 2004

¹⁰¹ Se exempelvis Galtung, 2002, Lynch, 2005

3.5.1 Forskning kring mediers nyhetsvärdering i fred och krig

Ett centralt begrepp i vår studie är nyhetsvärdering, då det är något som i allra högsta grad påverkar de skildringar vi får ta del av under en fredsprocess, såväl som av krig och konflikter. Håkan Hvitfelt har i *Nyheter i krig* sammanställt och analyserat tidigare forskningsresultat om nyhetsförmedling, för att komma fram till nyhetsförmedlingens villkor och innehåll vid allvarliga kriser och krigssituationer, det vill säga nyhetsvärdering. Huvudsyftet med studien är att analysera hur nyhetsförmedlingen kan komma att fungera i Sverige i en krigssituation. Ett utgångsantagande Hvitfelt tar är att nyhetsförmedlingen förändras under ett krigstillstånd samtidigt som nyhetsförmedlingens grundläggande principer och villkor i stort sett är förändrade. Han menar att samma villkor och principer gäller under fred och krig, även om de naturligtvis förändras i vissa delar.¹⁰² I boken gör han flera analyser och de som är mest relevanta för vår studie är dels en analys av *nyhetsförmedlingens villkor och innehåll i fred*¹⁰³ och dels en analys av *krigsnyheter från andra länder i svenska medier*.¹⁰⁴

Hvitfelt drar två viktiga slutsatser för nyhetsförmedlingens villkor och innehåll i fred. Den ena är att *nyheterna inte speglar verkligheten* utan utgör en bearbetning av denna. Den andra slutsatsen han tar är att *nyhetsförmedlingen inte är förutsättningslös* utan vilar på vissa villkor som bestämmer dess innehåll. Han menar att dessa båda förhållanden inte ändras nämnvärt vid allvarliga kriser och krig.¹⁰⁵ Analysen av krigsnyheter från andra länder i svenska medier är en mer omfattande studie där de sex upplagemässigt största dagstidningarna i Sverige (1988) ligger till grund. Tyngdpunkten i studien ligger på egenskaper som normalt underlättar att nyhetsartiklar passerar genom nyhetsprocessens olika moment och den journalistiska formen såsom språk, rubriker och ingresser. Utifrån analysen kan Hvitfelt ställa vissa hypoteser om krigsartiklar i svensk press. Han kommer fram till att *tillförlitligheten hos krigsartiklar är låg, de är händelseinriktade* och att *de har en låg grad av personifiering*.¹⁰⁶

3.5.1 Forskning kring de svenska mediernas konfliktorientering

Ytterligare ett centralt begrepp i teorikapitlet har behandlat mediernas konfliktorientering. I Carlssons avhandling *Omvärldskonflikter i journalistik och forskning* betraktar han mediernas konfliktorientering som en del i nyhetsvärderingen. Denne redovisar resultat från en stor studie som bland annat behandlar de svenska mediernas konfliktfokusering och konflikttyngd. Denna studie har varit en del i att förstå mediernas konfliktbetoning, och hjälpt oss att dra slutsatser berörande ämnet som har varit nödvändiga i teorikapitlet.

Carlsson konstaterar genom studien att det i svenska medier dominerar en konfliktorienterad journalistik. Tre fjärdedelar av det totala samhällsmaterialet i de undersökta artiklarna var i hans studie konfliktrelaterat, cirka 60- 80 procent. Han visar även på att majoriteten av dessa behandlar en öppen konflikt. Det vill säga en tydlig konflikt som berör två eller flera inblandade parter, där dessa har tydliga oförenligheter och där de agerar på ett sätt som skadar varandra. I en öppen konflikt är en fiendtlighet mellan parterna uppenbar.¹⁰⁷

Carlsson visar även på att konfliktorienteringen är som tyngst när det handlar om utrikespolitik samt om inrikespolitik. Bara sju procent av dessa artiklar handlar om icke-konfliktrelaterade ämnen. Det sakområde där konflikttyngden är som störst är därmed den

¹⁰² Hvitfelt, 1988, s. 13-14

¹⁰³ Hvitfelt, 1988, s. 17-39

¹⁰⁴ Hvitfelt, 1988, s. 155-232

¹⁰⁵ Hvitfelt, 1988, s. 36

¹⁰⁶ Hvitfelt, 1988, s. 228-229

¹⁰⁷ Carlsson, 1995, s. 66-67

som är politiskt relaterade samt väpnade konflikter dominerande.¹⁰⁸ Om artikeln dessutom berör ett land från tredje världen är det med stor sannolikhet så att den behandlas som en öppen konflikt. Därmed är artiklarna mer konflikttyngda i de mindre bevakade världsdelarna¹⁰⁹ och Carlsson konstaterar att det finns ett samband mellan fokusering på konflikter samt kulturellt och geografiskt avstånd.¹¹⁰ Det konflikthanteringsperspektiv som framkommer handlar också främst om att begränsa stridigheterna, men sällan om att förändra eller lösa konflikten. Kontexten saknar ofta djup och läsarna får sällan information om konfliktens ursprung och bakomliggande utveckling.¹¹¹

3.5.2 Forskning om medias roll i fredsprocesser

Forskningsfältet kring mediers roll i fredsprocesser är ytterst litet i jämförelse med vad som finns om mediers roll i krig och konflikter. Den enda forskare vi har hittat som har gjort en detaljerad studie av medier och fredsprocesser är Gadi Wolfsfeld. Han har i *Media and the Path to Peace* gjort en studie av medias roll under pågående fredsprocesser.

I sin studie inkluderar han tre olika fall: *Fredsprocessen i Oslo* mellan Israel och Palestinier, fredsprocessen mellan *Israel och Jordanien* och processen kring *the Good Friday* överenskommelsen på Nordirland. Hans centrala argument som han bygger studien på är att det finns en fundamental motsättning mellan nyhetsvärdering och naturen i en fredsprocess (se modell sidan 14). Han anser att detta ofta leder till att medier spelar en destruktiv roll i försök att skapa fred, men att variationer i den politiska och mediala miljön påverkar exakt hur medierna betar sig.

Wolfsfeld visar hur medierna spelade en huvudsakligen destruktiv roll i Osloprocessen, men var mer konstruktiva under Israel-Jordanien processen och på Nordirland.

Några av de slutsatser han kommer fram till är att medier lyckas spela en konstruktiv roll när:

- det finns en stark opinion för fredsprocessen
- antalet kriser och dess intensitet är låg
- det finns en hög nivå av delade medier
- journalister känner ett mindre behov eller begär av att konstruera sensationella nyhetshistorier.¹¹²

4. Syfte och frågeställningar

4.1 Definition av problemområdet

Vi har tidigare konstaterat att medierna har en viktig roll i samhället. De är avgörande för hur vår omvärldsbild ser ut, eftersom dessa utgör den dominerande informationskällan av nyheter och fakta kring händelser världen över. Medierna förmedlar information om omvärlden som vi som enskilda individer omöjligt skulle kunna skaffa oss utan dem. Därmed är samhället beroende av mediernas rapporteringar. Ett problem med vårt beroende av medierna för att få information om omvärlden är att medierna styrs av interna faktorer, såsom nyhetsvärdering

¹⁰⁸ Carlsson, 1995, s. 69

¹⁰⁹ Carlsson, 1995, s. 89, 90

¹¹⁰ Carlsson, 1995, s. 68

¹¹¹ Carlsson, 1995, s. 89, 90

¹¹² Wolfsfeld, 2004, s. 220

samt ekonomiska och tidsmässiga faktorer, som i sin tur kan påverka innehållet i den information vi tar del av. Kravet på enkla och snabba nyheter gör att vi som publik endast får ta del av en förenklad och ofta ensidig del av den beskrivna verkligheten. Mediernas rapporteringar är därmed inte förutsättningslösa då dessa redan har gått igenom en urvalsprocess för att passa in i en *nyhetsmall* formad av ovanstående faktorer.

Den del av omvärldsbilden som är extremt utsatt för detta urval och mediernas rapporteringar är den som befinner sig geografiskt och kulturellt långt bort. Utrikesjournalistiken karaktäriseras ofta av negativa nyheter där krig och konflikt utgör en stor del av rapporteringarna då dessa innehåller flera nyhetsvärderade kriterier. Intressant är då att se hur och om medierna uppmärksammar nyheter som inte går i linje med nyhetsvärderingen, så som en fredsprocess. För att finna svaret på den övergripande frågan om det är möjligt att bedriva en fredsbetonande journalistik, blir det nödvändigt att fördjupa sig i hur medier rapporterar från fredsprocesser.

Israel- Palestinakonflikten är långdragen och komplex på många sätt då den har innefattat många olika parter och flera konfliktfrågor. Den fredsprocess som inleddes i Oslo 1993 mellan de huvudsakliga parterna Israel och Palestina, var ett stort och viktigt steg mot en fredlig lösning på konflikten. Undertecknandet av fredsavtalet utgjorde startskottet för en process som var avgörande för båda parter framtid. Detta var en fredsprocess som anses historisk eftersom man kom längre i sina förhandlingar än man någonsin gjort under hela konfliktens historia. I vår studie har vi valt att fokusera på rapporteringen från denna fredsprocess i Göteborgs-posten. Det intressanta för oss är mediernas skildring av fredsprocessen samt om av journalistiken som förekommer sker i enighet med konventionerna för nyhetsvärdering.

➤ ***Vårt syfte är att undersöka hur Göteborgs-posten värderade och framställde nyheter från konflikten mellan Israel och Palestina i samband med Osloprocessen.***

4.2 Frågeställningar

Frågeställningarna grundar sig till viss del på de modeller som presenterats tidigare i teorikapitlet. Det vill säga Wolfsfelds modell av vad som blir en nyhet och Galtung's modell av vad som karakteriserar freds- och krigsjournalistik. Även Hvitfeldts nyhetsvärderingskriterier och beskrivning av krigsnyheter har influerat. Genom att utveckla och integrera dessa modeller med varandra anser vi att frågeställningarna är teoretiskt förankrade. Vi berör därmed även begrepp som har varit centrala i det teoretiska kapitlet. För att skapa struktur i undersökningen och på bästa sätt uppfylla vårt syfte utgår vi i studien från tre tematiska frågeställningar; *nyhetsvärdering* - det vill säga frågor om fredsprocessen som nyhet, *rapporteringens fokus* – det vill säga vad det handlar om och om det är freds eller krigsnyheter i rapporteringen och *rapporteringens perspektiv* – det vill säga vilka aktörer som förekommer. Nyhetsvärderingen kommer att fastställas genom en kvantitativ undersökning, medan tema två och tre kommer att belysas utifrån en kvalitativ innehållsanalys. Ovanstående teman utgör våra frågeställningar som preciseras med underfrågor, som presenteras grundligare i metodkapitlet, för att täcka in alla viktiga aspekter.

1. Hur värderas Osloprocessen som nyhet?

Genom att fastställa textens *egenskaper* kan vi se hur Göteborgs-posten värderade nyheter kring Osloprocessen. Om en nyhet har hög prioritering kan det synas genom att tidningen i större omfattning använder egna reportrar än nyhetsbyråer, samt att nyheten får större utrymme i tidningen. I temat kommer det även att ingå frågor kring textens huvudsakliga

fokus och ämne. Detta på grund av att vi kvantitativt vill fastställa vilket fokus och ämne som dominerar rapporteringen. Genom detta tema kan vi även fastställa rapporteringens spridning och intensitet över tid.

2. Hur framställs Osloprocessen utifrån rapporteringens fokus?

Sakområde hjälper oss att fastställa vad som förs fram i ljuset och hur det skildras. De sakfrågor och ämnen som dominerar rapporteringarna utgör den bild som den tänkta publiken tar del av. Det har även att göra med vilka fred- och krigsdimensioner som präglar rapporteringarna. De teoretiker som vi lyft fram i vårt teorikapitel anser att denna bild som förmedlas kan ha en direkt påverkan på själva fredsprocessen. De menar att medier har makten att påverka enskilda händelser och utgången för en fredsprocess.

3. Hur framställs Osloprocessen utifrån rapporteringens perspektiv?

De *aktörer* som förekommer i rapporteringarna är intressanta ur flera aspekter. Dels är det intressant att undersöka hypotesen om att medierna värderar nyheter som berör eliter och kända människor. Det är även intressant att se i vilket sammanhang en viss typ av aktör förekommer och om detta är återkommande. Detta är kopplat till hur de olika aktörerna skildras och vems perspektiv på konflikten och fredsprocessen som synliggörs.

5. Metod och Material

I detta kapitel kommer vi att redogöra för och kritiskt diskutera val av metod, urval av studieobjekt och texter samt vårt tillvägagångssätt i såväl den kvantitativa kartläggningen som den kvalitativa textanalysen. Vi kommer även att presentera och ge en förklaring till de variabler vi använt oss av i det kvantitativa kodschemat samt de frågor vi utgått ifrån i den kvalitativa textanalysen. Kapitlet kommer att avslutas med en sammanfattande utvärdering där vi diskuterar kring undersökningens validitet och reliabilitet.

5.1 Journalistik som forskningsområde

Journalistikforskningen har vuxit till ett eget forskningsfält som, helt naturligt studerar journalistik. Men betydelsen av journalistik är inte helt entydig och kräver en klargörande

definition. Kent Asp tar upp tre grundbetydelser av journalistik. För det första menar han att journalistik kan avse det utbud som publiken tar del av i massmedier. För det andra kan det avse den arbetsprocess i vilken den journalistiska produkten skapas. Till sist kan journalistik ses som ett samhällsfenomen. Genom detta sätt att se på journalistiken kan man i journalistikforskningen urskilja tre centrala studieobjekt. Dessa är *journalistiken som produkt*, det vill säga studier av journalistikens form och innehåll, *journalistiken som arbetsprocess*, det vill säga studier av hur journalistiken skapas och påverkas av sin omgivning och *journalistiken som samhällsfenomen*, det vill säga studier av hur journalistiken påverkar sin omgivning. Dessa studieobjekt kan både skiljas och relateras till varandra.¹¹³ Eftersom vi gör en innehållsanalys av journalistiska texter faller vår studie in under den första kategorin, nämligen journalistiken som produkt.

5.1.1 Textanalysens syfte

Vetenskapliga studier av journalistikens innehåll kan göras utifrån tre olika syften; ett *deskriptivt*, ett *normativt* och ett *förklarande*. Syftet med en deskriptiv innehållsanalys är att beskriva journalistiken och dess egenskaper. Skillnaden mellan en deskriptiv och normativ innehållsanalys är att i den senare så relateras de undersökta egenskaperna till en uppställd norm för innehållets utseende. I en förklarande innehållsanalys används mediernas utbud i ett explanativt syfte. Utbudet används antingen som en förklaring till andra fenomen, det vill säga hur journalistiken påverkar sin omgivning eller hur journalistiken påverkas av sin omgivning.¹¹⁴ Vi vill med studien dels försöka kartlägga hur texterna och dess egenskaper såg ut under den valda perioden men vi kopplar även detta till nyhetsvärderingen och de kriterier som bestämmer vad som blir en nyhet och hur den utformas. Kopplat till ovanstående resonemang om att innehållsanalysen kan göras utifrån tre olika syften, blir vårt syfte såväl deskriptivt som normativt. Man kan analysera journalistiskt innehåll med såväl kvantitativ som kvalitativ metod och båda har sina för- och nackdelar.

5.2 Val av metod

För att uppfylla vårt syfte med denna studie kan man tänka sig flera olika metoder. Kvantitativ innehållsanalys innebär *dataregistrering och analystekniker som inriktar sig på en systematisk, objektiv och kvantitativ beskrivning av innehållet i ett budskap*.¹¹⁵ Med systematisk innebär att det finns generella regler för hur materialet ska behandlas. Objektiv betyder att man så långt som möjligt försöker minska inflytandet från den enskilde forskarens värderingar. Målet är att andra forskare som går igenom samma eller motsvarande material ska kunna komma fram till samma resultat (krav på intersubjektivitet). Objektiv betyder inte att innehållsanalysen ger en komplett beskrivning av textmaterialet eller att den fullständigt motsvarar "verkligheten".¹¹⁶ Kvantitativ innebär att man strävar efter en siffermässig beskrivning av materialet. Det betyder dock inte att man måste utelämna alla kvalitativa

¹¹³ Asp, 1992, s. 59

¹¹⁴ Asp, 1992, s. 63-64

¹¹⁵ Håkansson (red), 2003, s. 213

¹¹⁶ Håkansson (red), 2003, s. 213-214

egenskaper hos materialet. Man kan även ha variabler och kategorier som fångar upp kvalitativa egenskaper.¹¹⁷

En enbart kvantitativ analys skulle kunna ge en övergripande och saklig bild av vad man rapporterar om och hur mycket. Det är även fullt möjligt att göra en sådan studie utifrån våra tre teman och våra teoretiska utgångspunkter. Bristen med en kvantitativ analys, i vårt fall, är dock att studien skulle riskera att bli allt för tunn. Efter att vi gjort en snabb överblick över materialet vet vi att rapporteringarna var intensiva i början av den valda undersökningsperioden, men att de avtar i antal med tiden. Dock anser vi att för att på ett bra sätt kunna fördjupa oss i och analysera frågeställning två och tre, som behandlar rapporteringens fokus och perspektiv, krävs mer än enbart en kvantitativ kartläggning. En kvalitativ ansats skulle tillåta oss att komma närmre in på texten och analysera faktorer som inte tas upp på ett belysande sätt i ett kvantitativt kodschema.

Att enbart göra studien utifrån ett kvalitativt angreppssätt präglas av liknande problem. En kvalitativ innehållsanalys innebär att *ta fram det väsentliga innehållet genom en noggrann läsning av textens delar, helhet och den kontext vari den ingår*.¹¹⁸ En text betraktas här som *en* betydelseenhet. Det består inte av summan av verkets enskilda element, vilket gör att dess innebörd eller mening inte kan bestämmas genom kvantifiering. Denna innebörd eller mening är inte heller alltid tydlig och uppenbar, vilket gör att texten i fråga måste tolkas. Till skillnad från den kvantitativa metoden som är ute efter att fastställa det manifesta, strävar den kvalitativa metoden mot att förstå de latenta bakomliggande innebörderna hos texter.¹¹⁹

Fördelen med en kvalitativ innehållsanalys är att vi skulle kunna göra en djupare analys av enskilda texter, men den kvantitativa skulle på ett bra sätt hjälpa oss i urvalet av dessa texter genom att visa vad som är representativt för rapporteringen denna period. Genom en enbart kvalitativ ansats skulle vi inte kunna yttra oss om den övergripande bilden av rapporteringen under fredsprocessens initiala stadium och tiden som följer, något som vi känner att vi vill göra.

En slutsats som Monica Djerf Pierre redogör för är att metodvalet måste styras av frågeställningen. Hon menar vidare att eftersom de olika metoderna har olika sätt att lösa allmängiltighets- och intersubjektivitetsproblemen, är en kombination att föredra. En tredje slutsats som Djerf Pierre drar när det gäller val av metod är att såväl kvantitativa som kvalitativa textanalyser måste göras med utgångspunkt i ett kontextuellt perspektiv.¹²⁰ Detta tas även upp från andra håll, bland annat i Metodboken för medievetenskap¹²¹ och i Altheide.¹²² Djerf Pierre beskriver det som att journalistik är en historiskt- kontextuellt betingad produkt och att den journalistiska texten därför måste analyseras och tolkas med kunskap om denna kontext.¹²³ Vi anser att konflikten mellan Israel och Palestina och således även fredsprocessen är så pass komplex att det inte är tillräckligt med vare sig en enbart kvantitativ eller enbart kvalitativ textanalys. En kombination av de båda metoderna skulle därför vara praktisk, då man både kan ge en kort övergripande beskrivning av materialet och samtidigt fördjupa sig i ett antal texter. Vi vill i studien på ett övergripande och sakligt sätt beskriva rapporteringarna kring fredsprocessen, och sedan göra en djupare kvalitativ tolkning av vissa strategiskt utvalda texter. Därför har vi valt att göra en kvalitativ innehållsanalys med kvantitativa inslag.

¹¹⁷ Håkansson (red), 2003, s. 214

¹¹⁸ Esaiasson (red), s. 233

¹¹⁹ Håkansson (red), 2003, s. 64,65

¹²⁰ Djerf Pierre, 1996, s. 50-51

¹²¹ Håkansson (red), 2003, s. 74

¹²² Altheide, 1996, s.16

¹²³ Djerf Pierre, 1996, s. 51

Den kvantitativa analysen består av en kartläggning av texterna utifrån det första temat; textens egenskaper. I den kvalitativa analysen går vi sedan djupare i de utvalda texterna, och analyserar tema två och tre; de sakfrågor och aktörer som förekommer. De utvalda texterna är kvantitativt motiverade genom att vi genom den kvantitativa kartläggningen tagit fram den typiska texten för perioden, vad gäller typ av text, huvudsakligt fokus och huvudsakligt ämne. Vilka sakfrågor som man rapporterar om kan direkt kopplas till journalistisk nyhetsvärdering och det intressanta är här att se om rapporteringen under en pågående fredsprocess skiljer sig från den ”vanliga” värderingen där man prioriterar händelseinriktade och dramatiska konflikter. Här återkopplar vi till teorier om mediernas konfliktorientering. Vad gäller aktörer är det dels intressant att se hur den sammanslagna bilden ser ut, det vill säga vilka aktörer som förekommer mest i rapporteringarna. Detta kan kopplas till mediers personifiering och inriktning på eliter. Något som tas upp av såväl Wolfsfeld, Galtung och Hvitfelt.

5.3 Urval

5.3.1 Tidsperiod och Placering

Vi valde att studera rapporteringarna i Göteborgs-posten under en sexmånadersperiod från den 13 augusti 1993 till och med den 13 februari 1994. Detta inkluderar en månad innan undertecknandet av Osloavtalet. Detta för att täcka in medias förberedelser och upptakt inför undertecknandet samt det närmaste efterspelet och den tänkbart mest intensiva perioden. Det är även intressant att se när rapporteringarna börjar sina ut och med tanke på nyhetsvärderingens prioritering av aktuella händelser kan det vara tänkbart att detta är en rimlig tidsperiod. Efter att vi gjort en provkodning kunde vi även konstatera att såväl tidsperioden som materialet skulle vara tillräckligt för en kvantitativ kartläggning av rapporteringen samt för att kunna göra ett representativt urval för den kvalitativa textanalysen. Eftersom vi är intresserade av att studera nyhetsrapporteringen av fredsavtalet mellan Israel och Palestina valde vi att enbart studera texterna som förekom på Göteborgs-postens förstasidor och utrikessidor. Vi valde medvetet bort ledare och debattsidor eftersom vi ville eftersträva att studera den ”åsiktsfria” och objektiva nyhetsrapporteringen.

5.3.2 Val av texter/ Svarsfrekvens och bortfall

För den kvantitativa analysen/kartläggningen gjorde vi ett totalurval av de artiklar, notiser, reportage och personporträtt som förekom under den valda sexmånadersperioden. De texter som inkluderades i kodningen skulle direkt beröra Israel- Palestinakonflikten och fredsprocessen dem emellan. Totalt kodade vi 206 texter under perioden, varav 25 puffar, 54 notiser, 103 artiklar, 19 reportage och 4 personporträtt.

Tabell 1. Typ av text (procent)

Typ av text	Procent
Notis	27
Artikel	49
Reportage	10
Personporträtt	2
Puff	12
Total	100 n=206

Vi valde att ta bort för vår studie ovidkommande material. Detta utgjordes av 23 texter, vilka inte direkt berörde eller handlade om konflikten eller fredsprocessen mellan Israel och palestinierna. Texter vi valde bort behandlade exempelvis valet i Norge där medlaren i fredsprocessen antogs ha goda chanser, och likaså texter som berörde samme mans chanser att få motta Nobels fredspris på grund av hans insatser i fredsprocessen samt hans plötsliga död, vilken inte hade något att göra med fredsprocessen eller Israel- Palestinakonflikten. Likaså valde vi bort texter som berörde Israels eller palestiniernas konflikt eller samarbete med andra länder i Mellanöstern om detta inte var direkt kopplat till den pågående Osloprocessen.

De texter som vi valt att analysera kvalitativt har vi strategiskt valt ut från de kvantitativa resultaten. Vi har genom den kvantitativa kartläggningen kunnat konstatera att majoriteten av texterna är artiklar med politiskt fokus och att dessa främst handlar om fredsinitiativ, fredlig konfliktlösning, samtal och förhandlingar. Eftersom de politiska artiklarna med fredsriktat innehåll dominerade rapporteringarna under den undersökta perioden anser vi att dessa utgör ett representativt urval till den kvalitativa analysen. För att få en tidsmässigt jämn spridning har vi valt att analysera en politisk artikel från varje månad i perioden. Det vill säga sex artiklar sammanlagt. På grund av att vi kvantitativt konstaterat att materialet är representativt för hur majoriteten av rapporteringarna såg ut, anser vi att de valda artiklarna utgör ett tillräckligt underlag för en kvalitativ analys. Hade vi enbart gjort en kvalitativ analys av materialet hade vi gjort ett större urval av texter. Vårt urval är därmed både tematiskt och kronologiskt förankrat.

5.3.3 Giltighetsanspråk

Eftersom vi har valt att bygga vår kvalitativa undersökning på den kvantitativa kartläggningen av rapporteringar, som i sin tur baserar sig på ett totalurval, anser vi att vårt material är representativt för rapporteringarna kring Osloprocessen i Göteborgsposten. Denna slutsats stöds av Djerfs Pierres resonemang kring lösningar på kvantitativa och kvalitativa metoders allmängiltighets- och intersubjektivitetsproblem. Hon menar dels att kvantitativa metoder löser allmängiltighetsproblemet genom att eftersträva en statistisk generaliserbarhet. Detta uppnår man genom att göra en totalundersökning, att undersöka samtliga analysobjekt är ett definierat urvalsunderlag, under en avgränsad tidsperiod. I kvalitativa metoder använder man sig av typologisering för att uppnå allmängiltighet. Typfallsanalys innebär detaljerade analyser av typiska och betydelsefulla exempel ur en större grupp av texter. Typfallsanalysen förutsätter då en god kännedom om den större grupp av texter som exemplen hämtas ur.¹²⁴ Denna kännedom får vi dels genom nyhetsvärderingen men även genom att vi kvantitativt kartlägger texterna under den valda perioden.

Modell 3. Lösningar på allmängiltighetsproblemet och intersubjektivitetsproblemet i de kvantitativa och kvalitativa textanalyserna¹²⁵

	Kvantitativ textanalys	Kvalitativ textanalys
	Totalurval	Typologisering (diskurser, berättelseformer) Typfallsanalys (teoretiskt motiverat urval)
Allmängiltighet (Intersubjektivitet/ systematik)	(Formalisering Kodifiering)	(Exemplifiering Explikation)

¹²⁴ Djerf Pierre, 1996, s. 47-49

¹²⁵ Djerf Pierre, 1996, s. 51

5.4 Undersökningens upplägg

De tre teman som undersökningen är uppbyggd kring kom sig relativt naturligt för oss. Att kartlägga *textens egenskaper* är grunden för att få en övergripande bild av materialet och försöka fastställa fredsprocessens omfattning i Göteborgsposten. Utifrån detta kan man dra slutsatser kring huruvida fredsprocessen var uppmärksam under den undersökta perioden. Resterande teman baseras på tidigare forskning och studier där *sakområde* och *aktörer* spelat en central roll för analyserna. Men även på grund av de begrepp som kommer upp inom de teorier vi använder oss av. Ett exempel är propaganda som är direkt kopplat till de informationskällor och därmed de parter och aktörer som är inblandade i en konflikt/fredsprocess. Ytterligare ett exempel är hur nyhetsvärderingen bestämmer vilka sakfrågor som dominerar rapporteringarna. Tidigare studier visar de svenska mediernas konfliktorientering och hur de främst rapporterar om enskilda händelser med våldsamma inslag. Även fast detta härstammar från studier kring krig och konflikter kan det även appliceras på studier som berör fredsprocesser då bilden av dessa definieras av samma teman.

5.4.1 Den kvantitativa undersökningen

De olika variablerna har vi utarbetat med utgångspunkt i frågeställningarna som i sin tur ska svara på syftet. Frågeställningarna kring textens egenskaper har kvantifierats och operationaliserats. Därmed blir dessa mätbara. Vi har försökt täcka in de aspekter som på ett övergripande sätt klargör textens egenskaper genom att formulera underfrågor till det övergripande temat. Underfrågorna har i sin tur omvandlats till variabler i vårt kodschema. För att utforma detta kodschema har vi tagit hjälp av kvantitativa innehållsanalyser gjorda av några av de teoretiker som teorikapitlet grundar sig på. Många av de variabler som vi utformat är influerade av dessas men har omarbetats för att passa vår undersökning och vårt syfte. På grund av detta anser vi att variablerna även är ytterst förankrade i de olika teorierna. Dessa förklaras utförligare nedan och kodschemat finns som bilaga.

5.4.2 Förklaring av kodschema och variabler

Variabel 1- Datum för publicering

Hjälper oss att se spridning av texterna över tid.

Variabel 2- Placering

Avser vilken placering texten har i själva tidningen, utrikessidorna eller framsida. Vi är väl medvetna om att de nyheter som placeras på förstasidan alltid återfinns i tidningen. Vi har valt att behandla dessa texter som två olika, trots att texten i tidningen ofta är en fortsättning på framsidan. Detta gör vi ifall att det finns flera artiklar på utrikessidorna som berör konflikten och fredsprocessen. Det är då svårt att avgöra vilka texter som hör samman med framsida.

Variabel 3- Typ av text

Avser hur lång texten är, vilken storlek den har samt hur den är utformad. De olika alternativen är notis, artikel och reportage. Notiserna är korta textstycken, ofta placerad i en kolumn på den vänstra delen av utrikessidan. Notiser har en rubrik men ingen ingress. Artiklar är längre texter än notiser och sträcker sig över 1-3 spalter. De är även uppbyggda med rubrik, ingress och sen brödtext. Ett reportage är en mer omfattande text som sträcker sig

över minst en halv sida, inklusive bilder om sådana finns. Även ett reportage är uppbyggt genom rubrik, ingress och brödtext. Vi tittar på vilka typer av texter som förekommer för att se hur stort utrymme vårt ämne får, samt för att få en uppfattning kring hur nyheten värderas.

Variabel 4- Upphovsman

Avser vem som har författat texten. Egenproducerat material är undertecknat med reporterens namn och kommer det från en nyhetsbyrå står byråns namn under texten istället.

Även denna variabel kan kopplas till nyhetsvärderingen då det troligtvis är mer egenproducerat material när det rör sig om ”heta” ämnen med stort läs och nyhetsvärde. Detta fastställer även hur mycket av materialet som kommer ifrån olika nyhetsbyråer och visar hur avhängig rapporteringen är av externa informationskällor.

Variabel 5- Bild

Avser om det finns någon bild knuten till texten eller inte. Man använder i tidningar sig gärna av bilder för att dra läsarna till texten och i de fall där bilder förekommer är det med säkerhet så att nyheten är högt prioriterad. Detta kopplas även det till nyhetsvärdet hos ett ämne.

Variabel 6- Huvudsakliga fokus

Avser var intresset riktas från mediernas sida och den journalistiska vinkeln. Det huvudsakliga fokuset bestäms av vem och vad texten främst berör. Med ett politiskt fokus menar vi fokus på till exempel politiska förhandlingar, samtal och utspel. Med ett militärt fokus behandlar texten dels till exempel militära sakfrågor och aktioner, såväl våldsamma som fredliga. Detta innefattar även aktioner gjorda av militanta rörelser. Har texten ett civilt fokus behandlas till exempel den civila befolkningen och flyktingar. Dels visar denna variabel vad texten på ett övergripande plan behandlar. Vid en sammanställning kan man se närmare vilket fokus som dominerade rapporteringarna och koppla detta till nyhetsvärderingen.

Variabel 7- Textens huvudsakliga ämne

Avser om rapporteringen berör fredshandlingar, krigshandlingar eller humanitära konsekvenser. Det är en förlängning av huvudsakligt fokus och hjälper till att fastställa fredsprocessens huvudsakliga karaktär. Vad majoriteten av rapporteringarna handlar om. Om perioden främst präglas av våldsamma handlingar, fredliga förhandlingar eller om humanitära konsekvenser. Med krigshandlingar menas främst konfliktsituationer och våldsamma handlingar. Det kan vara såväl skottlossning och demonstrationer som muntliga dispyter mellan olika aktörer. Med fredshandlingar menas förhandlingar, samtal och andra fredsinitiativ. En situation som fokuserar på en fredlig konfliktlösning även om den kan vara kantad av problem. Med humanitära konsekvenser menar vi sådana ämnen som berör konsekvenser av konflikt eller fred för de civila. Det kan till exempel beröra flyktingströmmar och bosättare men även saker som vattenförsörjning, mat och infrastruktur. Denna variabel kopplas tydligt till teorier om att mediers sätt att skildra en fredsprocess utifrån vissa ämnen kan framställa freden som misslyckad och ouppnåelig.

5.5 Den kvalitativa undersökningen

Den kvalitativa innehållsanalysen bygger på textens huvudsakliga fokus, det vill säga politiskt, militärt och civilt. Urvalet av de kvalitativa texterna motiveras genom resultaten från den kvantitativa kartläggningen av rapporteringarna. Då vi genom den kvantitativa undersökningen sett att det förekommer texter med huvudsakligen detta fokus vill vi vidare analysera urval av dessa för att komma fram till vad det är som kännetecknar dem. Genom den kvantitativa textanalysen kommer vi fram till vad som är den typiska texten och genom den kvalitativa analysen kan vi djupare undersöka innehållet i dessa.

Den kvalitativa analysen görs utifrån de två resterande teman som beskrivits tidigare, det vill säga sakområde och aktörer. Utifrån dessa har vi sedan ställt samma kvalitativa frågeställningar till texten. Även de kvalitativa frågeställningarna har sin grund i teori och har utformats för att fånga upp alla tänkbart väsentliga aspekter. Med detta som utgångspunkt reserverar vi oss även för eventuella förändringar och tillägg under analysprocessen om ytterligare aspekter som är av vikt för studien skulle komma fram.

Rapporteringens fokus (sakområde)

1. Hur presenteras sakfrågan och ämnet?

Här ämnar vi fastställa vad texten behandlar, vilket ämne som dominerar och om detta sätts in i ett sammanhang. Här kommer vi att titta på om texten är händelse- eller processinriktad samt om ämnet sätts in i en större kontext. Detta ser vi genom att titta på om texten refererar till tidigare händelser och försöker förklara skeendet. Intressant är även att se inom vilket geografiskt område olika sakfrågor och ämnen uppkommer och om dessa är knutna till en viss aktivitet, till exempel militära aktioner eller fredsförhandlingar.

2. Hur ser problemformuleringen ut?

Här ämnar vi undersöka textens huvudsakliga perspektiv. Intressant är att studera vad som eventuellt utpekats som problem. Det vill säga om rapporteringen beskriver hinder eller möjligheter för fredsprocessen. Detta har att göra med om man fokuserar på negativa händelser och oenighet parterna emellan som är till nackdel för fredsprocessen eller om man lyfter fram möjligheter och samarbete.

3. Präglas texten av en mångfald eller ensidighet?

Avser om det förs fram olika ståndpunkter i texten och om texten speglar olika perspektiv i samband med textens huvudsakliga innehåll. Detta kan göras dels från reporterns sätt att berätta om det huvudsakliga innehållet men dels även genom att det förekommer olika källor i texten som presenterar olika sidor och perspektiv.

Rapporteringens perspektiv (aktörer)

4. Hur presenteras de aktörer som förekommer?

Här kommer vi i texten att studera vilka aktörer som förekommer och som får mest utrymme. Vi tittar även på aktörernas nationalitet och om aktörerna förekommer på en kollektiv eller individuell nivå. Detta gör vi för att se om man framhäver olikheter aktörerna emellan. Vi tittar även på vilken social position aktörerna har för att bestämma om de befinner sig på en elitnivå eller en civil nivå.

5. Hur framställs aktörernas agerande?

Centralt är här vad aktörerna agerar, gör eller säger i den specifika texten och om det framställs på ett positivt eller negativt sätt. Detta är intimt sammankopplat med vilka aktörer som framställs som aktiva initiativtagare till fred alternativt passiva mottagare eller motståndare till fred. Viktigt är även i vilket sammanhang aktörerna omnämns och agerar och om någon förklaring ges till aktionerna.

6. Hur framställs aktörerna i relation till andra aktörer?

Vi tittar främst på vilken part de olika aktörerna representerar och om de gör tydliga ställningstaganden i texterna. Vi undersöker även i vilken egenskap aktörerna uppträder och vilken roll de intar i fredsprocessen. Det kan handla om att till exempel vissa aktörer intar roller som fiende, offer, medlare eller antagonister. Ytterligare en aspekt som är av vikt är att

undersöka närmare om det finns någon symmetri mellan parterna eller om dessa står i opposition till varandra.

5.5.1 Ethnographic Content Analysis

Som grund för den kvalitativa innehållsanalysen ligger *Ethnographic content analysis*, även kallad ECA metoden. ECA är en kvalitativ textanalys med kvantitativa inslag. Målet är att arbeta systematiskt och analytiskt med det material som man har, men inte vara ovillig att acceptera förändringar. Med detta menas att olika kategorier, teman och variabler till en början guidar studien, men andra tillåts att uppträda under arbetets gång. Det finns i en inriktning på nya upptäckanden och en konstant jämförelse av meningar och nyanser i analysmaterialet.¹²⁶ Centralt för denna metod är att beskriva under vilka omständigheter medietexten är producerad, att forskaren har kunskap och förståelse för studieobjektets möjligheter och begränsningar samt uppfattningen att mening i texterna skapas genom att kontinuerligt läsa texterna, tolka dem och relatera dem till varandra.¹²⁷

För att skapa struktur och systematik i arbetsprocessen består ECA metoden av olika steg på olika nivåer. Ett första steg är att fastställa forskningsfrågan och fördjupa sig i det material och medium som man har valt att analysera. Ett andra steg är att konstruera ett protokoll som ligger till grund för analysen samt datainsamlingen. Efter detta följer en kodning av materialet och organisering av informationen. Detta följs i sin tur av en materialanalys som resulterar i en slutgiltig resultatredovisning.¹²⁸

5.6 Tillvägagångssätt och bearbetning

5.6.1 Den kvantitativa undersökningen

Eftersom vi har valt att kombinera en kvantitativ kartläggning av rapporteringarna med en kvalitativ analys av enskilda texter blir det nödvändigt att presentera tillvägagångssättet och bearbetningen av materialet till de båda undersökningarna var för sig. Detta för att tydliggöra hur de båda undersökningarna har gått till. Den kvantitativa undersökningen var av naturliga skäl den undersökning som vi började med först. Detta då kartläggningen gav oss dels en uppfattning av rapporteringens utseende och form, men dels även på grund av att denna skulle ligga till grund för urvalet av de texter som skulle komma att studeras kvalitativt. All material- och datainsamlingen har skett via mikrofilm. Då det av olika skäl inte fanns möjlighet att skriva ut materialet, det vill säga alla de texter som rörde fredsprocessen under den valda perioden, gjordes även all kodning via mikrofilm. Valet att endast använda oss av mikrofilm baserar sig främst på två orsaker. Den främsta av dessa är att vi efter kontakt med Göteborgs-posten fick veta att de inte kunde tillhandahålla oss tidningar från denna period ur deras eget arkiv på grund av personalbrist. Strax efter att vi fick reda på detta började vi se oss om på Mediearkivet och Presstext, dock visade det sig att de inlagda texterna endast gick tillbaka till början av 1994 vilket gjorde att fyra av sex månader inte skulle gå att få tag i. Då vi inte ville ta en del av det totala materialet via mikrofilm och en del via Internet på grund av eventuella skillnader i form och antal, valde vi att endast använda oss av mikrofilm.

¹²⁶ Altheide, 1996, s. 16

¹²⁷ Föreläsning med Monica Löfgren Nilsson, 2006-10-01

¹²⁸ Altheide, 1996, s. 23

Kodningen har gjorts efter kodschemat och utifrån de variabler som vi har utformat och redovisat tidigare i kapitlet. Båda författare har deltagit i kodningen av materialet vilket skulle kunna ge tvivel om att kodningen har gått till på olika sätt. Vi har dock kodat allt material samtidigt vilket gör att på de punkter som vi har varit osäkra har vi haft en diskussion och kommit fram till en gemensam slutsats. Detta reducerar risken att kodningen ser olika ut och interkodarreliabiliteten är på så sätt säkrad. Vi började med ett kodschema som efter en dags kodning visade sig vara otillräckligt. Vi gick därför tillbaka till arbetet med att förbättra denna. Vid omarbetningen gjordes inga sammanslagningar av variablerna, utan dessa specificerades och bearbetades på så sätt att de blev tydligare. De omarbetades även på så sätt att de blev mer ömsedigt uteslutande än tidigare. Därefter gjorde vi en omkodning av det material som vi hade hunnit koda med det gamla kodschemat, och vi gick vidare med att koda resten av materialet. Efter omarbetningen av kodschemat gick kodningen bättre och denna kom att fånga upp de aspekter hos materialet som vi hoppades att den kvantitativa undersökningen skulle göra. Reliabiliteten borde därmed vara hög eftersom alla felkodningar har rättats till. Den statistiska bearbetningen har gjorts i programmet SPSS. Där fördes den insamlade datan in och gjordes om till tabeller, och då det varit intressant för vår resultatredovisning har vi även korsat vissa variabler med varandra.

5.6.2 Den kvalitativa analysen

Den kvalitativa analysen har utförts på sex artiklar som valts utifrån den kvantitativa kartläggningen. I vår analys har vi använt oss av den tidigare beskrivna ECA-metoden och följt de steg som metoden förespråkar. Efter urvalsprocessen började vi, med utgångsläge från tema två och tre, utforma protokoll för att underlätta jämförelser mellan artiklarna. Protokollen fylldes sedan i för varje enskild artikel, och fungerade därefter som en typ av karta över artiklarnas egenskaper i fråga om huvudsakligt fokus och perspektiv. Detta följdes av långa samtal där vi diskuterade protokollens innehåll och det som vi hade kommit fram till. I fokus för diskussionerna stod vilka skillnader och likheter vi kunde se i de sex artiklarna och om det fanns något genomgående mönster eller något som särskiljde artiklarna från varandra. Dessa diskussioner lade grunden till en gemensam tolkning av artiklarnas innehåll vilket i sin tur underlättade skrivandet av resultatet av den kvalitativa analysen, då vi redan hade tolkat och kommit fram till gemensamma slutsatser kring materialet. De tolkningsprinciper som legat till grund för analysen har varit ovanstående beskrivna diskussioner samt våra teoretiska utgångspunkter. Vi har försökt att integrera och dra slutsatser utifrån det som presenterats i vårt teorikapitel och lyfta fram de aspekter i artiklarna som har likheter med eller direkt motsätter sig det som presenterats i teorikapitlet. De svårigheter som detta har präglats av har varit främst att det ibland har varit svårt att integrera vissa teorier i analysen då dessa i stort förutsätter att det pågår ett krig eller en konflikt och inte en fredsprocess. Samt att teorierna ofta talar utifrån situationer där parternas egna medier är inblandade. När vi ser slutresultatet av den kvalitativa analysen tycker vi dock att vi har lyckats integrera stora delar av de teoretiska utgångspunkterna och gjort en god analys. Ytterligare en svårighet som vi stötte på var att eftersom vi kommit så pass nära vårt material var det vid den kvalitativa analysen ibland svårt att bortse från att tolka in sådant som vi genomgående sett i det totala materialet, men kanske inte var vanligt förekommande specifikt i vårt urval av artiklar. Detta var egentligen ingenting som vi betraktade som ett problem, då vi försäkrat oss om att tolkningar utan grund i artiklarna inte förekommer i analysen.

ECA-metoden har tillåtit en viss flexibilitet i förhållande till våra kvalitativa frågeställningar. Självklart har frågeställningarna en klar och tydlig plats i analysen då det är dessa som ska besvaras, men vi har även haft möjlighet att analysera aspekter i materialet som inte uttryckligen inte finns med i frågeställningarna. Detta ger oss en fördjupad inblick i materialets egenskaper och hjälper till att på ett bättre sätt besvara de primära

frågeställningarna och syftet. Vi har alltigenom analysen även känt att våra frågeställningar går att analysera och att dessa täcker in det som vi avsåg att de skulle göra. Det har därmed inte i arbetet uppkommit nya frågeställningar som har varit av vikt för att besvara undersökningens syfte eftersom vi har jobbat systematiskt enligt ECA-metoden, samt ställt samma frågor till materialet och tolkat artiklarna på liknande sätt anser vi att tillförlitligheten vad gäller resultatet av den kvalitativa analysen är hög.

5.7 Kvalitetsdiskussion

Undersökningen har föregåtts av många diskussioner kring vilken metod som på bästa sätt skulle hjälpa oss att ta fram sidor av materialet som vi ansåg vara väsentliga. Viktigt för oss var att välja en metod som skulle göra materialet rättvisa och verka som ett redskap för att få fram en så bred och omfattande bild av analysobjektet som möjligt. Vi anser att vi lyckats med att hitta en metod och ett tillvägagångssätt som hjälper oss att uppfylla vårt syfte på bästa sätt. Genom den statistiska säkerhet som den kvantitativa kartläggningen medför har vi i ett totalurval kunnat fastställa grundläggande drag i hur rapporteringen såg ut. Den kvalitativa metoden har gett en djupare inblick i uppbyggnaden och det faktiska och komplexa innehållet i representativa urval av det totala materialet. Vi anser att detta var den bästa kombinationen och genom att vi arbetat systematiskt med det material som legat till grund för undersökningen tycker vi att det bidrar till undersökningens reliabilitet och validitet. De analytiska verktyg vi använt oss av präglas även av tydliga riktlinjer som bidrar till att kodningen och analysen blir konsekvent och därmed är även våra analysobjekt jämförbara med varandra. Vi har på ett bra sätt kunnat finna likheter och skillnader mellan texterna som pekar på vissa mönster i rapporteringen.

Undersökningens reliabilitet bygger dels på ovanstående resonemang kring metod men även på att vi som tidigare redovisats, har varit noggranna med att rätta till de fel och brister som uppkommit i samband med undersökningen, på ett tidigt stadium. På så sätt har vi kunnat reservera oss för eventuella felaktiga kodningar och tolkningar. Vårt noggranna tillvägagångssätt borde leda till att studien präglas av en tillförlitlighet. Vi har genom studien eftersträvat en transparens och försökt redovisa för varje steg under arbetets gång. Detta borde tyda på att såväl den kvantitativa som kvalitativa undersökningen har utförts på ett bra sätt. Den litteratur och de teorier som vi har använt oss av och utgått ifrån när vi fastställt våra teoretiska utgångspunkter är pålitliga och ger oss en stadig grund att stå på när vi drar våra slutsatser. Undersökningens upplägg bygger på och präglas av tidigare studier och slutsatser. Vid utformandet av kodschemat och de kvalitativa frågeställningarna har vi utgått från sådana aspekter som våra teoretiker lyfter fram som viktiga, vilket i sin tur leder till att vi omvandlat våra teoretiska utgångspunkter till någonting undersökningsbart. Studien bör därmed vara kumulativ. Vi anser även att vi i studien har lyckats fånga våra teoretiska begrepp såväl i insamling av materialet som i analysen. Dessutom har vi genom vår resultatredovisning på ett bra sätt svarat på våra frågeställningar och på så sätt även vårt syfte. Den definitionsmässiga validiteten borde därmed vara hög.

Genom vår studie kan vi uttala oss om de texter som förekom i Göteborgs-postens rapportering från Osloprocessen under den undersökta perioden. Vi kan inte dra slutsatser för andra tidningar och medier och vi vet inte om Göteborgs-posten kan ses som ett typfall för rapporteringen från Osloprocessen, då vi inte har funnit studier i ämnet som är liknande vår. Vi har inga tidigare resultat att jämföra med. Den kunskap som vi bidrar med är hur rapporteringen såg ut i Göteborgs-posten, och den studien och dess resultat är intressant i sig. Eftersom forskningsfältet kring fredsjournalistik än så länge är relativt litet kan vår studie vara ett bidrag till detta begränsade fält.

De eventuella brister som vår studie kan sägas präglas av är att om vi skulle ha haft mer tid skulle studien inkludera fler texter och en längre tidsperiod. Dock anser vi att vi gjort det bästa av den tid vi har haft till vårt förfogande och att vårt material har varit tillräckligt för att göra en god analys. Hade vi använt oss av enbart en kvantitativ metod hade vi använt oss av ett större totalurval, och hade vi gjort enbart en kvalitativ analys hade ett större urval av texter gjorts.

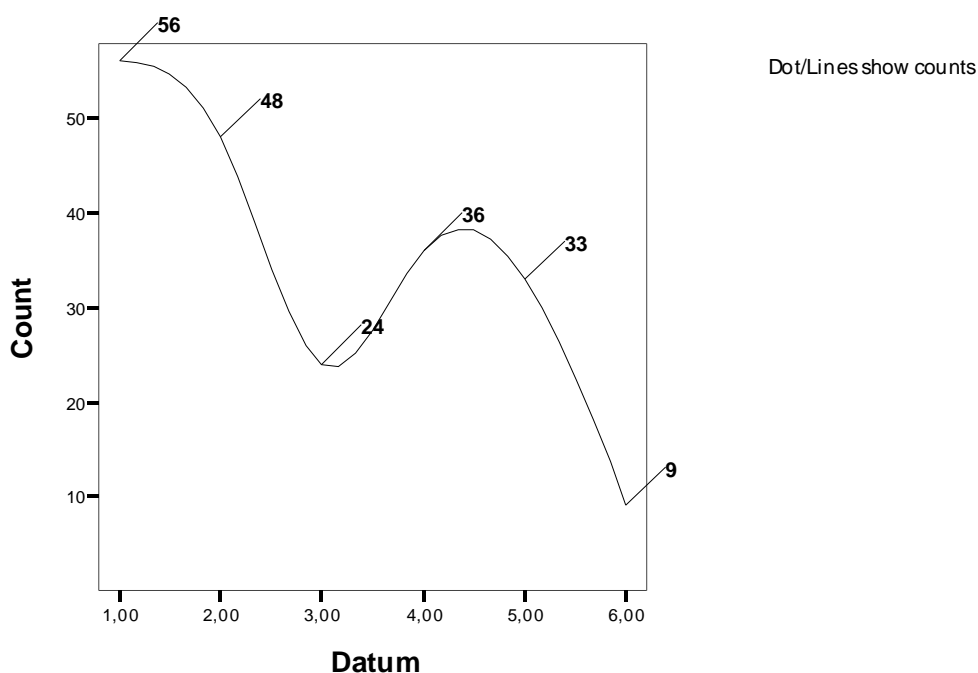
6. Resultat och Analys

I detta kapitel redogör vi för de resultat vi kommit fram till i vår undersökning. Vi presenterar dessa efter våra tre teman; nyhetsvärdering, rapporteringens fokus samt rapporteringens perspektiv. Vi börjar med att redogöra för resultaten i den kvantitativa undersökningen som fastställer hur Göteborgs-posten värderat nyheter kring konflikten under fredsprocessen. Sedan redogör vi för den kvalitativa textanalysen som fastställer hur Göteborgs-posten framställde rapporteringens fokus och perspektiv. Varje tema följs av en sammanfattning och vi avslutar med att tydliggöra de slutsatser vi kommit fram till. Vi vill även påpeka att den kvalitativa resultatredovisningen kan uppfattas som tung och svårläst, men vi vill poängtera att det i en kvalitativ analys är nödvändigt att utveckla alla aspekter hos studieobjektet för att det inte ska uppstå några felaktigheter.

6.1 Tema ett- Nyhetsvärdering

Genom den kvantitativa kartläggningen ville vi få fram hur rapporteringen såg ut över tid; vilken omfattning den hade, vilken typ av text som dominerade rapporteringarna, vart de var placerade, vem som var upphovsman och om det fanns några bilder till texten. Alla dessa faktorer hjälper oss att på olika sätt se hur Göteborgsposten värderade nyheter kring Osloprocessen, under den valda sexmånadersperioden. Vi hade även med några ytterligare faktorer i den kvantitativa analysen som berörde huvudsakligt fokus och ämne. Även dessa faktorer är påverkade av nyhetsvärderingen, och våra teorier säger oss att nyhetsmedier tenderar att värdera vissa typer av nyheter med speciella egenskaper över andra. Detta leder i sin tur till att innehållet i medierna följer en viss mall och därmed skulle vara till stor del förutsägbart.

Tabell 2. Rapporteringens spridning över tid (antal)

Vår första fråga till materialet i den kvantitativa analysen var när rapporteringarna förekom; *datum* för rapporteringen. I tabellen är datum liggande och antal texter stående. Datum är numrerat 1-6 och avser månad ett till sex i den undersökta perioden. 1 är 13 augusti-12 september 1993, 2 är 13 september- 12 oktober 1993, 3 är 13 oktober- 12 november 1993 och så vidare fram till den 13 februari 1994. Tabellen visar tydligt rapporteringens dominerande omfattning i början av perioden med 56 texter den första månaden och hur det den sista månaden har sjunkit ner till endast nio texter. Detta var något vi även anade innan utförandet av analysen och som litteraturen och teorierna sade oss. Undertecknandet av principdeklarationen i Oslo och den föreliggande processen som ledde fram till avtalet är alla överraskande och oväntade händelser som innehar lika mycket dramatik och därmed nyhetsvärde som konflikts- och våldshändelser. Att två parter som har legat i konflikt så pass länge är nära ett fredsavtal är en historisk händelse med högt nyhets- och läsvärde. Detta bekräftas även genom att titta på när de flesta förstasidor förekom, vilket tabellen nedan visar. Dock kan vi även i november/december (nummer 4 i spridningstabellen) se ett uppsving i rapporteringen. Denna kurva kan förklaras utifrån händelseförloppet i processen, då parterna hade satt en deadline för det första israeliska tillbakadragandet från palestinska områden den 13 december 1993. Detta tillbakadragande sköts dock upp och blev starkt kritiserat av palestinierna och omtalat i pressen.

Tabell 3. Korsning mellan datum och placering av text (procent)

Datum		Placering		Total
		Utrikes	Förstasida	
	13aug-12sep	80	20	100 n= 56
	13sep-12okt	83	17	100 n= 48
	13okt-12nov	96	4	100 n= 24
	13nov-12dec	94	6	100 n= 36

13dec-12jan	97	3	100 n= 33
13jan-13feb	78	22	100 n= 9
Total	88	12	100 n= 206

I korstabellen ovan ser vi tydligt att det är övervägande flest texter på förstasidan de två första månaderna, då rapporteringarna kring Osloprocessen var som mest omfattande och nyheten hade högst värde. När en nyhet når förstasidan har den som högst nyhetsvärde och det var även då som vi fann ett flertal texter på utrikessidorna. Ofta är en puff på förstasidan en hänvisning till flera olika texter på utrikessidorna och inte enbart en, och det var även därför som vi valde att koda förstasidan som en egen text.

Den *typ av text* som dominerar i rapporteringen var artiklar, det vill säga längre texter än notiser som sträcker sig över en till tre spalter.¹²⁹ De är även uppbyggda med rubrik, ingress och brödtext. Av samtliga 206 texter var 101 artiklar, det vill säga 49 % av den totala mängden. Näst största gruppen bestod utav notiser som utgjorde 27 % av texterna. De 21 reportagen utgjorde 10 % och puffarna på förstasidan 12 %. Bland texterna fanns även fyra personporträtt, ett av Israels premiärminister Yitzhak Rabin, två av PLO- ledaren Yasser Arafat och ett personporträtt av en kvinnlig palestinsk politiker. Den sistnämnda var även en av ytterst få omnämna kvinnor under hela rapporteringen.

Intressant i dessa resultat är att fredsprocessen utgjorde ett så pass högt värderat material att majoriteten av texterna är artiklar och inte notiser, som våra teorier sade oss. Eftersom nyhetsvärderingen menar att nyheter som berör fred inte är tillräckligt intressanta för att prioriteras är det anmärkningsvärt att majoriteten av texterna inte på sin höjd utgörs av notiser, där man kort redogjorde för vad som nu var på tapeten i processen och samtalen, utan att de ges mer utrymme i form av längre artiklar. Cirka 50 % av alla texter är som sagt artiklar, medan notiserna utgör en betydligt lägre andel.

Frågan om vem som är *upphovsman* till texten är även den intressant ur ett nyhetsvärderingsperspektiv. När en tidning har många egna utrikesartiklar innebär det att det berörda ämnet är högt prioriterat. Nyhetsbyråer är en viktig daglig källa för medier, speciellt när det gäller utrikesnyheter, på grund av avståndet till de geografiska områden där nyheterna utspelar sig. Men när det handlar om en stor och viktig händelse vill tidningarna ha egna rapporteringar för att kunna stå sig i konkurrensen och inte ha samma nyhet och text som andra medier. Genom analysen ser vi att majoriteten av rapporteringarna kommer från nyhetsbyråer, nämligen 136 stycken. 41 texter är egenproducerade av tidningen. 29 texter faller in under kategorin ej preciserad/ oklar, vilket innebär att ingen källa har angetts.¹³⁰ Detta sker främst på förstasidan och på notiser. På förstasidan fanns aldrig någon upphovsman angiven, enbart sidanvisning till resterande texter i tidningen. På tre av notiserna fanns ingen upphovsman angiven. På resterande av notiserna var den dominerande upphovsmannen en nyhetsbyrå, endast en var egenproducerad. Av artiklarna var 76 från nyhetsbyråer och 25 var egenproducerade. Endast på reportagen var fler egenproducerade än från nyhetsbyråer. Där hittade vi 12 egenproducerade reportage och sju från nyhetsbyråer.¹³¹ Det är även relevant att här nämna att majoriteten av de egenproducerade texterna förekom under de två första månaderna. Av de sammanlagt 41 egenproducerade texterna förekom 24 de två första månaderna. Sedan sjönk de egenproducerade texterna ner till två i september/oktober för att

¹²⁹ Se bilaga, tabell 7.

¹³⁰ Se bilaga, tabell 8.

¹³¹ Se bilaga, tabell 9.

öka till åtta i november/december och fem i december/januari.¹³² Denna kurva har förklarats tidigare utifrån händelseförloppet i fredsprocessen.

Nyhetsvärderingen menar att slående och dramatiska bilder ofta prioriteras framför långa texter på grund av kravet på enkelhet. Detta är något som omnämns i Wolfsfelds modell på sidan 16. Men från en fredsprocess kan man tänka sig att det inte finns allt för dramatiska bilder, men däremot förklarande och redogörande texter från de samtal och förhandlingar som äger rum. Vår kodning visar oss att det i en klar majoritet av texterna, 148 stycken, inte förekommer någon bild. Till 56 av texterna förekommer det en bild och i endast två fall förekommer det fler än en bild.¹³³ Detta tror vi främst beror på att texterna behandlar just samtal och förhandlingar och att detta inte är något som gör sig bra i bilder. På de bilder som ändå förekommer är det främst eliter som är motivet, det vill säga kända politiker och diplomater. En av de mest kända och minnesvärda bilderna är den från undertecknandet av Osloavtalet i Vita Huset i Washington, där Yasser Arafat och Yitzhak Rabin skakar hand och Bill Clinton står i mitten som en medlare. Detta känns som en ytterst typisk bild för denna period av fredsprocessen, där motivet oftast är på politiker i kostym som möts. Det förekom även en del kartbilder på antingen hela det konflikttrabbade området eller de ockuperade områden som skulle överlämnas av Israel. Bristen på dramatik i bilderna ser vi alltså som en anledning till varför det förkom så pass få bilder under den undersökta perioden. Dock blir resultatet detsamma som med tidigare variabler om man korsar förekomsten av bilder med tidslinjen, då det förekommer betydligt fler bilder under de första två månaderna än under övriga delen av perioden.¹³⁴ Detsamma gäller för bilder på förstasidan vilka är flest under den andra undersökta månaden då det når sex bilder av totalt nio.¹³⁵

6.1.1 Huvudsaklig fokus och ämne

Tanken med att fastställa rapporteringarnas huvudsakliga fokus och huvudsakliga ämne vad gäller fredsprocessen kommer av en strävan att fastställa rapporteringens karaktär. Detta innefattar dels var intresset riktas från mediernas sida och den journalistiska vinkeln. Men dels även om rapporteringen kring fredsprocessen berör krig eller fred i sitt ämnesval. Frågan om vad som är textens *huvudsakliga fokus* bestäms främst av vem eller vad rapporteringen berör.

Tabell 4. Huvudsakligt fokus (procent)

Huvudsakligt fokus		Procent
	Politiskt/diplomatisk	65
	Civilt	19
	Militärt	14
	Övrigt	2
Total		100 n= 206

¹³² Se bilaga, tabell 10.

¹³³ Se bilaga, tabell 11.

¹³⁴ Se bilaga, tabell 14

¹³⁵ Se bilaga, tabell 12

Resultaten av den kvantitativa undersökningen visar oss att det i huvudsak fanns ett politiskt fokus i rapporteringarna kring fredsprocessen. Av 206 texter som kodats föll 135 av dessa under denna kategori, vilket utgör 65,5 % av det totala materialet. Det bör påpekas att de politiska texterna till majoriteten utgjordes av artiklar i olika storlekar. Innehållet i de texter med politiskt fokus dominerades av en tyngdpunkt på politiska ämnesområden som politiska förhandlingar, avtalspåskrivning, politiska utspel och så vidare. Majoriteten av dessa innefattade även de två huvudparterna Israel och Palestina och hur dessa agerade politiskt, vad de genom förhandlingar kommit fram till och hur dessa såg på hur fredsprocessen fortskred. Dock fanns det ett antal artiklar där denna fokusering på de två huvudparterna inte var fullt så tydligt och mer behandlade politiska relationer och den politiska stämningen i Mellanöstern. Ett antal artiklar med politisk fokus hade även en betoning på norska diplomaters roll i fredsprocessen samt den roll som USA med president Clinton i spetsen spelade. Gemensamt för alla texter med ett politiskt innehåll var dock att de endast rörde politiska ärenden i den politiska sfären. Att det var politiken som stod i centrum under den undersökta perioden är inte på något sätt förvånande. Fredsprocessen kan i huvudsak beskrivas som en *icke väntad politisk händelse* och det faktum att den var så oväntad förklarar även den uppmärksamhet fredsprocessen till en början fick.

Trots att det politiska fokuset genomgående i rapporteringen var mycket tydlig förekom det även andra typer av rapporteringar som inte rörde den politiska sfären. De civila rapporteringarna var 39 stycken och utgjorde 20 % av det totala materialet. Texter med ett civilt fokus var mer omfattande, ofta i form av längre artiklar eller reportage. Dessa kretsade till stor del kring hur det civila samhället uppfattade den fredsprocess som pågick mellan staterna och vilka problem respektive vilka fördelar dessa såg med ett underskrivet fredsavtal. Många texter kretsade även kring vad de civila tyckte om deras ledares agerande, det vill säga opinion för eller mot fred, samt ett antal om den palestinska flyktingsituationen. Gemensamt för den civila rapporteringen är att dessa utspelade sig på en folklig nivå och att det är de civila åsikterna och ageranden som står i fokus.

Trots att det civila fokuset visade sig vara näst mest förekommande, kan vi genom tabellen ovan se att det är en stor skillnad i antalet rapporteringar med politiskt fokus och de med civilt fokus. Det civila fokuset har mer likheter i antal med de rapporteringar som dominerades av ett militärt fokus. De texter med militärt fokus utgjorde 28 av det totala materialet, därmed ca 13,5 %. Dessa texter var i hög grad notiser och kretsade kring interna och externa motsättningar i de palestinska och israeliska samhällena. Här fanns en tydlig konflikt mellan två eller fler parter som framhävdes i texten. Inom denna kategori föll även de texter som behandlade extremistiska militanta grupper som härjar i Mellanösternområdet. De för oss mest väsentliga visade sig vara Hamas och Hizbollah. Dessa var ständigt återkommande i de rapporteringarna med militärt fokus och i stora drag handlade det om sammandrabbningar mellan dessa grupper och den israeliska militären samt aktioner riktade mot civila samhällen. Den israeliska militären antog i Göteborgs-postens rapporteringar kring fredsprocessen en avvaktande roll bakom de militanta grupperna. Tydligt vid sammanställningen av resultaten av huvudsakligt fokus i rapporteringen är att det civila och militära fokuset med stora marginaler hamnat i skymundan av det politiska. Under övrigt- kategorin i tabellen som presenterats ovan faller tre personporträtt och en text som inte var definierbar. Dessa utgjorde alltså totalt fyra texter och 2 % av det totala materialet. Av dessa fyra var en notis, två artiklar och den fjärde ett längre reportage.

Frågan om vad det *huvudsakliga ämnet* är har hjälpt oss att bestämma vad majoriteten av materialet övergripande berör och vad texterna innehållsligt behandlar. Nedan presenteras resultatet av kodningen kring huvudsakligt ämne i materialet.

Tabell 5. Huvudsakligt ämne (procent)

Huvudsakligt ämne	Procent
Fredsinitiativ/fredlig konfliktlösning	47
Krig/konflikt/våldshandlingar	36
Humanitära konsekvenser	2
Övrigt	15
Total	100 n= 206

Tabellen visar att ämnen som rör fred, fredsinitiativ och fredlig konfliktlösning är det ämne som framträdde mest i de undersökta rapporteringarna. 96 texter, det vill säga 46,5 procent av allt material, föll under denna kategori. Oavsett om dessa texter befann sig i den politiska, civila eller den militära sfären styrdes innehållet i dessa av en fredsorientering och uttryckte en önskan eller en strävan mot fred. Ett annat typiskt drag var att innehållet uttryckte att en fredlig lösning på denna långlivade konflikt var möjlig, att detta tydligt förespråkades framför andra medel som innehöll mer våldsamma inslag samt att det fanns en vilja till kompromiss för att nå en fredlig utgång. Denna fredssträvan märktes tydligt i innehållet på texter under denna kategori oavsett om det var politiskt, civilt och militärt fokus. Intressant är att de fredsriktade ämnena dominerar rapporteringen i början av den undersökta perioden men går sedan ner i antal efter att fredsavtalet är undertecknat. I mitten av den undersökta perioden går det fredsbetonade materialet återigen upp i antal men aldrig så att den når den nivå som innan. Detta beror dels på att materialet med tiden blir allt tunnare men dels även på att freden aktualiseras i november/december då tidsfristen för verkställandet av avtalets första delar rinner ut. Efter denna period sjunker det fredsbetonade materialet igen.¹³⁶

Att det fredsbetonade materialet skulle vara så pass stort gentemot andra ämnen var en förvåning. Detta till stor del eftersom vår teori säger oss att medierna jobbar efter kriterierna omedelbarhet, drama och enkelhet, samt att de har en benägenhet att fokusera på konflikt och oenighet. Dock finns det enligt Wolfsfeld undantag till detta generella mönster och det är stora genombrott i förhandlingar, vilka är dramatiska nog att anses ha nyhetsvärde. Naturligtvis var denna fredsprocess mellan Israel och Palestina en viktig händelse i historien och hade på grund av att den varit så pass långlivad en dramatisk karaktär. Händelsen och det intressanta i denna fredsprocess var den till synes *omöjliga freden* dessa parter emellan, vilket vi tror kan förklara mediernas intresse och inriktning på att beskriva fredsrelaterade ämnen. Vi ser även, med hänvisning till ovan, att rapporteringar med fredsriktat innehåll var som mest omfattande precis innan viktiga avtal och avgörande genomföranden skulle slutföras, vilket stödjer att freden inte har ett stort nyhetsvärde då det inte inträffar något spektakulärt och uppseendeväckande.

Till skillnad från fredsriktat ämnesinnehåll så är den krig/konflikt och våldsbetonade rapporteringen, som vi trodde skulle dominera, relativt stadigt över tid. Denna typ av rapportering befinner sig under hela perioden på en jämn nivå och ökar eller minskar inte drastiskt i antal under den undersökta perioden. De rapporteringar som domineras av dessa ämnen utgjorde 74 texter, det vill säga 36 % av det totala materialet, och ligger inte långt ifrån det fredsbetonade materialet i antal. Här behandlades exempelvis konfliktrelaterade ämnen

¹³⁶ Se bilaga, tabell 15.

som rörde oenigheter och motsättningar i det politiska livet. Det kunde röra sig om problem och hinder i avtalsutvecklandet och splittringar inom olika politiska partier och grupper. Ett bra exempel på hur konfliktrelaterade ämnen uppstod i den politiska sfären är Israel politiska splittring i två olika läger, de som politiskt stödde fredsprocessen och de som var negativt inställda till den.

Krig/konflikt och våldsinriktade ämnen förekom även i de civila och de militära sammanhangen. Då handlade det om konflikt i och mellan de civila samhällena samt om konfrontationer mellan militanta grupper och militären med ett klart våldsamt innehåll. Gemensamt för alla texter som dominerades av ämnen som hade att göra med krig/konflikt och våldshandlingar är att konflikterna och motsättningarna gjordes uppenbara i texten och att man tydligt kunde skönja en motsättning mellan olika parter i texten. Tydligt var även att fredsprocessen inte verkade fungera då motsättningarna var för stora och hindren för många. Detta sätt att rapportera går dels hand i hand med nyhetsvärderingskriterierna och mediernas konfliktorientering, dels kan det även relateras till Wolfsfelds tanke att ständiga rapporteringar om brister i framgångar leder till en känsla av misslyckande bland allmänheten och en känsla av att freden inte är här för att stanna. Intressant är när det fredsriktade innehållet inte var så påtagligt var det detta perspektiv på fredsprocessen som dominerade rapporteringarna.

Vad gäller ämnen som relaterade till humanitära konsekvenser och om människors vardag och levnadsförhållanden i de båda länderna utgjorde dessa en minimal del av det undersökta materialet. Endast fyra texter hamnar under denna kategori som sammantaget utgör 2 % av det totala materialet. Av dessa fyra bör det sägas att tre berörde ämnet att utvisade palestinier som blivit anklagade för att tillhöra extremistiska grupper skulle få återvända till sina hemområden, och en text som beskrev de föräldralösa palestinska barnens situation i områden vid Gazaremsan. Texter med ett humanitärt innehåll utgjorde en förvånansvärd liten del i rapporteringen. Enligt Galtung så är en av de uppgifter som fredsorienterad journalistik har att ge utrymme för civila och humanitära sakfrågor, och genom det låga antalet texter med denna inriktning ser vi att rapporteringen i Göteborgs-posten saknar detta perspektiv. Detta är olyckligt eftersom det är detta perspektiv som till stor del för de utomstående kan skapa opinion för fred och skapa en förståelse inför den komplexa situationen. Övrigt- kategorin i denna variabel utgjorde totalt 32 texter, och sammanlagt 15,5 % av det totala materialet. En stor del av dessa utgjordes av texter som hade att göra med den ekonomiska aspekten av konflikten och freden mellan Israel och Palestina. Under denna kategori föll även de personporträtt som hittades i materialet och andra texter som rörde Israel och Palestina men inte var lika tydliga i sina ämnesbeskrivningar.

Intressant för oss är hur resultatet ser ut om vi gör en korsning av de enskilda resultaten från huvudsakligt fokus och ämne. Detta är den korstabell som legat till grund för urvalet för den kvalitativa textanalysen, samt visar oss karaktären och det mest förekommande i rapporteringarna från fredsprocessen i Göteborgs-posten under den undersökta perioden.

Tabell 6. Korsning mellan huvudsakligt fokus och huvudsakligt ämne (procent)

	Huvudsakliga ämne				Total
Huvudsakligt fokus	Fredsinitiativ/ fredlig konfliktlösning	Krig/konflikt/våld shandlingar	Humanitära konsekvenser	Övrigt	

	Politiskt/ diplomatiskt	59	24	1	16	100 n= 135
	Civilt	33	46	8	13	100 n= 39
	Militärt	7	86	0	7	100 n= 28
	Övrigt	25	0	0	75	100 n= 4
Total		47	36	2	15	100 n= 206

Tabellen visar att majoriteten av det material som kodats när det har varit ett politiskt fokus handlar om en fredsinriktad rapportering med fredsinitiativ och fredlig konfliktlösning som huvudsakliga ämne. Dessa uppgår till 80 texter sammanlagt i sin kategori på totalt 135 texter och utgör 59 % av allt materialet av sin kategori. Om vi sedan skulle inkludera *typ av text*, visar det att texterna med politiskt fokus och fredsinnestånd till stor del består av artiklar.¹³⁷ Det finns även en annan sida av den politiska sfären som har skildrats och den är mer kantad av konflikter, oenighet och motsättningar i samband med fredsprocessen. Detta perspektiv i rapporteringarna förekommer dock inte lika mycket som det föregående, vilket är ganska förvånande då vi i enighet med vår teori trodde att rapporteringen skulle fokusera mer på konflikter mellan parterna.

Texterna med ett civilt fokus följer inte samma mönster som de politiska och domineras av ett innehåll som är mer konflikt och våldsbetonat än fredsinriktat. Däremot ser vi genom tabellen att skillnaderna i antal och procent inte är så stora mellan de två spalterna. Det material som rör fred på olika sätt i det civila fokuset uppgår till 13 texter i antal och sammanlagt 33 % av totalt 39 texter sammanlagt. Texterna med ett mer konfliktbetonat och våldsbetonat innehåll uppgår till 18 texter och 46 % av allt material i samma kategori. Det visar dock tydligt att fredsprocessen i samband med den civila sfären i huvudsak har skildrats som kantad av våld, konfliktfylld och missnöje med fredsprocessen. Denna kategori dominerades av texter i reportageform. Det militära fokuset domineras inte helt oväntat av ett innehåll som är krigs/konflikt och våldsbetonat. Här ser vi att en märkbar majoritet av texterna i denna kategori 24 av totalt 28 texter samt totalt 86 % utgörs av ett sådant innehåll. Dessa utgjordes främst av notiser. Detta är ingen stor förvåning på grund av att det militära materialet till stor del behandlade militära grupper och konfrontationer mellan dessa och den israeliska militären. Övrigt- kategorin i huvudsakligt fokus uppgick till totalt fyra texter och i sin kategori faller det huvudsakliga ämnet även det under övrigt. Detta eftersom majoriteten var personporträtt och inte placerbara.

6.1.2 Sammanfattning - nyhetsvärdering

Sammantaget visar vår kvantitativa undersökning att rapporteringen var betydligt mer omfattande under de två första månaderna av den undersökta perioden. Det var även under dessa månader som fredsprocessen värderades högst som en nyhet. Detta kan vi se på flera olika sätt, bland annat förekom det flest puffar på förstasidan under denna period och dessa refererade dessutom till flertalet artiklar på utrikessidorna. Likaså förekom det flest bilder på förstasidan under denna period; 2/3 av samtliga bilder på förstasidan, vilket visar på att detta även utgjorde huvudnyheten. Överlag förekom det inte många bilder till texterna, endast 56 till 206 texter. Majoriteten av texterna på utrikessidorna utgjordes av artiklar, nästan 50 % av texterna var artiklar. Dessutom förekom majoriteten av dessa under de första månaderna av den undersökta perioden. Genom undersökningen ser vi även att majoriteten av texterna är

¹³⁷ Se bilaga, tabell 16.

producerade av en nyhetsbyrå, nämligen 136 texter. Av artiklarna var 76 från nyhetsbyråer och 25 var egenproducerade. Endast på reportagen var fler egenproducerade än från nyhetsbyråer. I 29 texter har ingen källa angetts. Detta sker främst på förstasidan och på notiser. På förstasidan fanns aldrig någon upphovsman angiven, enbart sidanvisning till resterande texter i tidningen.

Slutsatsen är att rapporteringarna kring fredsprocessen i Göteborgs-posten under den undersökta perioden dominerades av ett fokus på den politiska arenan och sfären. Texterna med detta fokus utgjorde en klar majoritet av det totala materialet. Det civila fokuset samt det militära visar sig vara inte lika utbrett och utgör i antal inte ens tillsammans lika mycket som texter med politiskt fokus gör på egen hand. Vad gäller det huvudsakliga ämnet i rapporteringarna är det tydligt att rapporteringen domineras av ett fredsorienterat innehåll. Men trots att dessa utgjorde en majoritet i materialet ser vi att medierna till stor del även var intresserade av att uppvisa en annan sida av fredsprocessen. En sida som var kantad av konflikt, oenigheter och motsättningar parterna emellan. Ytterligare en slutsats är att det humanitära perspektivet i rapporteringen är nästan helt frånvarande. En beskrivning av de förhållande som människor lever i och vardagslivets problem belyses inte i medierna. Genom korstabellen ser vi att rapporteringarna kring fredsprocessen i Göteborgs-posten dominerades av ett politiskt fredsriktat innehåll.

6.2 Tema två- Rapporteringens fokus (sakområde)

De sakområden som förekommer i Göteborgs-postens rapportering från Osloprocessen är av stor vikt för den allmänna uppfattningen av fredsprocessen. Dels medverkar de i att definiera för publiken vad fredsprocessen handlar om och vad som sker och dels för att se vad tidningen fokuserar på och hur de framställer skeendet. Vi har bland annat undersökt i vilket sammanhang rapporteringen sätts in i och om man försöker förklara det som sker och skapa en kontext. På grund av en fredsprocess naturligt fredliga karaktär bestående av samtal och förhandlingar och dess motsättning till de "normalt" dramatiska nyhetsvärdena, är det även intressant att se om man framställer processen som en rad dramatiska händelser eller som en lång och komplicerad process bestående av förhandlingar och kompromisser. Vi har i undersökning delat upp sakområdet i tre underkategorier som behandlar *presentation av sakfrågan och ämnet*, hur *problemformuleringen* ser ut och huruvida *texten präglas av en mångfald eller ensidighet*. Dessa kommer i tur och ordning att redogöras för nedan.

6.2.1 Presentation av sakfråga och ämne

Den genomgående handlingen i samtliga kvalitativt undersökta artiklar är politiska möten, samtal och förhandlingar. Som vi redogjort för tidigare i den kvantitativa kartläggningen är det även detta som dominerar rapporteringen i stort. Dessa samtal och förhandlingar berör den ständiga frågan om hur man ska få till en fred mellan parterna Israel och palestinierna. Fredsperspektivet karaktäriserar samtliga rapporteringar, vare sig det handlar om att utforma ett avtal eller helt enkelt få till ett möte mellan ledare eller förhandlare. Den politiska inriktningen på artiklarna förklarar Wolfsfeld genom den första av fyra typer av inflytande som han anser att medier kan ha på en pågående fredsprocess. Det mest uppenbara inflytandet som medier har är att definiera den politiska atmosfären där fredsprocessen tar plats. Många menar att en fredsprocess har bäst chanser att lyckas i ett positivt klimat, ledande för kompromisser och försoning. Några ledord som följer rapporteringarna från Osloprocessen är *nya samtal*, *intensiva förhandlingar*, *nytt toppmöte* och *hemliga samtal*. Dessa möten, samtal och förhandlingar äger rum på olika geografiska platser, men främst på "neutral mark", det vill säga i länder och städer som står utanför konflikten. Återkommande sådana platser är Egypten, Kairo, Washington, Norge, Oslo och Sverige. Kairo är en plats som nämns flera

gångar i artiklarna, där flera fredsförhandlingar tagit plats. Även fast de undersökta artiklarna varken beskriver militära aktioner eller civila konsekvenser, vet vi från den kvantitativa analysen att medan samtal och förhandlingar främst är förknippade med neutrala länder, så sker militära aktioner i störst utsträckning i det konfliktdrabbade området som utgörs av Israel och palestinska områden. Ingen av de sex artiklar vi analyserat förekommer det samtal i vare sig Israel eller på palestinska områden. Detta tror vi är ett medvetet val, för att ingen av parterna ska ges vare sig fördelar eller nackdelar genom att förhandlingarna hålls på konfliktdrabbad mark. Däremot refererar man till uttalanden och ageranden gjorda på dessa områden. Exempel på detta är *"I ett samtal - per telefon- till ett studentmöte i Nablus på Västbanken sade Arafat:(...)"* och *"Samtidigt höll Israels premiärminister Yitzhak Rabin ett tal med anledning av skolstarten, där han bestämt motsatte sig skapandet av en palestinsk stat."*¹³⁸

I flera av artiklarna handlar det om händelser och samtal under en längre tidsperiod, alltså inte en plötslig enskild händelse, även om man ofta vill få det att verka så i rubrik och ingress. Detta kan kopplas till nyhetsvärderingen och krav på omedelbara nyheter, man vill förmedla en känsla av att det sker här och nu. Dock är det i en sådan situation närmast omöjligt att ständigt ge omedelbara rapporteringar, dels på grund av svårigheten att få tag på snabb och väsentlig information rörande innehållet i fredsprocessen men även på grund av att händelseförloppet i en fredsprocess inte följer mallen för hur en nyhet "normalt" bör se ut. Inom samma artikel förekommer flera olika ämnen kring fredsprocessen. Man tar upp flera återkommande problem som förhandlingarna behandlar och såväl hinder som möjligheter för fredsprocessen. Galtung menar att fredsjournalistiken bland annat präglas av en öppenhet i tid och rum, vilket även är fallet i majoriteten av de undersökta artiklarna. En händelse från en fredsprocess består som tidigare sagts främst av nya eller fortsatta samtal samt utdragna förhandlingar mellan parter, som inte nödvändigtvis leder till någonting annat än en mötestid för nya samtal. På sin höjd, och detta sker mer sällan, kommer parterna fram till ett avtal. Detta avtal leder i sin tur till ett nytt möte där detaljer kring avtalet ska finjusteras och så ännu ett möte där avtalet ska skrivas under. Sedan ska man åter igen mötas för att diskutera hur detta avtal praktiskt ska kunna genomföras. Sådana beslut är, av vad vi förstått från artiklarna, inte lätta att komma fram till med tanke på att det ligger en lång och komplex konflikt i botten. Vad vi vill visa här är att det alltså pågår en lång och utdragen process innan det faktiskt sker något som kan ses som en verklig händelse i mediemått, så som till exempel ett Israeliskt tillbakadragande från palestinska områden. Denna fredsprocess följer inte den existerande mallen för nyhetsvärdering samt var svår att få inblick i på grund av den strävan från de inblandade att hålla förhandlingarna hemliga, något som vi kommer att vidareutveckla senare i texten.

Ett annat genomgående drag som vi ser är att artiklarna är mer eller mindre spekulativa och att det i stor mån förekommer anonyma källor. Detta ser vi bland annat genom att en tredjedel av de undersökta artiklarna har en fråga som rubrik, till exempel *"Ömsesidigt erkännande snart?"* och *"Nytt toppmöte i sikte?"* Detta kan även ses bekräfta artiklarnas spekulativa karaktär och kan kopplas till mediernas benägenhet att spekulera kring skeenden och ämnen i brist på tillräcklig information, men med ständiga krav på kontinuerliga rapporteringar. De inblandade i Osloprocessen gjorde ett medvetet försök till att hålla medierna utanför förhandlingarna, vilket även uttrycks i vissa textstycken. *"Samtalen har omgärdats av stort hemlighetsmakeri. De norska värdarna ville tidigare bara bekräfta att förhandlingar pågår någonstans i Norge."*¹³⁹ Detta på grund av tidigare misslyckanden som främst berott på att parterna varit upptagna med att göra utspel och försvara sig i medierna, så att själva freden blivit lidande. Medierna har dessutom en tendens till att dramatisera händelser och pressa

¹³⁸ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹³⁹ Göteborgs-posten, 931220, Nytt toppmöte i sikte?

fram missvisande uttalanden och som Wolfsfeld menar, hjälper medierna på så sätt till att skapa felaktiga fiendebilder av de inblandade parterna. Förhandlingarna i Osloprocessen skulle skilja sig från tidigare förhandlingar på så vis, och genom att hålla majoriteten av samtalen och förhandlingarna hemliga hoppades man nå nya framgångar, utan press från medier och andra externa faktorer. Detta ledde till att de viktiga direkta informationskällorna inte gav ut det material som medierna begärde och en möjlighet är att de därför sökte sig till alternativa källor. Eftersom det dessutom var meningen att innehållet i de samtal och förhandlingar som förekom i processen skulle hållas hemligt, kan man tänka sig att det var en anledning till att dessa källor fick hållas anonyma. Eller i vissa fall visste man kanske rent utav inte vem källan var, men att man i brist på konkreta fakta, valde att gå på den information dessa källor gav och därmed uppkom artiklarnas spekulativa natur. I majoriteten av artiklarna använder man sig dessutom av många olika källor, detta kan vi se ha flera anledningar. Den genomgående känslan av rapporteringarna är att de sträcker sig över längre tidsperspektiv och att artiklarna är något av ett ihopplock från flera olika uttalanden och händelser. Fredsprocessens komplexa natur, med flera inblandade parter förutom de två huvudaktörerna, gjorde antagligen också att man ville fånga en så stor vidd som möjligt och låta fler aktörer komma till tals genom att använda sig av flera olika källor i artiklarna. I sin studie av krigsartiklar anger Hvitfelt att krigsartiklar innehåller källkritiskt osäkra uppgifter och vi kan genom vår analys konstatera att detsamma gäller för fredsartiklar. En kombination av frågande rubriker, anonyma källor och spekulativa uttalanden skapar ett osäkert slutresultat och definitivt källkritiskt osäkra uppgifter. Även på flera andra punkter kan vi se likheter mellan krigs- och fredsartiklar. Ett exempel är att det ofta refereras till andra nyhetsbyråer, vilket gör uppgifterna inte enbart till andrahands information utan även till tredje och fjärde. Detta och det faktum att det dessutom används anonyma källor i stor utsträckning trots att man bör eftersträva att inte använda sig av sådana källor, minskar trovärdigheten för materialet och tidningen. Men att man ändå skriver relativt mycket om och från fredsprocessen, trots osäkra uppgifter och källor, visar ändå att det var en prioriterad nyhet som hade stort intresse och högt läsvärde.

Ett exempel på en artikel som på grund av sin alltför spekulativa karaktär och växlande mellan många olika fokus, ämnen och aktörer ger ett något rörigt intryck, är *Ömsesidigt erkännande snart?*. Denna kan även ses som ett exempel på varför nyhetsvärderingen har som uppgift att förenkla komplicerade skeenden för publiken. I artikeln talas det om förhandlingar mellan Israel och PLO i en ytterst allmän och vid mening. Flera olika anonyma källor tillåts spekulera kring huruvida ett ömsesidigt erkännande kommer att föregå det väntade avtalet mellan de båda parterna. Till exempel: *"PLO-ledningen kommer inte att ta upp Gaza-Jerikoavtalet för godkännande förrän erkännandefrågan avklarats, sade en palestinsk källa i Washington."* och *"En välunderrättad norsk källa sade i Oslo enligt Reuter att det dykt upp problem ifråga om Israels och PLO:s ömsesidiga erkännande."* samt *"(...) sade en regeringstjänsteman till Reuter."* Det enda som anges säkert kring två av källorna är deras nationalitet, förutom i det sista citatet där denne enbart benämns som regeringstjänsteman. Det kan handla om vilken norsk eller palestinsk källa som helst, det kan handla om såväl en civil människa på gatan som en insatt politiker från regeringen. En regeringstjänsteman kan vara från vilket land som helst egentligen och det säger inget om dennes status inom regeringen. Hur vet vi att den norska källan är välunderrättad och inte enbart spekulerar? Det tiotalet olika källor och förekommande aktörer gör dessutom texten svårare att hänga med i än om man hade haft ett mindre antal personer som fått uttala sig mer. Detta leder i sin tur till att man får uppfattningen av att detta är en ytterst komplicerad och rörig konflikt och fredsprocess som man inte vet så mycket om men ändå försöker rapportera ifrån. Man växlar även mellan olika geografiska områden, till exempel Washington, Norge och Syrien. Detta bekräftar även att artikeln berör ett längre tidsperspektiv, och att den därmed är processinriktad. Det längre tidsperspektivet är något som Hvitfelt tar upp som en egenskap

hos krigsartiklar. Han menar att krigsartiklar ofta beskriver ett längre skeende som sträcker sig över en längre tidsperiod. Långsiktiga policys och processer är dock inget som prioriteras i nyhetsrapporteringen, enligt Wolfsfeld. Detta kan vi dock inte hålla med i fullt ut efter genomgången undersökning. Man rapporterar visst från processen och man behandlar policys, samtal och framtida avtal. Dock slås flera samtal och händelser med ett längre tidsförlopp ihop till en enda artikel där man får det att framstå som en händelse som sker här och nu, genom formuleringar i rubrik och ingress. Dock kan detta ses som ett av de stilistiska knep som journalistiken använder sig av för att skapa intresse för den kommande texten så att fler ska läsa den. Det är även därför som Hvitfelt menar att man inte bör undersöka rubriker eftersom dessa ofta är missvisande och är påverkade av redigeringsmässiga faktorer, för att rubriken ska fylla en viss plats i tidningen, men även för att de är grova förenklingar av texten. Dock ska ju rubrik och ingress alltid ha täckning i texten.

En viktig fråga i analysen är huruvida nyheten i artikeln sätts in i ett sammanhang. I de flesta artiklar är det tydligt att sammanhanget är en pågående fredsprocess. Men för övrigt är sammanhanget ytterst begränsat. Det händer att man gör snabba refereringar till vissa tidigare händelser såsom *"Den uppgjorda tidtabellen för det begränsade palestinska självstyret i Gazaremsan och i staden Jeriko har redan brutits eftersom israelerna inte började dra bort sin militär från Gaza och Jeriko den 13 december."* och *"Motsättningarna var så stora att de inte kunde överbryggas vid toppmötet i Kairo den 12 december mellan PLO-ledaren Yasser Arafat och premiärminister Yitzhak Rabin."*¹⁴⁰. Detta är två exempel på korta refereringar till föregående händelser, men det förklaras inte något vidare om den uppgjorda tidtabellen. Man kan förstå att en överenskommelse var att Israel skulle påbörja tillbakadragandet av sin militär från ockuperade områden den 13 december och att detta inte gjordes. Men vad innebär detta? I det andra citatet förstår vi att det finns motsättningar mellan de båda parterna som utgjorde ett hinder i förhandlingarna, men man får inte veta vari dessa motsättningar ligger och vad det är parterna inte kan komma överens om. Kanske är de två citaten kopplade till varandra (fastän de ligger i olika stycken i texten), och att motsättningarna utgörs av Israels motvilja att dra tillbaka sin militär från de ockuperade områdena. Men detta anges dock inte manifest i artikeln. Överlag kräver rapporteringarna från fredsprocessen mellan Israel och palestinierna en viss förförståelse av läsaren. Hvitfelt tar upp att krigsartiklar ofta har samband med varandra och bildar teman. Med det menar han att bakgrund till en artikel kan fås genom en tidigare artikel i samma ämne. Detsamma kan vi se gäller för de fredsartiklar vi har analyserat. Exempel på teman som följer kan vara flera artiklar som berör exempelvis förhandlingarna under en vecka i Kairo där man försöker enas om hur stort området som kallas Jeriko bör vara. En artikel kan läsas enskilt för sig, men för att helt förstå vad det rör sig om, krävs att man har en vidare kunskap kring sammanhanget och kontexten. Det kräver att man har läst flera tidigare artiklar, dels för att kunna följa händelseförloppet men även för att ha koll på de aktörer som förekommer.

6.2.2 Problemformuleringen

Trots artiklarnas fredsinriktade karaktär, med fokus på samtal och förhandlingar, förekommer dock alltid även en problemformulering. I samtliga artiklar redogörs för såväl möjligheter som hinder för fredsprocessen. Möjligheterna består främst i parternas samarbets- och kompromissvilja. Det ses och framställs positivt att man lyckats få till nya möten och att parterna samtalar och förhandlar med varandra. Ännu en möjlighet är parternas tro på att en fred är möjlig. Detta är en specifik artikel ett bra exempel på. I *"PLO ser inga hinder för fred"* är det PLO-ledaren Yasser Arafat som explicit får uttrycka sin tro på att en fred parterna emellan är möjlig. *"- Om det finns en vilja finns det en väg. Det finns inga hinder för fred"*

¹⁴⁰ Göteborgs-posten, 931220, Nytt toppmöte i sikte?

*som inte kan överbryggas. Hamas är inget problem.*¹⁴¹ Artikeln antar därmed en dominerande positiv ton som främjar möjligheter med och för fredsprocessen. Däremot finns det alltid något som kommer i vägen för total enighet. Så också i denna artikel: *"Arafat beskrev situationen i Gaza vid Medelhavet, som tillsammans med Jeriko blir embryot till en palestinsk stat, som svår. - Vi har svårt i Gaza, sade han. Men PLO-ledaren ville inte gå in på det spända läget i Gaza. Över 20 palestinier sköts häromdagen ihjäl efter demonstrationer mot Israel. - Det är mitt land, mitt folk, inte Israels, sade Arafat. Det är Israel som ockuperar."* Andra hinder som nämns i artikeln är situationen för de palestinska flyktingarna, vilket är anledningen till artikeln. Arafat var i Sverige för att motta bistånd från Sverige och möta dåvarande statsminister Carl Bildt. Man kan anta att detta är varför Arafat även väljer att förringa motstånd från antagonister och extremistiska organisationer som till exempel Hamas. Han menar tvärtom att de inte utgör något hot då de är i minoritet och måste rätta sig efter majoriteten. Dock nämns dessa aspekter i artikeln som eventuella hinder för en fred mellan parterna och som ett problem för fredsprocessen. Vare sig det är oenighet mellan två förhandlare eller om det berör protestaktioner från antagonister. Ett exempel på det senare kan ges ur artikeln *"Palestinier och israeler finjusterar avtalet"*, där första halvan av artikeln slår an en tydlig positiv ton och där båda parter uttalar sin enighet och sin optimism. Efter inledningen med positiva uttalanden från båda parter förhandlare, konstaterar man sedan *"Både Shimon Peres och Mahmoud Abbas verkade avspända och beslutna att så snart som möjligt lösa problemen kring självstyret."* Men i stycket efter börjar man att ta fram problem i förhandlingarna genom komplicerade frågor, ifrågasättanden och oenigheter. Denna artikel avslutas dessutom med att redogöra för antagonisters motstånd och civila protester. *"På Västbanken och i Gazaremsan var det igår inget jubel över att förhandlingarna nu börjat på allvar. Den muslimska fundamentalistiska rörelsen Hamas hade uppmanat till storstrejk i protest mot Gaza-Jerikoavtalet. Från Gazaremsan rapporterades stor uppslutning i strejken. Praktiskt taget alla affärer och arbetsplatser var stängda."*¹⁴² Utan att utveckla detta påstående avslutar man sedan med *"Däremot var effekten mycket liten i Jeriko. - Jeriko är en befriad stad. Här strejkar vi inte längre, sade en affärsinnehavare. Också på den övriga Västbanken verkade livet flyta på som vanligt."* Detta skulle kunna visa på att det finns en mångsidighet i rapporteringen, där man tydliggör såväl möjligheter som hinder, och där olika aktörer och synvinklar får komma till tals. Men fokuseringen på hinder och problem för en i stort sett positiv fredsprocess kan även ses som ett sätt att återgå till den konfliktorienterade rapporteringen. Carlsson betraktar mediernas konfliktorientering som en del i nyhetsvärderingen och genom att skriva om dessa hinder kan medierna försöka följa mallen för nyhetsvärdering.

En klar minoritet i rapporteringen är dock de civila konsekvenserna, som enbart nämns i två av artiklarna men utan att utvecklas vidare. Detta tyder än mer på att detta var en politisk fredsprocess, där de stora frågorna snarare handlade om huruvida politiker och förhandlare skulle klara av att mötas och komma överens snarare än med tanke på de civila i respektive stater eller de militära aktioner som förekommer. Wolfsfeld säger att om man tar bort den ideologiska kontexten förvandlas medias rapportering från en fredsprocess till en meningslös kamp om politiskt övertag. Detta är även något vi kan se i dessa rapporteringar. Genom att ständigt skildra politiska möten och förhandlingar kring landområden och militära tillbakadraganden, utan att beskriva vad det egentligen innebär för dem som påverkas, det vill säga befolkningen, får man uppfattningen av att även detta handlar om en politisk maktkamp mellan två parter; Israel och palestinierna. Dessutom blir läget ännu mer dramatiskt när även andra aktörer förs in i samtalet och vill ha sitt att säga. Ett exempel på detta är Syrien, som beskrivs som *rasande* på grund av att de inte fått vara med i avtalsbestämmandet och som motsätter sig avtalet på grund av rädsla för att *palestinierna gör avkall på den gemensamma*

¹⁴¹ Göteborgs-posten, 931127, PLO ser inga hinder för fred

¹⁴² Göteborgs-posten, 931014, Palestinier och israeler finjusterar avtalet

arabiska ståndpunkten att Israel måste dra sig tillbaka från varje tum av alla de områden som den judiska staten lade under sig i 1967 års krig(...).¹⁴³ Ett mer utförligt sådant exempel hittar vi i "PLO och Israel i nya samtal": "Syrien bör inte känna sig förbigånget av de pågående samtalen med Jordanien. - Vi vill ha ett fullastat tåg som också innehåller ett fredspaket med Syrien, sade Shimon Peres. Arafat gjorde sitt starkaste angrepp på årtal på Syrien när han talade inför Belgiens parlament på tisdagen. Han anklagade Syrien för att ha gett "fria händer" åt militanta grupper som är motståndare till fredsuppgörelsen mellan PLO och Israel. Syrien är rasande eftersom det anser att Arafat gick bakom dess rygg vid fredsuppgörelsen med Israel, och har vägrat stödja uppgörelsen."¹⁴⁴ Man får ständigt bekräftelse på att detta är en fredsprocess kring en konflikt som involverar fler parter än de två huvudsakliga. Det är dock svårt att kunna urskilja sambandet mellan dessa, varav man väljer att i rubrik och ingress främst tala om två parter nämligen Israel och PLO samt aktioner och relationer dem emellan. Detta kan ses som en grovt förenklad bild av en komplex situation. Och det är där fredsprocessens verklighet och nyhetsvärderingens kriterier motsätter sig. Nyhetsvärderingen strävar efter att presentera enkla och snabba nyheter medan konflikten i Mellanöstern är långdragen och komplicerad. Den ursprungliga konflikten har idag utvecklats till något annat. Men det går inte att täcka in alla dessa aspekter i rapporteringen och det skulle antagligen bli allt för komplicerat för läsaren att förstå. Samtidigt som det är farligt att förenkla fredsprocessen så pass att förståelsen för den bakomliggande konflikten och konsekvenserna av den försvinner.

För att läsaren ska kunna förstå till exempel varför det pågår förhandlingar i Kairo nu, kan denne behöva få en återupprepning av tidigare händelser i processen som lett fram till detta. Detta sker på ett bra och tydligt sätt i en av de egenproducerade artiklarna, "Peres lovar resultat". Där konstateras det först att det blivit ett nytt handslag mellan Yasser Arafat och Israels utrikesminister Shimon Peres, men att många diskussioner fortfarande återstår. Sedan följer en kort återblick över vad som skett: "Det var för drygt en vecka sedan som Israel och PLO överraskande meddelade att ett avtal var klart; att parterna var överens. Det skedde i Davos med regeringschefer, ministrar och toppmän inom industri och ekonomi på plats. Peres och Arafat hade lockats till Davos i samband med en internationell sammandragning där bl a Rysslands framtid diskuterades. Men dagen därpå - när mötet var över i Davos - stod det klart. Viljeriktningen mot en överenskommelse fanns. Men inget avtal fanns på prant."¹⁴⁵ Detta klargör omständigheterna kring handslaget samtidigt som det föregås av vad som fortfarande diskuteras. Dock genomsyrar en viss hemlighet även detta avtal: "Några uppgifter om vad avtalet innehåller lämnades inte ut." Fredsprocessens hemlighetsfulla karaktär är ett ständigt återkommande drag som präglar rapporteringen. Dels, som tidigare sagts, genom att artiklarna antar en spekulativ form på grund av den informationsbrist som finns på källsäkra fakta, men även på grund av att när huvudpersoner i fredsprocessen väl agerar och uttalar sig så är det med väl valda ord och utan att yppa något om innehållet i de avtal och förhandlingar som pågår.

6.2.3 Sakområdets mångsidighet

Artiklarna är relativt lika i sina skildringar av skeenden och händelser. De behandlar, som tidigare nämnts, politiska möten, samtal och förhandlingar. Inom dessa ämnen visar man både på hinder och möjligheter för fredsprocessen. Dessutom får flera olika parter och aktörer föra fram sina synpunkter. I det avseendet kan rapporteringen kring sakområde ses som mångsidig. Det förekommer även flera olika källor i texten som företräder olika perspektiv och parter i processen. Man tar upp motståndare till fredsprocessen, även om inte dessa direkt får komma

¹⁴³ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹⁴⁴ Göteborgs-posten, 931111, PLO och Israel i nya samtal

¹⁴⁵ Göteborgs-posten, 940211, Peres lovar resultat

till tals. Man nämner att till exempel Syrien motsätter sig avtalet och att Hamas leder strejker och protester, men man låter inte dessa uttala sig i texten. I sin andra typ av inflytande som medier kan ha på en fredsprocess menar Wolfsfeld att medier har ett viktigt inflytande på debatten kring fredsprocessen. Det är nyhetsmedierna som bestämmer vem som får komma till tals och vad som är passande argument. Han anser att media bör vara ett forum där förespråkare och opponenter uppmuntras att uttrycka sina åsikter på ett öppet och förnuftigt sätt. Dock kan risken att agera språkrör för dessa oppositionella grupper, bidra till att dessa inte får komma till tals. På så sätt kan mediet istället ses som att de bibehåller den goda stämningen kring fredsprocessen, även fast man berör problem och hinder.

Vi ser att det finns några återkommande ämnen och problem i artiklarna. Ett exempel på en problematisk fråga, som fanns redan innan undertecknandet av fredsavtalet såväl som i sista undersökta artikeln, är frågan om hur självstyret i Jeriko praktiskt ska genomföras och hur stort området ska vara. Tydligt så har de två parterna olika uppfattningar om just detta och sakfrågan följer processen som ett ständigt återkommande problem som leder till oenighet mellan parterna. *"En fråga som redan före förhandlingarna har skapat problem är självstyret i Jeriko. Israel anser att det enbart skall omfatta den lilla oasstaden med knappt 15000 invånare. PLO å sin sida hävdar att det skall omfatta vad som kallas området Jeriko, alltså också delar av Västbanken."*¹⁴⁶ I den sista undersökta artikeln återupprepas de ämnen och problem som genomsyrat förhandlingarna: *"Fortfarande förs diskussioner om hur stort Jeriko skall vara, hur gränsövergångarna skall bevakas och hur bosättarna skall behandlas."*¹⁴⁷ Även andra ämnen återkommer och rör bland annat tillbakadragandet av Israelisk militär från Gazaremsan den 13 december 1993. Detta nämns innan som en möjlighet och efteråt ses misslyckandet som ett hinder för fredsprocessen. Det intryck vi får från själva förhandlingarna är att de främst kretsar kring att försöka få till nya samtal och toppmöten mellan israels premiärminister Yitzhak Rabin och PLO-ledaren Yasser Arafat. *"I det norska decembermörkret försöker nu parterna bryta det dödläge som uppstått och få till stånd ett nytt toppmöte mellan Israels premiärminister Yitzhak Rabin och PLO-ledaren Yasser Arafat."*¹⁴⁸ När man ser till vilka ämnen som tas upp i artiklarna kan inte rapporteringen från Osloprocessen ses som speciellt mångsidig, samma ämnen är ständigt återkommande, även om man berör flera i samma artiklar. Dessutom går man inte djupare i dessa ämnen som ändå är ständigt återkommande. Bosättarna nämns inte mer i de undersökta artiklarna, dock vet vi att de förekommer två gånger i andra artiklar från den undersökta perioden. Även avsaknaden av civila och militära ämnen och sakfrågor i samband med politiska, är något som vi lagt märke vid i artiklarna och som kan sägas bidra till dess ensidighet. Istället för att även ta upp att dessa förhandlingar görs för att de militära aktionerna ska stoppas och för att minska de civila negativa konsekvenserna som ett krig eller en konflikt utgör, väljer man istället att enbart fokusera på att politiska förhandlingar förekommer samt att förhandlingarna arbetar för att parterna ska komma överens. Men genom att man avlägsnat den civila aspekten av varför förhandlingarna förs, bidrar det till att fredsprocessen, som tidigare sagt, reduceras till en meningslös kamp om politiskt övertag.

I en objektivitetsdiskussion kan vi ändå konstatera att den mesta rapporteringen är saklig, om än något spekulerande, och gör inga ställningstaganden för någon av parterna. Dessutom skildrar man från båda sidor och låter båda parter synvinklar och perspektiv komma fram. De enda som inte får komma till tals är antagonister som till exempel den extremistiska palestinska organisationen Hamas och landet Syrien som båda motsätter sig ett avtal mellan Israel och PLO. Objektivitetsproblemen kan ses vara störst när det egna landet är en inblandad

¹⁴⁶ Göteborgs-posten, 931014, Palestinier och israeler finjusterar avtalet

¹⁴⁷ Göteborgs-posten, 940211, Peres lovar resultat

¹⁴⁸ Göteborgs-posten, 931220, Nytt toppmöte i sikte?

part och då man har klara nationalistiska syften i att rapportera positivt för den egna parten, vilket inte är fallet för Sverige, som är det land som Göteborgs-posten verkar i.

6.2.4 Sammanfattning - rapporteringens fokus

I de artiklar vi har analyserat framställs Osloprocessens sakområde nästan uteslutande som politiska aktiviteter i form av möten, samtal och förhandlingar politiker och ledare emellan. Detta politiska fokus gör att andra fokus kommer i skymundan, till exempel civila aktioner och humanitära konsekvenser. Sammanhanget kring de olika sakfrågorna är alltid den pågående fredsprocessen, medan bakgrundsinformation varierar. Den historiska kontexten klargörs sällan, men i många fall redogörs föregående sammankomster kort samt vilka problem som följt processen. Även om många artiklar kräver en viss förförståelse från läsaren kring detaljer, ges oftast en tillräcklig om än lite väl kortfattad redogörelse för sammanhanget. Framställningen av skeendet och händelser är sällan antingen positivt eller negativt, utan en blandning av båda. Texterna tar upp såväl möjligheter som hinder för fredsprocessen, även om den allmänna tonen i stor mån är positiv. De möjligheter som nämns består främst i parternas vilja att mötas och förhandla. Men även aktörernas tro på att en fred är möjlig och att alla hinder kan övervinnas. De problem eller hinder som tas upp är bland annat parternas oenighet och misslyckande att komma överens i vissa frågor samt olika antagonisters aktioner, i form av uppror och protester emot ett avtal mellan Israel och PLO. Galtung menar att fredsjournalistiken innebär rapporteringar som har en öppenhet i tid och rum. Detta kan vi se överensstämmer med Göteborgs-postens rapporteringar från Osloprocessen. Där behandlas ofta flera olika skeenden över en längre tidsperiod, i samma artikel. Men om detta är ett medvetet val från tidningens sida eller om det beror på svårigheten i att omedelbart få fram information och om denna information är otillräcklig för att utgöra en artikel, kan vi ej avgöra. Något vi dock märkt är att när rapporteringarna var som mest intensiva och man producerade egna artiklar och texter från tidningen, var dessa närmre i tid än när artiklarna kom från en nyhetsbyrå. Detta kan tänkas ha sin förklaring i att man enbart skickade egna reportrar att bevaka fredsprocessen i händelserika tider, till exempel inledningsvis i processen. Senare när den första uppståndelsen lagt sig, prioriterade man andra nyheter och områden och nöjde sig därmed med texter producerade av nyhetsbyråer.

6.3 Tema tre- Rapporteringens perspektiv

Tema tre utgörs av aktörer och ska i likhet med sakområde analyseras utifrån de sex politiska artiklar som legat till grund för den kvalitativa analysen. En analys av aktörerna är av stor vikt för att fastställa hur fredsprocessen framställdes i Göteborgs-posten. Detta på grund av att det hjälper oss att fastställa vilka perspektiv som präglade rapporteringen från fredsprocessen. Vi utgår från de tre frågeställningar som redovisats i metod- och material kapitlet. Vi börjar med att titta på hur *presentationen av de aktörer* som förekommer ser ut samt *vilka aktörer som får mest utrymme*. Vidare analyseras de olika *aktörernas agerande* samt om deras agerande framställs som positivt eller negativt samt om detta sätt in i ett vidare sammanhang. Slutligen tittar vi på hur *aktörerna framställs i relation till varandra* och vilka roller olika aktörer intar i fredsprocessen.

6.3.1 Presentation av de olika aktörerna

En första slutsats som kan dras efter att ha fördjupat oss i de artiklar som utgjort underlaget för den kvalitativa analysen är att aktörerna i dessa i stort sett endast är politiker och diplomater. Dessa har alla olika roller samt olika ställning inom sitt eget parti eller

organisation, dock kan de alla räknas som elitpersoner som rör sig på en elitnivå. Detta uttrycks på olika sätt. Dels genom titlar som bestämmer den enskilda aktörens ställning och exempelvis viktiga poster som premiärminister, statsminister, utrikesminister och talesman alltid framgår i texterna, som ett sätt att visa på dennes status i sammanhanget och i den politiska sfären. Dels visar sig de politiska aktörernas position och ställning även genom den roll som de intar i fredsprocessen och hur man i artikeln skildrar deras bestämmanderätt och inflytande över hur förhandlingarna fortskrider. Vi kan dock märka en viss skillnad mellan hur man tilltalar den palestinska organisationen PLO och den israeliska regeringen, som kan tyda på att en viss statusskillnad görs mellan de två huvudparterna. Med anknytning till ovan ser vi i artiklarna att israeliska regeringstjänstemän ofta benämns med en framstående titel. Detta är inte fallet för PLO där dess framstående aktörer benämns som representanter för den palestinska organisationen. I en artikel titulerar man exempelvis PLO mannen Kaddoumi, som var organisationens dåvarande utrikesminister som ”utrikesminister”¹⁴⁹, alltså med ett tydligt citattecken runt. Ytterligare ett exempel är när man i text benämner en av PLO:s viktigaste frontpersoner i fredsprocessen, Mahmoud Abbas som ”(...) *en av Yasser Arafats närmaste män*.”¹⁵⁰. Det är mycket intressant att de palestinska politikernas sociala status och i viss mån bestämmande makt i fredsprocessen ofta står i direkt anslutning till och definieras av deras personliga relation till Arafat. Detta sätt att skildra de palestinska aktörerna kan ha att göra med att PLO inte utgjorde någon regering i den stil som den israeliska regeringen.

Det civila perspektivet och civila aktörer förekommer inte i artiklarna, bortsett från i ett fall där en palestinsk affärsinnehavare i Jeriko uttalar sig om en storstrejk anordnad av Hamas som tagit plats på Västbanken och Gazaremsan. Han säger ”*Jeriko är en befriad stad. Här strejkar vi inte längre*”¹⁵¹. Denne man nämns inte vid namn och detta är den enda gången som en civilperson får komma till tals. Utöver detta berörs den civila sfären någon enstaka gång i samtliga artiklar tillsammans. Fokuseringen på elitpersoner och att beskrivningen av fredsprocessen utifrån aktörer skedde på en elitnivå var mycket tydlig i artiklarna. Det kan tänkas ha sitt ursprung i att dessa var de främsta aktörerna i fredsprocessen, vilket är en naturlig förklaring. Till detta kan kopplas att medierna, och i vårt specifika fall att Göteborgsposten, har i samband med fredsprocessen varit beroende av uttalanden och informationskällor som troligtvis främst är gjorda utifrån just politiska ledare, politiker och myndighetspersoner. I våra artiklar refererar ofta till politiker och myndighetspersoner. Men vår teori säger även att medierna i alla situationer har en tendens att fokusera på eliten och det som händer på elitnivå. Galtung uttrycker tydligt genom sin modell för freds- och krigsjournalistik att detta inte bara är kännetecknande för medier i krig och konflikt utan även för medierna i en fredsprocess där man fokuserar på fredsinitiativ och konfliktlösning på elitnivå, istället för att ha ett fokus på folkliga och civila fredssträvare.¹⁵²

Genomgående i alla de sex artiklarna som har analyserats har det vad gäller aktörer varit fokus på de två främsta parterna i fredsprocessen, det vill säga Israel och PLO. PLO intar i artiklarna rollen som staten Palestina och för dess talan. Många av artiklarna har ingen tydlig inriktning på individuella aktörer och enskilda personer involverade i fredsprocessen utan majoriteten har en kollektiv karaktär där man beskriver de båda parterna dels utifrån att det är myndigheterna Israel och PLO, dels utifrån att man i texterna ofta refererar till de båda parterna som *israelerna* eller *palestinierna*, och i PLO:s fall den palestinska befrielseorganisationen eller PLO ledningen. Tittar man endast på rubrikerna på de sex artiklar som utgjort underlaget till analysen ser man att en majoritet rör sig på en kollektiv nivå där de två främsta parterna berörs. Exempelvis ”Palestinier och israeler finjusterar

¹⁴⁹ Göteborgsposten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹⁵⁰ Göteborgsposten, 931014, Israeler och Palestinier finjusterar avtalet

¹⁵¹ Göteborgsposten, 931014, Israeler och Palestinier finjusterar avtalet

¹⁵² Se s. 18, modell för freds- och krigsjournalistik

avtalet” samt ”PLO och Israel i nya samtal”. Samma mönster gäller även för andra aktörer och parter som uppkommer i samband med fredsprocessen. Dessa består främst av olika grannländer till Israel och Palestina som har haft en tydlig roll i Israel- Palestina konfliktens historia, exempelvis Syrien och Jordanien. De hålls på en kollektiv nivå och när det gäller uttalanden och utspel från dessa sidor där man i texten återger vad som sagts och eventuella ställningstaganden tilltalas dessa i texten i form av ”*Syriens regering*”¹⁵³ eller ”*Jordanien*”¹⁵⁴.

Vi ser att det finns främst ett skäl till att man refererar till de olika aktörerna på en kollektiv nivå. Det består av det faktum att fredsprocessen var en politisk process som innefattade många sidor och framförallt många enskilda individer i uppdrag av politiker, medlare, förhandlare och så vidare. Att hålla beskrivningen på en kollektiv nivå är ett sätt att förenkla för publiken. Detta genom att man reducerar aktörerna och bildar olika parter. Enligt Wolfsfeld producerar journalister historier och händelseförlopp som är korta och enkla att förstå, samt arbetar med att göra en förenkling av komplexa situationer. Detta anser vi även kunna koppla till beskrivningen av olika aktörer och parter. Eftersom vi som läsare är både geografiskt och kulturellt långt borta från händelsernas centrum blir det för komplicerat att referera till enskilda personer i den syriska regeringen eller olika personer inom PLO ledningen på grund av att publiken i Sverige inte har någon kännedom om dessa. I artikeln nöjer man sig med att referera endast till *Syrien* eller *PLO*. Det kan även tänkas att dramatiken i artikeln ökar genom att man sätter två parter eller aktörer mot varandra. Väldigt tydligt är detta fenomen i samband med *Hamas*, som även dem förekommer i en viss grad i artiklarna. Mindre tydligt är det i samband med när den svenska regeringen med Carl Bildt i spetsen förekommer samt när de norska diplomaternas roll berörs. Dessa beskrivs på individnivå, med namn och titel, och detta tror vi beror på närheten och tillgängligheten för det svenska folket. Trots att den kollektiva beskrivningsnivån i fråga om aktörer i fredsprocessen har varit tydlig i både rubrik och även genom innehåll finns det självklart några återkommande framstående individuella aktörer i samtliga artiklar. Dessa utgörs dels av de båda parternas politiska ledare, Yasser Arafat och Israels premiärminister Yitzhak Rabin. Rabin, intar en tillbakadragen roll i majoriteten av artiklarna och han är inte lika tillgänglig som andra aktörer. De aktörer som cirkulerar mest i artiklarna är framstående politiker från båda sidor som varit involverade i förhandlingar, möten, avtalspåskrivningar och så vidare. Den främste av dessa i de sex artiklarna som analyserats har varit Israels utrikesminister Shimon Peres, som på ett eller annat sätt återfinns i majoriteten av artiklarna. Denne är till synes den som får mest utrymme i artiklarna och han får ofta komma till tals när han förekommer. Intressant är att Peres omnämns och cirkulerar mer än vad Rabin gör och blir en person som vi som läsare känner igen. Från den palestinska sidan är Arafat, den aktör som återkommande finns med. Även Nabil Shaath som i en av texterna anges vara ”*Arafats närmaste man och spådd PLO ledare*”¹⁵⁵, den aktör som uppträder. Mahmoud Abbas, också uttryckligen en av Arafats närmaste män, förekommer. Överlag är det många olika enskilda palestinska politiker som uppträder och många exempel kan ges. På grund av att de saknar tituleringar är det svårt att hålla reda på alla, och detta ger ett splittrat intryck av PLO. Israel framställs som mer konsekventa i sitt tillvägagångssätt i fredsprocessen. Israel har Peres som en framstående aktör som för Israels talan. Den Palestinska sidan har ingen framträdande aktör som Peres, det närmaste en sådan vi kommer är Arafat själv.

Graden av personifiering har inte varit så hög i artiklarna. Detta är tydligt när man tittar närmare på hur lite man i texten beskriver bland annat aktörernas personliga egenskaper och fysiska attribut. Dock finns ett undantag och det är en artikel som kretsar kring att Arafat är på Sverigebesök. I denna artikel finns det en stark betoning på Arafat som fredsinitiativtagare på

¹⁵³ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹⁵⁴ Göteborgs-posten, 931111, PLO och Israel i nya samtal

¹⁵⁵ Göteborgs-posten, 931014, Palestinier och Israeler finjusterar avtalet

ett positivt plan och på de personliga uppoffringar han har gjort för freden. Vi hittar i texten exempel som *"Jag har redan betalat ett högt pris för freden. Flera av mina närmaste vänner och medhjälpare har blivit mördade. Tro mig, det känns hårt"*¹⁵⁶. Vi hittar också beskrivningar av hans person som *"Brett leende (...)"*¹⁵⁷ samt *"Och det var en nöjd Arafat (...)"*¹⁵⁸. Överhuvudtaget skildras fredsprocessen utifrån Arafats perspektiv. Han framställs som självuppoffrande, demokratisk och glad över hur freden utvecklas. Utöver denna artikel skymtas endast en viss personifiering så till vida att det i texterna ofta förekommer samma aktörer och att man gång på gång låter dessa komma till tals. Detta gäller främst just Arafat men också till stor del Peres.

Tydligt i artiklarna är att de personer som anses vara viktiga i fredsprocessen alltid anges med namn. Namnet kommer i stort sett alltid efter att man uttryckt vilken nationalitet aktören i fråga har och vilken part denne tillhör. Vissa aktörer förväntas läsaren känna igen och där uppger man inte nationalitet eller titel, men detta är ganska ovanligt i de flesta artiklar som har analyserats. Intressant är att även refererandet av källor följer samma mönster och man uppger ofta i samband med källor i texten vilken nationalitet källan har, oavsett om det är person, myndighet eller en nyhetsbyrå. På detta sätt skiljer man ut aktörerna från varandra samt skapar en tydlig distinktion mellan olika parter.

6.3.2 Aktörernas agerande

I stora drag ser vi i samtliga sex artiklar som analyserats att de kollektiva och individuella aktörerna endast i viss mån beskrivs som agerande. Aktörerna är verksamma och agerande så till vida att de för samtal och förhandlingar. Artiklarna är på så sätt begränsade vad gäller aktörernas fysiska och praktiska agerande. Graden av handling ligger i majoritet på *"Israel och PLO höll hemliga samtal i Egyptens huvudstad Kairo under måndagen och tisdagen"*¹⁵⁹, samt *"Företrädare för PLO och Israel satt igår i överläggningar i Sarpsborg i sydöstra Norge."*¹⁶⁰ Undantag finns för en artikel som handlar om Arafats besök i Sverige i slutet av 1993, där beskrivs hur och när Arafat kom till Sverige och vad han gjorde under tiden han var i landet. Ytterligare ett exempel hittar vi även i en annan text som även den rör Arafat i en agerande form. Där beskriver man Arafats arbete för att övertyga resten av arabländerna att fredsavtalet med Israel är en bra idé. Man skriver att *"PLO ledaren Yasser Arafat har fått resa runt till olika arabiska huvudstäder för att redogöra för avtalet (...)"*¹⁶¹

Majoriteten av artiklarnas innehåll består av uttalanden och kommentarer från olika aktörer och parter involverade i fredsprocessen. De aktörer som får komma till tals är i stort sett alltid framstående politiker med en till synes viktig roll i fredsprocessen. Medvetna om att fredsprocessen är en av de få tillfällen då denna långlivade konflikt i medierna inte skildrats som krig och konflikt och kantad av våldsamma inslag, kopplar vi ändå ovanstående aspekt till propagandaaspekten beskriven i teorikapitlet. En roll som medierna har under krig och konflikttider är att verka som en förlängd arm för de olika parterna som är inblandade. Detta kan även tänkas vara fallet i en fredsprocess, vilket leder oss till att aktörerna i fredsprocessen genom sina uttalanden och kommentarer har fört fram sin egen parts åsikter, ställningstaganden och syn på fredsavtalets innebörd. På detta sätt har man försökt övertyga kritiker inom den egna gruppen och berättiga sitt agerande i fredsprocessen för opinionen. Dock skulle vi inte dra slutsatsen att det är propagandaföring till den grad som det är när det

¹⁵⁶ Göteborgs-posten, 931127, PLO ser inga hinder för fred

¹⁵⁷ Göteborgs-posten, 931127, PLO ser inga hinder för fred

¹⁵⁸ Göteborgs-posten, 931127, PLO ser inga hinder för fred

¹⁵⁹ Göteborgs-posten, 931111, PLO och Israel i nya samtal

¹⁶⁰ Göteborgs-posten, 931220, Nytt toppmöte i sikte?

¹⁶¹ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

är krig eller våldsam konflikt, men vi ser det definitivt som ett sätt för parterna att legitimera sina ståndpunkter.

Aktörerna i artiklarna är mestadels i akt med att driva fredsprocessen framåt genom att föra diskussioner, samtal och förhandlingar. Endast begränsade bakgrundsbeskrivningar ges och det som aktörerna gör placeras ofta i ett begränsat sammanhang. Man refererar i bästa fall tillbaka till andra möten och förhandlingar som tagit plats tidigare, denna begränsade beskrivning skapar inte på något sätt en förståelse för hur fredsprocessen egentligen utvecklas. Ofta ges inte heller tillfredsställande förklaringar kring vad parterna har samtalat om och huruvida de kommit fram till några lösningar, utan beskrivningen består mest av enkla konstateranden kring att parterna träffats och att de är antingen eniga eller oeniga. En typisk artikel i fråga om vad aktörerna beskrivs göra är att det sammankallats till ett politiskt sammanträde mellan representanter från PLO respektive Israel, där dessa talat om hur verkställandet av fredsavtalet ska förverkligas. Ofta beskrivs resultatet av detta möte som givande. Men som det även presenterats i analysen av sakområde så beskrivs även i texten att parterna har en lång väg kvar till att på riktigt genomföra avtalets delar samt att de fortfarande är oeniga om vissa av avtalets kärnpunkter. Detta kan exemplifieras med att man i en och samma text beskriver hur de båda parterna har förhandlat fram ytterligare ett avtal som båda är nöjda med och att de båda är överens. Senare i texten beskriver man hur svåra problem som återstår att lösa trots ovanstående.¹⁶² Detta skapar en dubbelsidig bild av aktörernas agerande. På ett sätt kan man se deras agerande som mycket positivt. Parterna har beslutat sig för att komma överens och majoriteten av artiklarna talar om hur parterna har träffats och hur de börjat acceptera varandra, vilket gör att en positiv stämning skapas runt hur fredsprocessen fortskrider. I samma text som exemplet ovan hämtats från beskriver man till exempel relationerna mellan de olika parterna som god och påpekar att *"Men tonen mellan Peres och Arafat var varmare än någonsin. Peres tog till och med Arafat i hand när de gemensamt tog till orda i Davos."*¹⁶³ Men texterna behandlar även aktörernas agerande på ett negativt sätt, då främst utifrån den oenighet som råder mellan parterna. Exempelvis beskrivs det hur *"PLO lämnade samtalen i Taba 2 september. Palestinierna ansåg att israelerna har tagit tillbaka delar av fredsuppgörelsen 13 september"*.¹⁶⁴ Samt hur *"motsättningarna var så stora att de inte kunde överbryggas vid toppmötet i Kairo den 12 december mellan PLO ledaren Yasser Arafat och Israels premiärminister Yitzhak Rabin."*¹⁶⁵

Vändningarna mellan den positiva och negativa stämningen i artiklarna i samband med aktörernas ageranden kan ha att göra med att denna fredsprocess i sitt händelseförlopp kantades av olika problem och oenighet. Om vi återkopplar till Wolfsfeld och hans teorier kring mediernas dramatisering ser vi att han menar att reportrar har ett yrkesmässigt intresse av att få alla konfrontationer att verka dramatiska och extrema. Detta förklarar att man påpekar negativa aspekter vad gäller relationer eller sammandrabbningar aktörerna emellan inom fredsprocessen, i en text som innehållsligt är relativt positiv. Ytterligare en tanke som uppkommer i sammanhanget är att Galtung beskriver att journalistiken ofta skildrar framsteg utifrån ett vinna - förlora perspektiv samt att förhandlingar mellan parter som har legat i konflikt, har en tendens att framställa sammankomsterna som verbala krig. Där handlar det om vem som är smartare än den andre och vem som får sin vilja igenom. Vi anser inte att detta vinna - förlora perspektiv är så pass påtagligt i våra artiklar, men det är en aspekt som tål att tänkas på i samband med hur man skildrar aktörernas och parternas agerande. Ett utmärkande drag som vi ser vad gäller aktörer är att de aktiva ofta får chans att uttala sig i artikeln medan de passiva endast omnämns och deras agerande endast talas om.

¹⁶² Göteborgs-posten, 940211, Peres lovar resultat

¹⁶³ Göteborgs-posten, 940211, Peres lovar resultat

¹⁶⁴ Göteborgs-posten, 931111, PLO och Israel i nya samtal

¹⁶⁵ Göteborgs-posten, 931220, Nytt toppmöte i sikte?

Genomgående i artiklarna ser vi att Peres och Arafat är sina båda sidors aktiva initiativtagare till att fredsprocessen ska fortgå i en positiv riktning. Detta gäller speciellt Peres, som endast förekommer i för freden positiva sammanhang. Denne kan ses som den främsta individuella pådrivande kraften i fredsprocessen. Arafat skildras även han som en aktiv initiativtagare då även han förekommer i situationer där han försvarar freden och fredsavtalet. Andra politiker från båda parter som endast förekommer enstaka gånger i artiklarna skildras även dem som aktiva initiativtagare till fred och förespråkare för fredsavtalet. Detta skildras dock på ett annat sätt än Peres och Arafat. Dessa två skildras i stort som personligt engagerade i fredsprocessen, medan de andra är lite mer passiva. Detta kan ha att göra med att man från mediernas sida i huvudsak varit mest intresserade av att skildra aktörer som i större grad anses vara viktiga, Wolfsfeld säger exempelvis att det finns en nära koppling mellan mediestatus och offentlig status, vilket är tydligt i våra artiklar. I fråga om de norska diplomaterna och de svenska politikerna som förekommer, skildras dessa som passiva och ganska tillbakadragna.

Vi anser inte att det är någon part som genom sitt agerande framställs som mer initiativtagande till fred i motsats till den andre parten. Vi anser med artiklarna som underlag att båda parter verkar aktiva i fredsprocessen. Dock ser vi att det aktiva initiativtagandet sker på en individuell nivå, som beskrivits ovan, samt att det är vissa enskilda aktörer som är mer initiativtagande än andra, vilket visar sig genom hur ofta de förekommer i artiklarna.

Intressant i sammanhanget är att den Israeliske premiärministern Rabin, som för övrigt endast omnämns i en minoritet i artiklarna, inte kan placeras bland de aktörer som är aktiva initiativtagare till fred. Rabin skildras utifrån våra artiklar som oerhört passiv i fredsprocessen till skillnad från kollegan Peres, och i de enstaka sammanhang han uppträder är tonerna överlag ganska dämpade. Endast vid ett tillfälle uttalar sig Rabin direkt och där i samband med ett tal där han beskrivet i artikeln "(...) *bestämt motsatte sig skapandet av en palestinsk stat*".¹⁶⁶ Rabins passivitet till fred ger honom likheter med de parter som genomgående i artiklarna utpekats som motståndare till freden, det vill säga Hamas och Syrien. Dessa får inte heller mycket utrymme i artiklarna och när de förekommer är det genom att de blev omtalade, utan chans att själva beskriva och berätta. De dyker endast upp i samband med negativa skeenden samt i konfliktsammanhang. Exempelvis talar man i en artikel om att Arafat har gjort sitt starkaste angrepp på Syrien på ett möte i Belgien, och detta citat är talande för hur Syrien i de sammanhang de uppkommer framställs, " *Han (Arafat) anklagade Syrien för att ha gett fria händer åt militanta grupper som är motståndare till fredsuppgörelsen mellan PLO och Israel. Syrien är rasande, eftersom de anser att Arafat gick bakom dess rygg vid fredsuppgörelsen med Israel, och har vägrat stödja uppgörelsen*"¹⁶⁷. Syrien och Hamas framställs i huvudsak som antagonister i samband med fredsprocessen. Detta är något som vi kommer att återkomma till och utveckla i nästa kapitel.

6.3.3 Aktörerna i relation till andra aktörer

Vilka olika parter som de olika aktörerna representerar är mycket tydligt i artiklarna. Dels på grund av att man i texten, som beskrivet under *presentation av aktörer*, i stort sett alltid presenterar aktörerna utifrån nationalitet och på så sätt fastställer vilken sida denne tillhör och att man hänvisar till aktörerna som exempelvis "den israeliske premiärministern" eller "PLO ledaren Yasser Arafat". Men dels även genom att man i texterna tydligt uttrycker de olika aktörernas ståndpunkter och ställningstaganden i samband med den pågående fredsprocessen. Detta görs främst genom att man återger positiva eller negativa uttalanden och kommentarer givna av någon specifik part eller att man relaterar det som någon aktör har gjort till ett positivt eller negativt ställningstagande. Givet är att i fråga om de främsta aktörerna som till

¹⁶⁶ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹⁶⁷ Göteborgs-posten, 931111, PLO och Israel i nya samtal

exempel Rabin, Peres och Arafat är vilken part de representerar självklar eftersom deras plats som ledare i fredsprocessen redan är bestämd. Detta trots att Rabin inte är så väldigt förekommande i artiklarna som har analyserats. Rabin och Arafat gör några av sina ställningstaganden genom att visa på gamla traditionella ståndpunkter som de båda parterna intagit i konfliktstider. Arafat säger till exempel i en text *"Det är mitt land, det är mitt folk (...) Det är Israel som ockuperar"*¹⁶⁸ Samt i en annan *"Vad vi har uppnått är vad som har varit möjligt och inte vad vi ville, att grunda en palestinsk stat med Jerusalem som huvudstad. Men vi tror att detta ligger mycket nära"*¹⁶⁹. Även Rabin uttalar sig i samma artikel på ett liknande sätt *"För att bevara vår nationella karaktär måste vi finna en lösning i stil med en federation med palestinierna eller något som också innefattar Jordanien"*¹⁷⁰. Att man i artikeln använder sig av sådana uttalanden tolkar vi som ett sätt för att visa på att parterna och de enskilda aktörerna trots fredsprocessens positiva aspekter fortfarande står långt ifrån varandra i fråga om hur konfliktens helhetslösning i framtiden ska se ut samt att de på detta sätt bekräftar vilken part de tillhör. Att föra fram sådana traditionella och tydliga ställningstaganden gör att det blir en uppdelning mellan de olika sidorna i fredsprocessen och framställer det som att parterna inte gemensamt jobbar för fred utan förhandlar utifrån egna intressen. Att dessa uttalanden görs av ledarna för de båda huvudparterna gör att det framställs som att detta är ett ställningstagande som hela det palestinska respektive det israeliska samhället ställer sig bakom. Vi ser en viss koppling till Galtungs teorier kring "Vi och dem" journalistik. Begreppet menar att medierna under en konflikt arbetar för att avhumanisera den ena parten för att uppnå egna intressen. Detta anser vi dock främst kan appliceras på en journalistik som bedrivs i respektive involverat lands medier i konfliktstider, och är inte så applicerbart på hur Göteborgsposten har arbetat med material från fredsprocessen. Kopplingen ligger däremot i att en tydlig distinktion görs mellan de olika parterna och aktörerna som förekommer i artiklarna, där varje part vill försvara hur de själva agerar samt uttrycka sina åsikter om andra inblandade parter. Att parterna gör för fredsprocessen negativa uttalanden som kan härröras till de ställningstaganden man gjorde när man var i tydlig konflikt, är dock inte vanligt förekommande i artiklarna. Utan de ställningstaganden som görs är för fredsprocessen i huvudsak positiva. Detta gäller speciellt i fråga om de som vi ser det mest förekommande aktörerna Peres och Arafat, men även i samband med de israeliska och palestinska politiker som i artiklarna bara förekommer enstaka gånger. På den kollektiva nivån ser vi att fler negativa ställningstaganden kring parterna förekommer. Då uttrycks ofta detta utifrån upphovsmannens synvinkel och inte lika mycket genom citat gjorda av aktörerna själva. Dessa figurerar i samband med hur förhandlingar gång på gång stoppats då parterna av olika skäl, som i texten inte fördjupas mycket, inte kommer överens. Oundvikligen står de två huvudparterna alltid i opposition till varandra, både på en kollektiv och en individuell nivå. Dessa har alltigenom konflikten betraktats som olika parter med oförenliga mål och fredsprocessen var en av de få gånger man tog initiativ och en viss kompromissvilja fanns. Huvudparterna står ibland också i opposition till andra aktörer än varandra, till exempel de parter som är motståndare till fred. Vi ser att artiklarna till stor del innehåller en viss symmetri när det gäller att spegla båda huvudparter i fredsprocessen. Detta ser vi främst genom att båda parter ofta i en och samma text får komma till tals och att dessa får chans att enskilt kommentera situationer i fredsprocessen. Vi anser detta vara mycket positivt då man till synes ger samma utrymme till båda parter och att Göteborgs-posten i detta fall inte föredragit att berätta om endast ett perspektiv i fredsprocessen. Även våra teoretiska utgångspunkter pekar på att symmetrin är viktig för att en förståelse ska skapas för situationen hos läsaren, annars riskerar denne att få en felaktig bild av fredsprocessen. Övriga parter och aktörer som beskrivits tidigare i texten präglas inte av samma symmetri utan förekommer i artiklarna i mindre utsträckning.

¹⁶⁸ Göteborgs-posten, 931127, PLO ser inga hinder för fred

¹⁶⁹ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹⁷⁰ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

Vi ser utifrån artiklarna att de flesta aktörer i denna fredsprocess intar en positiv roll som fredsiddkare och freds försvarare. De framställs som att de är starkt övertygande om att en fred mellan Israel och Palestina är möjlig och deras upprepade försök att lösa fredsavtalets kritiska punkter som tas upp i många av artiklarna visar aktörernas engagemang i fredsprocessen. De flesta av aktörerna intar därmed rollen som politiska freds förhandlare med en klar positiv syn på fredsprocessen. I många av artiklarna bekräftas detta inte bara genom beskrivningar, utan även genom uttalanden och direkta kommentarer från enskilda aktörer. Ett citat som är mycket typiskt för hur dessa framställs kommer från Mahmoud Abbas i samband med att de första förhandlingarna kring genomförandet av avtalets första delar startats upp. Han säger ”*Vi är verkligen fast inställda på att nå en fullständig fredsuppgörelse (...)*”.¹⁷¹ Ytterligare ett exempel hittar vi i artikeln om Arafats Sverigebesök där denne säger ”*Om det finns en vilja finns det en väg. Det finns inga hinder för fred som inte kan överbryggas*”.¹⁷² Från den israeliske sidan är det Peres som står för liknande kommentarer och ett exempel är då Peres och Arafat har suttit i förhandlingar för att diskutera detaljerna kring verkställandet av fredsavtalet. Peres säger ”*Vi är seriösa. Vi kommer att nå ett avtal där allt regleras*”.¹⁷³ Att huvudparten av aktörerna intar rollen som fredsiddkare är positivt och vi kopplar detta till hur medierna kan hjälpa till att fastställa fredsprocessens politiska klimat. Om en övervägande positiv bild av aktörerna ges i medierna påverkar detta naturligtvis på ett mer positivt sätt än om medierna förmedlade negativa bilder av de politiska aktörerna. Dock ser vi att denna positiva roll som aktörerna intar ibland övertäcks av bilden av fredsprocessen som kantad av oenighet och motsättningar. Denna alternativa bild minskar tilltron på aktörernas goda vilja och deras förmåga att praktiskt genomföra fredsavtalet.

I artiklarna förekommer det även aktörer och parter som intar rollen som antagonister i fredsprocessen. Som vi redan nämnt tidigare utgörs dessa av främst Syrien och Hamas. Dessa står för oppositionen mot fredsprocessen och speglas i huvudsak på ett negativt sätt i rapporteringen. De kan inte ses som fiender i den mening att de är fiender till den ena eller den andra parten, även fast underliggande konflikter ligger i botten, utan dessa beskrivs som fiender till fredsprocessen. Syrien och Hamas har till synes inga andra roller i fredsprocessen än att motsätta sig den. Exempelvis beskrivs det kortfattat i en av artiklarna varför Syrien inte stödjer fredsavtalet, ”*Syriens regering fruktar att palestinierna gör avkall på den gemensamma arabiska hållningen att Israel måste dra sig tillbaka från varje tum av alla de områden som den judiska staten lade under sig*”.¹⁷⁴ Vi har gjort främst två iakttagelser vad gäller detta citat. Det ena är att Syrien framställs som mycket bakåtsträvande och nästan nationalistiska genom att man refererar till *den gemensamma arabiska hållningen*. Vid tiden för fredsprocessen hade Egypten redan undertecknat fredsavtal med Israel och Jordanien var på gång. Det andra är att detta är en av få gånger religiösa benämningar förekommer i samband med fredsprocessen. Att kalla Israel för *den judiska staten* i samband med Syrien leder tankarna direkt till en konflikt mellan judar och muslimer. Hamas beskrivs mer på en folklig nivå och deras motstånd sker mest med utgångspunkt i det civila samhället. Exempelvis ”*På Västbanken och i Gazaremsan var det igår inget jubel över att förhandlingarna börjat på allvar. Den muslimsk fundamentalistiska rörelsen Hamas hade uppmanat tillorstrejck i protest mot Gaza- Jeriko avtalet*”.¹⁷⁵ Vi ser att den religiösa aspekten rörs även här, då i samband med det civila palestinska samhället.

¹⁷¹ Göteborgs-posten, 931014, Palestinier och Israeler finjusterar avtalet

¹⁷² Göteborgs-posten, 931127, PLO ser inga hinder för fred

¹⁷³ Göteborgs-posten, 940211, Peres lovar resultat

¹⁷⁴ Göteborgs-posten, 930902, Ömsesidigt erkännande snart?

¹⁷⁵ Göteborgs-posten, 931014, Palestinier och Israeler finjusterar avtalet

Wolfsfeld betonar att medierna kan spela en viktig roll i hur antagonister uppfattas hos opinionen, vilken legitimitet de uppnår samt vilken inverkan de kan ha på fredsprocessen. Denne menar att eftersom de flesta antagonister bidrar med viktig information kring fredsprocessen till nyhetsmedierna anpassar de ofta sina planer och handlingar till mediernas behov. Medierna i sin tur är ju alltid intresserade av laddade skeenden och grupper som aktivt arbetar emot en fredsprocess eftersom det bidrar till dramatik. Antagonisterna utvecklar mediestrategier och detta är tydligast bland svagare motståndare där behovet att täckas in i medierna är som störst. Hit kan vi tydligt koppla Hamas som genom sina extrema handlingar och uttalanden lyckats få mycket uppmärksamhet i medierna. När de väl fått uppmärksamhet kan medierna hjälpa till att förändra synen på dessa grupper hos opinionen. PLO är en organisation som genomgått en sådan förvandling. Till en början framställdes de framförallt som en terroristorganisation men med tiden ändrades denna bild i de svenska medierna och man började se organisationen som en legitim representant för Palestina.

6.3.4 Sammanfattning – rapporteringens perspektiv

Slutsatsen är att aktörerna i artiklarna är politiker som på olika sätt är involverade i fredsprocessen. Dessa rör sig uteslutande inom den politiska sfären. Deras sociala status varierar, dock är det märkbart att alla dessa aktörer är elitpersoner och rör sig på elitnivå.

Vidare ser vi även tydligt att aktörerna i huvudsak rör sig på en kollektiv nivå och man tilltalar ofta de olika parterna med kollektiva tilltal. Man refererar inte heller till de enskilda aktörerna inom olika parter vilket gör att artiklarna inte kan anses vara personifierade. Undantag finns och vi ser att det finns aktörer som är ständigt återkommande i praktiskt taget alla artiklar. Dessa är Yasser Arafat samt den israeliske utrikesministern Shimon Peres. Vi ser även att det är dessa aktörer, samt de två huvudparterna Israel och PLO som får mest utrymme i artiklarna. Ytterligare aktörer förekommer i några enstaka artiklar men de är inte ständigt förekommande och får inte lika mycket utrymme.

Agerandet i artiklarna är reducerat till att aktörerna gör olika typer av uttalanden och att man i texten beskriver att de är på olika möten och sammanträden. Sammanhangen är ofta vagt beskrivna och som bäst refererar man tillbaka till föregående förhandlingssituationer. Agerande i den formen att någon aktör praktiskt eller fysiskt handlar förekommer i princip inte. Aktörernas agerande kan även sägas beskrivas positivt, men ibland förekommer det att man i texten påpekar att deras agerande lett till oenighet och motsättningar. Inte heller aktörernas agerande sätts in i något vidare sammanhang. Positivt är dock att de flesta aktörerna i artiklarna beskrivs vara initiativtagare till fred. Vi ser även att det finns parter och aktörer som beskrivs som motståndare till fred, dessa utgörs av Hamas och Syrien. Aktörerna och parterna står alltid i opposition till varandra, dock ser vi att rapporteringen präglas av en viss symmetri. Vilken part dessa representerar är mycket tydligt. Det visar sig genom olika ställningstaganden som aktörerna gör genom handling eller uttalande. I några fall i samband med Arafat och Rabin ser vi att några för freden negativa uttalanden kan hittas. Däremot vill vi konstatera att de flesta ställningstaganden som görs i artiklarna är för freden i huvudsak positiva. Hos aktörerna skymtas på detta sätt en vilja till fred och en viss kompromissvilja. De politiker som förekommer intar på så sätt en roll som fredssträvar och fredsiddkare, medan Hamas och Syrien intar rollen som antagonister och motståndare till fredsprocessen. Dessa beskrivs alltid i för freden negativa sammanhang.

6.4 Sammanfattning resultat och analys

Vi har tidigare i kapitlet sammanfattat resultaten för undersökningen utifrån de olika teman vi utgått ifrån. Men för att ytterligare tydliggöra de slutsatser vi kommit fram till samt konkret svara på vårt syfte, följer här en sammanfattning där vi extraherat det absolut väsentligaste ur

samtliga våra resultat och vår analys för att sedan svara på syftet som är *hur Göteborgs-posten värderade och framställde nyheter från konflikten mellan Israel och Palestina i samband med fredsprocessen*.

I fråga om hur Göteborgs-posten värderat nyheter kring konflikten mellan Israel och Palestina i samband med fredsprocessen konstaterar vi att den värderas högst i början av den undersökta perioden. Detta kan vi se dels genom att det överlag förekommer flest artiklar de två första månaderna. Men dels även genom att majoriteten av den totala mängden bilder samt antalet puffar på förstasidan förekommer under denna tvåmånaders period. Att antalet publicerade texter var flest i början av den undersökta perioden, det vill säga en månad innan till en månad efter undertecknandet av principdeklarationen, beror på att fredsprocessen i sitt initiala stadium är likställd en oväntad händelse. Den innehåller många faktorer som nyhetsvärderingen prioriterar. Det vill säga det är en oväntad, plötslig och överraskande politisk händelse som på grund av den långdragna bakomliggande konflikten intresserar en stor publik. Rapporteringen skiljer sig från den klassiska nyhetsvärderingen genom att det fredsriktade innehållet ges stort utrymme, istället för att endast prioritera konflikt relaterade ämnen. Att de fredsriktade artiklarna under perioden får ett stort utrymme är ett förvånande resultat då våra teoretiska utgångspunkter menar att konfliktrelaterade ämnen ofta tar över rapporteringen.

Göteborgs-postens rapportering framställer skeendet i konflikten mellan Israel och Palestina som främst politiska möten, samtal och förhandlingar. Artiklarna behandlar hur man ska få till en fred mellan de två parterna. Artiklarna präglas av en öppenhet i tid och rum, vilket betyder att i samma artikel behandlas flera skeenden och händelser från en längre tidsperiod. Resultaten visar att artiklarna är begränsade i sin bakgrunds- och kontextbeskrivning och att en viss förförståelse krävs från läsarens sida. Sammanhanget är alltid den pågående fredsprocessen men skiftar i omfattning från att enbart förklara vad som sker här och nu till att referera till föregående politiska sammankomster. Den politiska atmosfären i artiklarna är i huvudsak positiv, men texterna redogör även för hinder och motsättningar mellan olika parter i samband med fredsprocessen. Rapporteringen är i detta avseende mångsidig, men präglar inte val av ämne eller fokus i artiklarna. Slutsatsen blir således att artiklarnas kontext och sammanhangsbeskrivning i stor mån är otillräcklig och förenklad, samt att det allmänna intrycket är att rapporteringen är ensidig.

Det huvudsakliga perspektivet i artiklarna är från konfliktens huvudparter Israel och PLO och representanter för dessa parter i form av politiska ledare och fredsförhandlare. De politiska aktörerna som förekommer framställs i huvudsak som aktiva initiativtagare till fred, dock utför de inga fysiska eller praktiska aktioner utan detta fastställs genom för freden positiva uttalanden. Majoriteten av aktörerna intar därmed i huvudsak rollen som fredsiddkare och freds försvarare, trots att vi skymtar en viss oenighet i fråga om aktörernas agerande. Rapporteringen präglas av en symmetri vad gäller de två huvudaktörerna, det vill säga att de får komma till tals lika mycket. De som inte får komma till tals är antagonister, alltså motståndare till fredsprocessen. Slutsatsen är att aktörerna som förekommer har en hög social status i det avseendet att de är kända politiker med en hög maktställning. De är således elitpersoner och rör sig på en politisk elitnivå. De framställs som positivt inställda till fredsprocessen.

Resultaten av vår studie leder oss fram till slutsatsen att Göteborgs-posten värderade nyheter kring fredsprocessen mellan Israel och Palestina högt i processens inledande skede. Detta beror till stor del på dess oväntade och dramatiska egenskaper som går i linje med konventionerna för nyhetsvärdering. Göteborgs-posten framställde fredsprocessen som en övervägande positiv politisk händelse och aktivitet mellan ledande politiker. Detta betyder att

nyheter från konflikten under denna fredsperiod utspelar sig i den politiska sfären med ett tydligt fokus på den politiska eliten. Den civila dimensionen och rapportering kring positiva respektive negativa humanitära konsekvenser i samband med konflikten och fredsprocessen är i stor mån frånvarande. Detta har fått dra sig tillbaka till förmån för en förenklad rapportering kring ett politisk skeende.

7. Slutdiskussion

Den utgångspunkt som motiverade oss att göra denna studie är en stark uppfattning om att medier genom sin nyhetsrapportering inte gynnar fred i konfliktdrabbade områden. Vi utgick från en bild där medierna har en strävan efter att dramatisera händelser och förenkla orsaker och konsekvenser till den grad att nyheterna faller in i en förutbestämd mall som man vet är kommersiellt gångbar. Detta för att nå en bred publik och för att fler människor på ett lätt sätt ska kunna ta till sig informationen utan att det ska kräva för stor ansträngning. Vår första tanke var att göra en studie på hur medierna rapporterar från en tydlig konflikt eller ett pågående krig. Men när vi började läsa in oss på ämnet insåg vi snart att det intressanta

snarare låg i att undersöka hur medier rapporterar från en motsatt situation, det vill säga när en konflikt är nära en fredlig lösning; en fredsprocess. Med det menar vi inte att det inte är intressant och viktigt att granska mediers roll i tider av krig eller konflikt, men detta fält är redan omfattande och vi såg att det motsvarande fältet inte var lika efterforskat. Man kan rent ut sagt säga att det finns ett tomrum i forskningen som vi tycker är viktigt att man uppmärksammar. Wolfsfeld uttrycker att många forskare anser att det är mycket mer spännande och intressant att forska kring krig och konflikter snarare än lugna och "händelselösa" fredstider. Fred för många medier innebär att jobbet är avklarat och att man kan gå vidare till att rapportera från nästa krig eller konflikt. Vi tror dock att den efterföljande rapporteringen från när konflikten är över är minst lika viktigt eftersom det är då man har möjlighet att följa upp krigets konsekvenser och hur det har påverkat den civila befolkningen. På så sätt kan medier bidra till en djupare förståelse för krigets eller konfliktens förödelse samt peka på de positiva aspekter som en fullständig fred innebär för människor. Medierna kan skapa opinion för fred och emot krig. En opinion som kan se till att det inte återupprepas.

Med en sådan inställning, som beskrivits ovan, förväntade vi oss ett visst resultat från vårt material som skulle bekräfta våra egna "fördomar" men även det som de författare vars teorier vi grundade undersökningen på menade. På denna punkt anser vi oss vara positivt överraskade eftersom vårt slutgiltiga resultat både från den kvantitativa och kvalitativa undersökningen visar en dominerande fredsriktad rapportering samt en kompromissvilja från det undersökta mediets sida att belysa andra dimensioner än konflikt och osämja. Trots att man kunde ha inriktat rapporteringen mot att parterna inte kommer överens och att fredsprocessen enbart kantades av motsättningar, har man till stor del istället lyft fram positiva aspekter av parternas agerande och kompromissvilja. Detta visar på att trots att det fanns en möjlighet för medierna att dramatisera processens händelseförlopp, valde man att visa upp en bild som för freden var i huvudsak positiv. Det kan diskuteras huruvida Sveriges medier har stor chans att vare sig hjälpa eller stjälpa fredsprocessen mellan Israel och Palestina, och utan att göra anspråk på att uttala oss om hur rapporteringen såg ut i andra länder, tror vi ändå att den inte skiljer sig allt för mycket från andra neutrala länders rapporteringar. Detta bygger vi bland annat på att det i det undersökta materialet förekom så pass många texter producerade av Svenska och internationella nyhetsbyråer. Vi vågar anta att rapporteringen i Göteborgs-posten inte skiljer sig radikalt från andra tidningars rapporteringar.

Trots de överlag positiva resultat som uppkom genom undersökningen kan vi inte påstå att journalistiken som förts i Göteborgs-posten utgör normen för god journalistik eller vad Galtung skulle beskriva som fredsjournalistik. Rapporteringen var alldeles för begränsad i sin kontext- och bakgrundbeskrivning för att ge en fullständig bild av och skapa en förståelse för den komplexa situationen som rådde under perioden. Texterna kräver en förkunskap hos läsaren, och detta är något vi ser genomgående i materialet och inte enbart ett kännetecken för de sex artiklar som vi kvalitativt analyserat. Vi ser även att det råder en näst intill total avsaknad av beskrivningar av det civila samhället och humanitära konsekvenser. Rapporteringen är begränsad till att endast beskriva en selektiv elitgrupp bestående av politiker och diplomater. Rapporteringens mångsidighet försvinner eftersom man inte lyfter in andra perspektiv och relaterar dessa till fredsprocessen. Rapporteringen blir ensidig, vilket är negativt för fredsprocessens utveckling. En kritiker skulle påstå att fredsrapporteringen följt samma mall som gäller för övriga nyheter, men att ämnet krig och konflikt ersatts med fred.

Vi kan utifrån vår studie endast uttala oss om hur rapporteringen såg ut under vår undersökta period. Detta gör att vi inte definitivt kan säga hur den fortsatta rapporteringen från den långa fredsprocessen såg ut i Göteborgs-posten. Vår kunskap om fredsprocessens förlopp, dess våldsamma efterspel och det nuvarande läget i Mellanöstern gör att vi i alla fall kan ana innehållet i de följande rapporteringarna. Vi antar att rapporteringen med tiden kommer att

följa fredsprocessens förlopp och därmed anta en mer konfliktrinriktad och våldsam karaktär. Vi tar i bakgrunden upp viktiga milstolpar i fredsprocessens förlopp där man kan skymta tendenser som ledde till att processen antog en mer negativ inriktning. Vi förstår att medierna inte kan, för att skydda en fredsprocess utgång, bortse från att rapportera om de våldsamheter som sker. Däremot har vi sett hur materialet under fredsprocessens ”goda dagar” från en dag till en annan ersätts med stora reportage och artiklar från mer våldsam och konfliktdrabbade områden. Detta visar på mediernas konfliktorientering och deras prioritering av dramatiska och plötsliga konflikter framför utdragna fredsprocesser. Vi tror därmed att det fredsriktade innehållet i samband med fredsprocessen har fått ge vika för mer konfliktrinriktat innehåll.

Eftersom rapporteringen låg på en stadig politisk nivå utan någon egentlig betoning på den civila sfären kan det tänkas att det varit svårt för den civila befolkningen att relatera till fredsprocessen. Detta kan vara en orsak till fredsprocessens misslyckande. Tidigare litteratur kring Osloprocessen tar upp just denna aspekt och man menar att de politiska samtal och förhandlingar som grundades i en sluten miljö i Oslo, hade svårt att nå ut till folket. De civila kunde inte ta del av den positiva atmosfär och det förtroende som till synes byggts upp mellan förhandlarna, och man såg istället fredsprocessen som ett hot mot de gamla identiteterna. Ytterligare en orsak till fredsprocessens misslyckande kan vara att man från makthavarnas och mediernas sida inte lyft ner fredsprocessen till en civil nivå. Man skildrade inte de civila och man talade inte om deras situation, vilket troligtvis bidragit till att den civila befolkningen inte känner sig delaktiga. Politikerna och medierna framställde fredsprocessen som ett skeende som inte rör den civila sfären. Detta leder till att folket söker en representant som de kan relatera till och som kan föra fram deras vilja och kamp. Nu i efterhand kan vi se att denna representant i palestiniernas fall blev den extremistiska organisationen Hamas.

Vi vill poängtera att vi tycker att det ämne som vår studie har behandlat är väldigt intressant. Arbetet har varit givande och vi skulle gärna se en utveckling av detta fält i framtiden. Vi var själva tvungna att begränsa oss men har många tankar kring hur man skulle kunna vidareutveckla vår studie. En intressant utveckling skulle vara att göra en jämförelse med rapporteringen från en annan tidning, såväl svenskt som internationellt. En sådan studie skulle kunna fastställa vilka likheter och skillnader som finns i olika mediers rapportering från samma ämne. Det skulle tillföra studien extern validitet, det vill säga att den är generaliserbar för medier i en mer allmän bemärkelse. Ytterligare ett sätt att gå vidare från vår studie är att faktiskt undersöka perioden som tar vid där vår studie slutar för att kunna fastställa hur den fortsatta rapporteringen såg ut och om den förändrades på något sätt. Ett sätt att göra detta på är att jämföra resultatet från vår studie med en studie gjord från fredsprocessens slutliga skede och se vilka skillnader som finns i rapporteringen från två perioder under samma fredsprocess som helt naturligt har olika karaktär.

8. Sammanfattning

Vi har gjort en undersökning av hur Göteborgs-posten värderade och framställde nyheter från konflikten mellan Israel och Palestina i samband med Osloprocessen. Detta har vi gjort genom en kvantitativ kartläggning av den totala mängden texter under en sexmånadersperiod. Genom att fastställa faktorer kring textens egenskaper har vi kunnat se hur tidningen värderat nyheten. Vi har även gjort kvalitativa innehållsanalyser på ett urval av sex artiklar från rapporteringen. Genom att se vilken typ av text som förekommer mest samt vilket huvudsakligt fokus och perspektiv dessa har, har vi statistisk motiverat urvalet av artiklar för den kvalitativa analysen.

Media kan spela en viktig roll i främjandet av fred. De kan betona de fördelar som fred kan föra med sig, och de kan hjälpa till att omvandla fiendebilder. Men media kan även verka som

förstörande agenter i processen. De kan framhålla riskerna och farorna associerade med kompromisser, öka legitimiteten för dem som motsätter sig kompromisser och återinföra negativa stereotyper av fienden.

Alla nyhetsmedier styrs av en typ av nyhetskonventioner som bestämmer vad och hur man rapporterar från en konflikt. Alla artiklar, som rör såväl krig som fred och som publiceras, passerar först genom en urvals- och granskningsprocess som kallas nyhetsvärderingsprocessen. Tidigare studier visar hur denna process tenderar att missgynna nyheter med ett fredsriktat innehåll samtidigt som den gynnar nyheter med ett våldsamt och dramatiskt innehåll. Genom att följa den traditionella krigsjournalistikens former hamnar fredsprocesser och konfliktlösningar i skymundan och den analyserande, transparenta och mångsidiga bilden försvinner. Galtung menar att mediernas aktiva roll och det sätt de rapporterar från krig och konflikter i dagens läge försvårar fred och konfliktlösning.

Våra resultat visar att majoriteten av texterna i rapporteringen från konflikten mellan Israel och Palestina under den undersökta perioden, utgjordes av politiska artiklar med ett fredsriktat perspektiv. Det huvudsakliga fokuset i dessa artiklar var hur man ska få till en fred mellan de två parterna genom politiska möten, samtal och förhandlingar. Det huvudsakliga perspektivet i artiklarna är från konfliktens huvudparter Israel och PLO och representanter för dessa parter i form av politiska ledare och fredsförhandlare. De politiska aktörerna som förekommer framställs i huvudsak som aktiva initiativtagare till fred, dock utför de inga fysiska eller praktiska aktioner utan detta fastställs genom för freden positiva uttalanden.

Resultaten av vår studie leder oss fram till slutsatsen att Göteborgs-posten värderade nyheter kring fredsprocessen mellan Israel och Palestina högt i processens inledande skede. Detta beror till stor del på dess oväntade och dramatiska egenskaper som går i linje med konventionerna för nyhetsvärdering. Göteborgs-posten framställde fredsprocessen som en övervägande positiv politisk händelse och aktivitet mellan ledande politiker. Detta betyder att nyheter från konflikten under denna fredsperiod utspelar sig i den politiska sfären med ett tydligt fokus på den politiska eliten. Den civila dimensionen och rapportering kring positiva respektive negativa humanitära konsekvenser i samband med konflikten och fredsprocessen är i stor mån frånvarande. Detta har fått dra sig tillbaka till förmån för en förenklad rapportering kring ett politisk skeende.

9. Referenslista

Böcker:

Altheide, David L. (1996) *Qualitative media analysis*. Thousand oak: Sage

Asp, Kent (1992) Journalistik som forskningsområde i *Forskning om journalistik, medier och kommunikation*. Carlsson, Ulla och Lindblad, Anders (red.) (1992) Göteborg: NORDICOM

Bjereld, Ulf (1989) *Svensk mellanösternpolitik: En studie av Sveriges agerande och ställningstaganden gentemot konflikterna i Mellanöstern 1947-1985*. Stockholm: Carlsson

Carlberg, Anders (2002) *Osloprocessen - framsteg och felsteg*. Stockholm: Svensk Israel-information

Carlsson, Jöran (1995) *Omvärldskonflikter i forskning och journalistik- förutsättningar för dialog*. Göteborg: Padrigu (Institutionen för freds- och konfliktforskning)

Djerf Pierre, Monica (1996) *Gröna nyheter*. Göteborg: JMG (Institutionen för journalistik och masskommunikation)

Dominique, Stefan (1998) *Israel i svenska medier - en granskning av Israelbilden under 10 år*. Malmö: E&D Publications

Esaiasson, Peter (red.) (2003) *Metodpraktikan; konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nohrstedts juridik

Fjaestad, Björn och Jeleby, Hans (1970) *Dimensioner vid nyhetsvärdering*. Stockholm: Svenska tidningsutgivareföreningen

Fogelberg, Karin (2004) *Reportrar på plats; studier av krigsjournalistik 1960-2001*. Göteborg: JMG (Institutionen för journalistik och masskommunikation)

Galtung, Johan (2002) *Peace journalism- a challenge* i *Journalism and the New World Order*, Vol.2. Kempf, Wilhelm och Luostarinen, Heikki (red) Göteborg: NORDICOM

Gerner, Deborah J. (red.) (2000) *Understanding the contemporary Middle East*. London: Lynne Rienner Publishers, Inc.

Hallin, D. C. (1997) "The media and war" i *International Media Research- A critical survey* Corner John, Schlesinger Philip, Silverstone Roger (red), London/ New York: Routledge.

Hvitfelt, Håkan (1988) *Nyheter i krig*. Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar

Håkansson Ola (red.) (2003) *Metodbok för medievetenskap*. Malmö: Liber AB

Kempf, Wilhelm och Luostarinen, Heikki (red) (2002) *Journalism and the New World Order*, Vol.2. Göteborg: NORDICOM

Lindholm Schultz, Helena (2002) *Krig i vår tid*. Lund: Studentlitteratur

Lynch, Jake och McGoldrick Annabel (2005) *Peace journalism*. Gloucestershire: Hawthorne Press

Persson, Sune (1994) *Palestinakonflikten*. Lund: Studentlitteratur

Roach Colleen (editor) (1993) *Communication and culture in war and peace*. Newbury Park: Sage Publications Inc.

Wolfsfeld, Gadi (2004) *Media and the path to peace*. Cambridge: Cambridge University Press

Öhberg, Patrik (2006) *Israels uppkomst och historia*. Stockholm: Hillel förlaget

Östgaard, Einar (1968) *Nyhetsvärdering*. Stockholm: Wahlström och Widstrand

Artiklar:

Göteborgs-posten, 930902, *Ömsesidigt erkännande snart?*, (TT)

Göteborgs-posten, 931014, *Palestinier och Israeler finjusterar avtalet*, (TT-Reuter)

Göteborgs-posten, 931111, *PLO och Israel i nya samtal*, (TT-AFP/AP)

Göteborgs-posten, 931127, *PLO ser inga hinder för fred*, (Mattsson Britt-Marie)

Göteborgs-posten, 931220, *Nytt toppmöte i sikte?*, (TT-NTB)

Göteborgs-posten, 940211, *Peres lovar resultat*, (Mattson Britt-Marie)

Innehållsförteckning - Bilagor

Tabeller (procent)

Tabell 7. Typ av text

Tabell 8. Upphovsman

Tabell 9. Korsning mellan upphovsman och typ av text

Tabell 10. Korsning mellan datum och upphovsman

Tabell 11. Bild

Tabell 12. Korsning mellan placering och bild

Tabell 13. Korsning mellan typ av text och bild

Tabell 14. Korsning mellan datum och bild

Tabell 15. Korsning mellan datum och huvudsakligt ämne

Tabell 16. Korsning mellan typ av text, huvudsakligt fokus och huvudsakligt ämne

Artiklar för kvalitativ textanalys

Göteborgs-posten, 930902, *Ömsesidigt erkännande snart?*

Göteborgs-posten, 931014, *Palestinier och israeler finjusterar avtalet*

Göteborgs-posten, 931111, *PLO och Israel i nya samtal*

Göteborgs-posten, 931127, *PLO ser inga hinder för fred*

Göteborgs-posten, 931220, *Nytt toppmöte i sikte?*

Göteborgs-posten, 940211, *Peres lovar resultat*

Kodschema för kvantitativ undersökning

Protokoll för kvalitativ textanalys

Kodschema för den kvantitativa undersökningen

V1. Datum

1. 13 aug- 12 sep
2. 13 sep- 12 okt
3. 13 okt- 12 nov
4. 13 nov- 12 dec
5. 13 dec- 12 jan
6. 13 jan- 13 feb

V2. Vart är texten placerad?

1. Utrikes
2. Förstasida

V3. Vad är det för typ av text?

1. Notis
2. Artikel
3. Reportage
4. Personporträtt
5. Puff

V4. Vem är upphovsman till texten?

1. Nyhetsbyrå
2. Egenproducerad
3. Ej preciserad

V5. Finns det någon bild till texten?

1. Nej
2. En
3. Flera

V6. Vilket är textens huvudsakliga fokus?

1. Politiskt/ diplomatiskt
2. Civilt
3. Militärt
4. Övrigt

V7. Vilket är textens huvudsakliga ämne?

1. Fredsinitiativ/ fredlig konfliktlösning
2. Krig/ konflikt och våldshandlingar
3. Humanitära konsekvenser
4. Övrigt

Protokoll för den kvalitativa analysen

Tema 2, Rapporteringens fokus	Datum + artikelnamn
<p>Hur presenteras sakfrågan och ämnet?</p>	<p><i>Här skrev vi in korta svar på de frågor som fanns i det kvalitativa "kodschemat". På så sätt kunde vi fastställa de allmänna dragen och sedan diskutera, jämföra och analysera dessa vidare.</i></p>
<p>Hur ser problemformuleringen ut?</p>	
<p>Präglas texten av en mångfald eller ensidighet?</p>	

Tema 3, Rapporteringens perspektiv	Datum + artikelnamn
<p>Hur presenteras de aktörer som förekommer?</p>	<p><i>Här skrev vi in korta svar på de frågor som fanns i det kvalitativa "kodschemat". På så sätt kunde vi fastställa de allmänna dragen och sedan diskutera, jämföra och analysera dessa vidare.</i></p>
<p>Hur framställs aktörernas agerande?</p>	
<p>Hur framställs aktörerna i relation till andra aktörer?</p>	